

Влада на Република Северна Македонија

ФИСКАЛНА СТРАТЕГИЈА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2026 - 2030 ГОДИНА

Скопје, април 2025

Резиме на Фискалната стратегија на Република Северна Македонија за периодот 2026 – 2030 година

Согласно Законот за буџети, Фискалната стратегија ги содржи среднорочните насоки и цели на фискалната политика, основните макроекономски проекции, износите за главните категории проценети приходи и расходи, како и проекциите за буџетскиот дефицит и долгот.

Фискалната политика за периодот 2026 - 2030 година ќе биде насочена кон подобрување на макроекономската стабилност и поддршка на економската активност преку постепена фискална консолидација. Клучна цел ќе биде подобрување на управувањето со јавните финансии, како и одржување високо ниво на капитални расходи кои ќе ги поддржат долгорочните економски приоритети.

Клучни елементи на фискалната политика во наредниот среднорочен период ќе бидат:

- фискална консолидација: преземање мерки со цел да се обезбеди фискална одржливост на среднорочен период;
- дисциплина во управувањето со јавните средства: фискална дисциплина, намалување на сивата економија и поголема наплата на средства во буџетот на државата и во буџетите општините;
- поддршка на економијата: континуирана поддршка на економскиот раст преку инвестиции во инфраструктурни проекти, со што ќе се создадат услови за раст на бизнисите и создавање нови работни места;
- редизајнирање на структурата на јавните финансии: одржување високо ниво на капитални расходи за постигнување на планираниот економски раст;
- засилена транспарентност и отчетност: зголемена транспарентност и отчетност во јавните финансии, со што ќе се унапреди ефикасноста на буџетските расходи.

Во периодот 2026 - 2030 година, даночната политика ќе биде насочена кон обезбедување одржлив економски раст и развој, притоа обезбедувајќи правна сигурност за даночните обврзници и редовна наплата на јавните приходи. Имено, целта е преку зголемена дигитализација да се намали сивата економија и да се воспостави ефикасен даночен систем со цел секој праведно и на праведен начин да ги плаќа своите даночни обврски. Ова ќе овозможи задржување на ниските даночни стапки кај другите даноци, а во исто време и поголем износ на средства за капитални инвестиции со околу 5,2% од БДП, даночни ослободувања, субвенции и стимулации на работењето на домашниот приватен сектор и граѓаните.

Политиката на управување со јавен долг ќе биде насочена кон обезбедување на неопходните средства за финансирање на буџетскиот дефицит, за отплата на долговите што достасуваат како резултат на задолжувањата од претходните години и за проектно финансирање, без притоа да се предизвика неоправдано зголемување на долгот до ниво кое може да ја загрози стабилноста на економијата и економскиот раст на државата.

Истовремено, буџетскиот дефицит како процентуално учество во БДП ќе се намалува од 4% во 2025 година на 3,5% во 2026 година, 3% во 2027 година, 3% во 2028 година, 2,8% во 2029 година и 2,8% во 2030 година. Воедно, примарното буџетско салдо има тренд на намалување, и тоа од 2% од БДП во 2025 година на 1,5% во 2026 година, 0,9% во 2027 година, 1% во 2028 година, 0,7% во 2029 година и 0,6% во 2030 година.

СОДРЖИНА

Вовед.....	4
1.Макроекономски движења и проекции.....	5
1.1 Меѓународни економски движења и проекции.....	5
1.2 Тековни економски движења.....	9
1.3 Среднорочни макроекономски проекции.....	13
2. Буџет на Република Северна Македонија (Буџет на централна власт и фондови)	16
2.1 Остварувања во 2024 година.....	16
2.2 Буџет на Република Северна Македонија за 2025 година.....	18
2.3 Остварувања во првиот квартал од 2025 година.....	18
2.4 Среднорочна рамка на Буџетот на РСМ за периодот 2026 - 2030 година	20
2.4.1 Приходи	22
2.4.2 Расходи.....	28
2.4.3 Дефицит на Буџетот на РСМ и финансирање.....	32
2.4.4 Буџет на општа влада (консолидиран буџет на РСМ и буџет на општини).....	33
2.4.5 Секторски пристап на расходите	34
2.5 Буџет на локалната власт.....	50
2.5.1 Буџет на локалната власт.....	50
2.5.2 Остварувања во периодот јануари – март 2025 година.....	54
2.5.3 Среднорочна рамка за буџетот на локалната власт.....	55
2.6 Јавни претпријатија и трговски друштва во сопственост на државата.....	58
3. Други аспекти и унапредување на управувањето со јавните финансии	61
3.1 Програма за реформа на управувањето со јавните финансии 2022 - 2025 година	61
3.2 Извештај за пријавените обврски согласно Законот за пријавување и евиденција на обврските	63
4. Користење на претпристапната помош од ЕУ	66
4.1. ИПА 1 - Финансиска перспектива 2007 - 2013.....	66
4.2. ИПА 2 - Финансиска перспектива 2014 - 2020.....	66
4.3. ИПА 3 - Финансиска перспектива 2021 – 2027	67
4.4 Листа на планирани проекти во периодот од 2025 до 2029 година:.....	68
5.Јавен долг	71
5.1. Висина на јавниот и државниот долг	71
6.Компаративна анализа на макроекономските и фискалните проекции.....	71
6.1 Споредба со Фискалната стратегија 2025 - 2029 година	71
6.2 Споредба со проекциите на други домашни и меѓународни институции	72
6.3 Споредба со Стратегијата за управување со јавен долг 2025 – 2029 година.....	73
6.4 Споредба на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) на Европската Унија со Буџетот за 2024 година и неговата реализација и со Буџетот за 2023 година и неговата реализација, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните отстапувања	73
6.5 Споредба на проекциите на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) на Европската Унија со претходната Фискална стратегија, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните промени, вклучително и на промените во политиките.....	74
7. Фискални ризици и анализа на сензитивност.....	75
7.1 Макроекономска анализа на ризици.....	75
7.2 Јавен долг	78
7.3 Државни гаранции.....	79
7.4 Јавни инвестиции	80
7.5 Трансфери кон јавни претпријатија.....	82
7.6 Локална самоуправа.....	83
7.7 Јавно приватно партнерство.....	83
7.8 Правни побарувања	84
7.7 Ризици за животната средина.....	84
8.Очекувани резултати од среднорочните проекции.....	85

Врз основа на член 17 став 5 од Законот за буџети („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 203/22, 59/23, 277/23, 39/24, 76/24 и 272/24) Владата на Република Северна Македонија, на седницата одржана на __.04.2025 година, ја донесе Фискалната стратегија на Република Северна Македонија за 2026 – 2030 година.

Вовед

Фискалната стратегија претставува документ на Владата на Република Северна Македонија во кој се презентираат претпоставките за макроекономските проекции и насоките на фискалната политика за тековната и за следните пет години. Основата за подготовка на оваа Фискална стратегија е Изјавата за фискална политика 2024 - 2028 година, која Владата на Република Северна Македонија ја донесе во септември 2024 година, согласно член 12 од Законот за буџети. Министерството за финансии ја изработува Фискалната стратегија и ја доставува до Владата на Република Северна Македонија, притоа имајќи ги предвид целите и приоритетите на Изјавата за фискална политика 2024 – 2028 година, стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија и предлозите на матичните буџетски корисници.

Фискалната политика во периодот 2026 - 2030 година ќе биде насочена кон подобрување на макроекономската стабилност и поддршка на економската активност преку постепена фискална консолидација, подобрување на управувањето со јавните финансии и одржување високо ниво на капитални расходи. Ќе се преземат мерки за фискална консолидација со цел постигнување умерено ниво на задолженост.

Клучни елементи на фискалната политика за време на мандатот на Владата на Република Северна Македонија ќе бидат дисциплинирана фискална политика, намалување на сивата економија и поголема наплата на приходите и фискална консолидација.

Покрај определбата за фискална консолидација и буџетски заштеди, ќе продолжи поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку одржување високо ниво на капитални расходи и зајакнување на транспарентноста и отчетноста.

Во периодот 2026 - 2030 година, даночната политика ќе се базира на намалување на сивата економија и поголема наплата на средствата во државниот буџет. Имено, целта е преку зголемена дигитализација да се намали сивата економија и да се воспостави ефикасен даночен систем со цел секој праведно и на праведен начин да ги плаќа своите даночни обврски. Ова ќе овозможи задржување на ниските даночни стапки кај другите даноци, а во исто време и поголем износ на средства за капитални инвестиции, даночни ослободувања, субвенции и стимулации на работењето на домашниот приватен сектор и граѓаните.

Политиката на управување со јавен долг ќе биде насочена кон обезбедување на неопходните средства за финансирање на буџетскиот дефицит, за отплата на долговите што достасуваат како резултат на задолжувањата од претходните години и за проектно финансирање, без притоа да се предизвика неоправдано зголемување на долгот до ниво кое може да ја загрози стабилноста на економијата и економскиот раст на државата.

1. Макроекономски движења и проекции

1.1 Меѓународни економски движења и проекции¹

Глобалната економија се наоѓа на критична точка. По долгиот и предизвикувачки период на шокови, во текот на 2024 година економијата покажуваше знаци на стабилизација и отпорност. Меѓутоа, последните случувања и промените во политиката, односно воведените царини од страна на САД го загрозуваат глобалниот трговски систем и предизвикуваат несигурност што ја тестира отпорноста на глобалната економија. Од февруари 2025 година наваму, беа објавени и имплементирани низа нови царински мерки од САД и контрамерки од страна на нивните трговски партнери, што ја зголемува неизвесноста и значително ги нарушува перспективите за глобален раст. Степенот на неизвесноста, особено во однос на трговската политика, варира во различни земји, во зависност од изложеноста на протекционистички мерки преку трговски и финансиски врски, како и од пошироки геополитички односи. Влијанието на овие шокови би се засилило доколку не се постигне договор и не се засилат одговорите на земјите, што би резултирало и со прелевање на ризиците на финансиските пазари. Останува суштинско да се обезбеди функционален меѓународен трговски систем заснован на правила и да се одржат пазарите отворени.

Дополнителен проблем преставува и фискалниот простор на земјите. Фискалната поддршка за време на пандемијата и зголемените цени го поддржаа закрепнувањето, но, од друга страна, го зголемија долгот. Буџетските дефицити останаа големи и ги ограничуваат изгледите за економски раст. Земјите, покрај со намален фискален простор се соочуваат и со забавување на растот, односно последните високофреквентни податоци укажуваат на намалена економска активност.

Согласно априлскиот извештај на ММФ², глобалниот економски раст се предвидува да забави од проценетите 3,3% во 2024 година на 2,8% во 2025 година, пред да се зголеми на 3% во 2026 година, при што за речиси сите земји е направена надолна ревизија на растот. Кумулативно, растот е намален за 0,8 п.п. (0,5 п.п. за 2025 година и 0,3 п.п. за 2026 година) и е под историскиот просек (2000 – 2019 година) од 3,7%.

Графикон 1. Економски раст (во %)

¹ Анализата во овој дел се базира на извештајот на Меѓународниот монетарен фонд „Светски економски преглед“, објавен во април 2025 година.

² Поради динамичните случувања, во извештајот се земени предвид неколку проекции, а основна е „референтната прогноза“ заснована на мерки објавени на 4.4.2025 година и таа е претставена во табелите вклучени во овој извештај, како и во базата на податоци на „Светскиот економски преглед“.

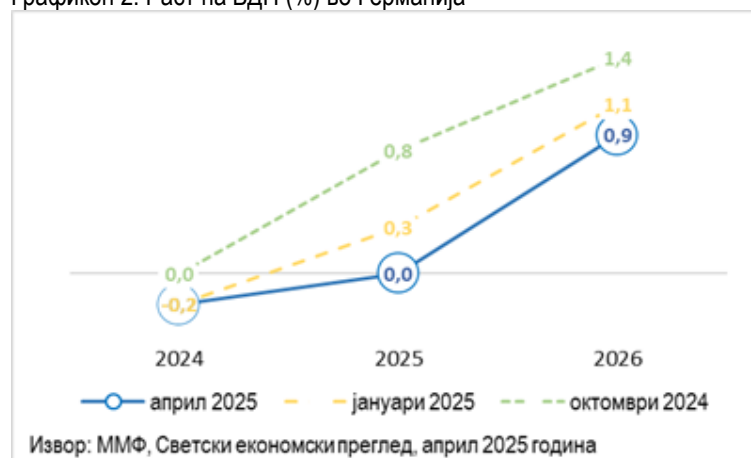
Табела 1. Макроекономски индикатори – меѓународно економско окружување

	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Реален раст на БДП, %							
Свет	3.3	2.8	3.0	3.2	3.2	3.2	3.1
Развиени земји	1.8	1.4	1.5	1.7	1.7	1.7	1.7
Еврозона	0.9	0.8	1.2	1.3	1.3	1.2	1.1
ЕУ	1.1	1.2	1.5	1.6	1.6	1.5	1.4
Брзорастечки економии и земји во развој	4.3	3.7	3.9	4.2	4.1	4.1	4.0
Просечни потрошувачки цени, %							
Свет	5.7	4.3	3.6	3.3	3.2	3.2	3.2
Развиени земји	2.6	2.5	2.2	2.0	2.1	2.1	2.1
Еврозона	2.4	2.1	1.9	2.0	2.0	2.0	2.0
ЕУ	2.6	2.4	2.1	2.2	2.1	2.1	2.1
Брзорастечки економии и земји во развој	7.7	5.5	4.6	4.1	4.0	3.9	3.8
Раст на светската трговија, %	3.8	1.7	2.5	3.0	3.2	3.1	3.1
Стапка на невработеност, %							
Развиени земји	4.6	4.7	4.6	4.6	4.5	4.4	4.4
Еврозона	6.4	6.4	6.3	6.2	6.2	6.2	6.2

Извор: ММФ, Светски економски преглед, април 2025 година (* проекции)

Кај развиените земји, растот се предвидува да изнесува 1,4% во 2025 година, што претставува надолна ревизија за 0,5 п.п. во споредба со јануарскиот извештај, додека растот во 2026 година е проектиран на 1,5% и тој е ревидиран во надолна линија за 0,3 п.п..

Графикон 2. Раст на БДП (%) во Германија

Растот во **еврозоната** се очекува благо да се намали од 0,9% во 2024 година на 0,8% во 2025 година, пред да забележи умерен раст од 1,2% во 2026 година. Проекциите за раст во еврозоната во 2025 и 2026 година се ревидирани во надолна линија за по 0,2 п.п. во споредба со јануарскиот извештај. Зголемената неизвесност и царините се клучни фактори за понискиот раст во 2025 година. Неутрализирачки фактори што го поддржуваат умерениот раст во 2026 година се посилената потрошувачка поттикната од реалниот раст на платите и проектираното фискално олабавување во **Германија** по усвоените значајни измени во нејзиното фискално правило т.н. „кочница на долгот“ (the “debt brake”). Согласно измената, трошоците за одбрана над 1% од БДП нема да подлежат на никакво ограничување за задолжување. Исто така, со оваа измена се создава вонбуџетски фонд во износ од 500 милијарди евра за дополнителни инвестиции во инфраструктура, од кои 100 милијарди евра се наменети за инвестиции поврзани со климатските промени. Во 2025 година се очекува економската активност во Германија да остане на исто ниво како и во 2024 година, додека во 2026 година е проектиран раст од 0,9% (во однос на јануарскиот извештај, проекциите за Германија за 2025 и 2026 година се ревидирани надолу за 0,3 п.п. и 0,2 п.п., соодветно).

Во **САД**, проектираниот раст е ревидиран надолу на 1,8% во 2025 година (0,9 п.п. понизок од јануарскиот извештај), а тоа се должи на поголемата несигурност во политиките, трговските тензии и послабите очекувања за побарувачката, со оглед на побавниот од очекуваниот раст на потрошувачката. Врз растот во

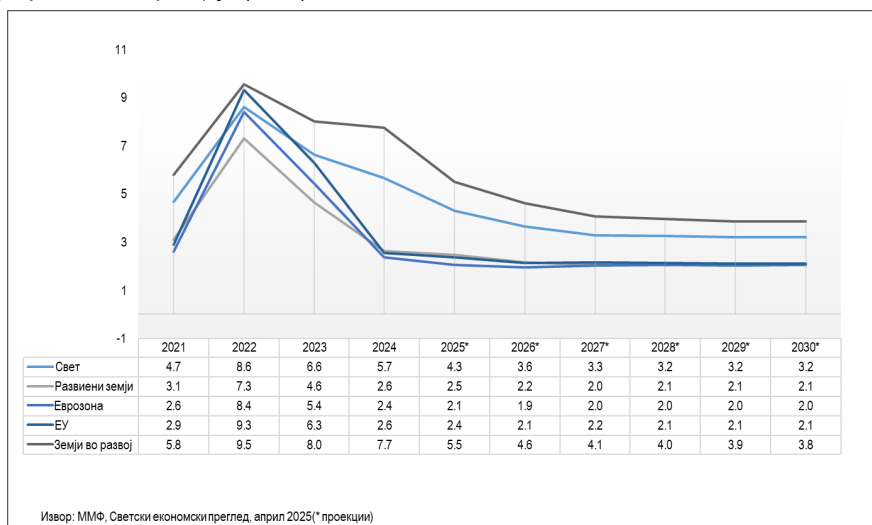
2026 година се очекува да влијаат и царините, а тој е проектиран на 1,7% (надолна ревизија од 0,4 п.п. во однос на јануарскиот извештај), во услови на умерена приватна потрошувачка.

Растот кај **брзорастечките економии и земјите во развој** се очекува да забави на 3,7% во 2025 година (надолна ревизија за 0,5 п.п. во споредба со јануарскиот извештај), додека растот во 2026 година е проектиран на 3,9% (надолна ревизија за 0,4 п.п.). Надолната ревизија на растот се должи на значителните намалувања на проекциите за раст кај земјите кои се најмногу погодени од неодамнешните трговски мерки, како што е Кина.

Проекцијата за раст во **Кина** е ревидирана надолу, на 4,0% во 2025 година (0,6 п.п. пониска од јануари), главно одразувајќи го влијанието од неодамна воведените царини, кои го неутрализираат ефектот од остварениот повисок раст од очекуваниот во четвртиот квартал од 2024 година и фискалната експанзија во буџетот. Растот во 2026 година, исто така, е ревидиран надолу, на 4,0% (0,5 п.п. пониско од јануари), поради продолжената несигурност во трговската политика и царините што веќе стапија во сила.

Глобалната инфлација се очекува да продолжи со надолниот тренд, но со побавно темпо, односно да се намали од 5,7% во 2024 година на 4,3% во 2025 година и 3,6% во 2026 година. Се предвидува дека во развиените економии, во споредба со брзорастечките економии и земјите во развој, инфлацијата ќе се приближи порано кон целта, притоа достигнувајќи 2,2% во 2026 година. Споредено со јануарскиот извештај, проекцијата за глобалната инфлација е малку повисока за 2025 година. За развиените економии инфлацијата за 2025 година е ревидирана нагоре за 0,4 п.п. и изнесува 4,4%. Проекцијата за еврозоната останува непроменета, односно се очекува да изнесува 2,1% во 2025 година и да се намали на 1,9% во 2026 година.

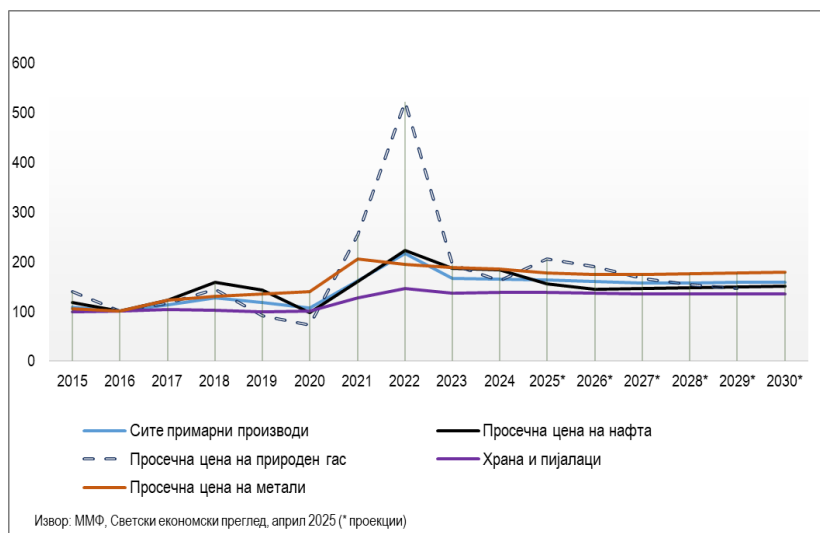
Графикон 3. Инфлација (во %)

Изгледите за инфлацијата како целина се подобрани, но сè уште не се целосно вратени на предпандемските нивоа, во услови на ризици поради високата неизвесност. Ефектите од неодамна воведените царини врз инфлацијата низ земјите ќе зависат од тоа дали царините се сметаат за привремени или постојани, степенот до кој фирмите ги прилагодуваат маржите за да ги надоместат зголемените увозни трошоци и дали увозот се фактурира во американски долари или во локална валута. Импликации помеѓу земјите, исто така, ќе се разликуваат. Трговската несигурност додава шок на побарувачката бидејќи бизнисите и домаќинствата реагираат со одложување на инвестициите и трошењето, а овој ефект може да се засили со заострените финансиски услови и зголемената нестабилност на девизниот курс.

Помеѓу август 2024 година и март 2025 година, **светските цени на примарните производи** се зголемија за 1,9%, поттикнато од цените на природниот гас, благородните метали и пијалациите. Со исклучок на цените на златото и на некои основни производи, како пченицата, кои продолжија да се зголемуваат како резултат на геополитичката несигурност, цените на повеќето основни производи се намалија откако на 2 април годинава САД ги објавија дополнителните царини.

Графикон 4. Цени на примарни производи (индекс 2016=100)

Во наредниот период се очекува цената на **суровата нафта** да се движи надолу, со очекувано намалување од 15,5% во 2025 година, односно во просек 66,9 долари за барел, пред да падне на 62,4 долари за барел во 2026 година. На пазарите на нафта цените се намалија поради загриженоста дека трговската војна може да ја намали глобалната побарувачка, како и поради силниот раст на производството на нафта надвор од земјите членки на ОПЕК+.

Графикон 5. Цена на нафта во долари

Цените на **природниот гас** заедно со цените на нафтата почнаа да се намалуваат во првата недела од април, по шестмесечниот период на раст. Растот на цените во изминатиот период, меѓу другото, се должи на студениот бран и разните прекини во снабдувањето, вклучително и прекилот во снабдувањето до руски гас за Европа преку Украина на почетокот на јануари 2025 година. Очекувањата се дека цените на природниот гас во 2025 година ќе се зголемат за 22,8%.

До крајот на март 2025 година, цените на **металите** регистрираа раст во услови на прекини на побарувачката, но трендот се промени со воведувањето на царините од страна на САД. Очекувањата се дека цените на основните метали ќе регистрираат пад до крајот на 2026 година, односно дека алуминиумот, бакарот и железната руда ќе се намалат за 5,7%, 4,5% и 14,3%, соодветно. Од друга страна, пак, **цената на златото** постојано расте во услови на геополитичка несигурност, надминувајќи го историскиот максимум од 3.000 долари за унца.

Цените на земјоделските производи се зголемија како резултат на неповолните временски услови. Помеѓу август 2024 година и март 2025 година, според ММФ, индексот на цените на **храната и пијалаци** се зголеми за 3,6%, при што порастот беше поттикнат од повисоките цени на пијалаци. Согласно Извештајот на ММФ, цените на храната и пијалаци се очекува да имаат умерен раст во услови на неповолни временски услови во клучните земјоделски региони и како резултат на трговските нарушувања.

Ризиците за остварување на изгледите за глобалниот економски раст се главно надолни, како на краток, така и на среден рок. Главниот ризик произлегува од несигурноста поврзана со царините воведени од страна на САД и реципрочните мерки преземени од другите земји. Царините би имале изразен негативен ефект врз глобалниот БДП, но со значајни разлики помеѓу земјите. Земјите кои се најдиректно засегнати од тарифите, пред сè Кина и САД, би биле најпогодени, како и голем број земји од Азија и Европа. Вкупниот ефект од воведувањето на тарифите ќе зависи од тоа колку брзо земјите можат да ја зголемат домашната побарувачка, да најдат нови трговски партнери или да ја зголемат конкурентноста. Можно е и формирање нови трговски кластери, што би влијаело и врз движењето на странските директни инвестиции. Трговска војна може да ги зголеми ценовните притисоци, а воедно и да влијае врз подгревањето на инфлацијата, најмногу преку зголемување на увозните цени. Освен трговските бариери, пролонгираната несигурност поврзана со тарифите ќе има негативно влијание и врз инвестициите, како последица од одложувањето на инвестициските проекти од страна на компаниите.

1.2 Тековни економски движења

Економската активност забрза во 2024 година, притоа забележувајќи реален раст од 2,8%, што е за 0,7 процентни поени над проектираната стапка од 2,1%. Позитивното отстапување се должи на поволната динамика на економската активност, односно забрзување на растот во втората половина од годината. Анализирано според расходната страна на БДП, растот на економската активност се должи на зголемената домашна побарувачка, во услови на зголемени бруто-инвестиции и потрошувачка, додека нето-извозот имаше негативен придонес кон растот. По намалувањето претходната година, бруто-инвестициите закрепнаа и забележаа раст од 8,9% на годишна основа. Позитивните движења главно се поттикнати од зголемените инвестиции во основни средства, од кои особено се издвојуваат увозот на капитални добра со раст од 13,9% и зголемената набавка на машини и опрема со раст од 8,4%. Од друга страна, пак, забележително е намалувањето на залихите проследено со пад од 6,6% во увозот на интермедијарни производи. Покрај тоа, значителен позитивен придонес кон растот на инвестициите имаат и странските директни инвестиции, кои во 2024 година достигнаа рекордни 1.255 милиони евра, што претставува 8,1% од БДП. Потрошувачката се зголеми за 2,6% на реална основа, при што јавната потрошувачка забележа раст од 9,1%, а приватната потрошувачка од 1,2%. Приватната потрошувачка беше поддржана од растот на расположливиот доход на домаќинствата, во услови на раст на вработеноста, платите и пензиите во економијата, како и од кредитирањето на домаќинствата. Како резултат на сè уште неповолното надворешно окружување и послабиот раст од очекуваниот, кај главните трговски партнери беше забележан пад на надворешнотрговската размена, при што извозот и увозот на стоки и услуги во 2024 година истовремено забележаа реален пад од 3,8% и 0,6%, соодветно.

Графикон 6. Расходна структура на економскиот раст (придонес во раст, п.п.)

Гледано по сектори, растот на економската активност во 2024 година е резултат на позитивните остварувања во услужниот сектор и градежништвото. Услугите забележаа раст од 4,0%, пред сè како резултат на поволните движења во трговијата, транспортот и угостителството со раст од 6,0%. Позначителен позитивен придонес имаа и стручните, научните и техничките дејности кои забележаа раст од 9,5%. Позитивниот тренд кај овие дејности ќе има значителен ефект врз економијата преку зголемена продуктивност, зајакнување на знаењата и вештините на работната сила, поттикнување иновации и создавање нови производи. Градежниот сектор забележа раст од 6,4%, во услови на раст на вредноста на извршените градежни работи во сите сегменти, а во најголема мера се должи на растот во сегментот нискоградба (реален раст од 33,0%), што ги

потврдува зголемените инвестиции и укажува на интензивирање на инфраструктурните проекти. Земјоделскиот и индустрискиот сектор регистрираа пад од 2,0% и 1,6%, соодветно.

Графикон 7. Структура на економскиот раст според производниот метод (придонес во раст, п.п.)

Според **високофреквентните податоци**, во првите два месеца од 2025 година, индустриското производство забележа годишен раст од 0,2%, што се должи на зголеменото производство во преработувачката индустрија (раст од 2,9%). Наспроти тоа, секторите снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација и рударството и вадење камен забележаа пад од 6,0% и 4,7%, соодветно. Бројот на издадени градежни дозволи и вкупната предвидена вредност на градежните работи во јануари 2025 година бележат значителен годишен раст од 23,8% и 28,2%, соодветно. Овие показатели укажуваат на закрепнување на градежниот сектор, по одреден период на намалена активност. Податоците за првите два месеца од 2025 година покажуваат реален раст на прометот во трговијата на мало од 0,5%, при што по падот во јануари, прометот во февруари забележа умерен раст. Во првите два месеца од 2025 година, извозот и увозот на стоки забележаа годишен раст од 1,8% и 5,1%, соодветно, што доведе до зголемување на трговскиот дефицит за 12,6%.

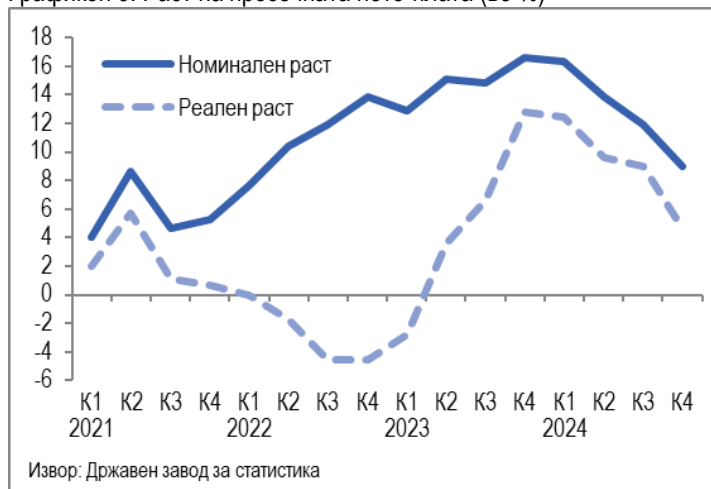
Графикон 8. Годишен раст на индустриското производство (во %)

Динамизирањето на економската активност позитивно се одрази и врз пазарот на труд и вработеноста, особено во последниот квартал од годината. Така, бројот на вработени во четвртиот квартал од 2024 година се зголеми за 1,9% (над 13.000 лица), во однос на истиот период од претходната година, додека стапката на невработеност се намали на ниво од 11,9%. Кумулативно, стапката на невработеност во 2024 година во возрастната категорија од 15 до 74 години достигна 12,4%, додека кај младите (од 15 до 29 години) изнесува 23,4%. Во однос на минатата година, тие се намалени за 0,7 п.п. и 1,5 п.п., соодветно. Вкупниот број невработени изнесува 98.273 лица, што претставува намалување за 4,9% (5.078 лица) во однос на 2023 година. Истовремено, стапката на вработеност во возрастната категорија од 15 до 89 години достигна 45,8%, што претставува раст од 0,4 п.п., додека вкупниот број на вработени изнесува 694.506 лица или зголемување

за 0,9% (6.210 лица). Во 2024 година, просечната нето-плата забележа значителен пораст од 12,6% во однос на претходната година, додека на реална основа растот изнесува 8,8%. Пораст на нето-платата е забележан во сите сектори, а највисок раст е забележан во јавната управа и одбрана, образованието и уметноста и во забавата и рекреацијата. Платите продолжија да растат и во првите два месеца од 2025 година, односно тие се зголемија за 9,2%.

Графикон 9. Раст на просечната нето-плата (во %)

Во 2024 година, стапката на **инфлација** регистрираше забавување на ценовната динамика и просечната стапка изнесуваше 3,5%, по растот предизвикан од глобалните фактори во претходниот период. Во 2024 година, цените на храната и енергијата регистрираа забавен раст од 2,7% и 0,8%, додека цените на нафтените деривати се намалија за 2,7%. Растот на инфлацијата главно произлегува од базичната компонента, при што најголемо зголемување на цените има во угостителскиот сектор. Во 2024 година, базичната инфлација (инфлација од која е исклучено влијанието на цените на храната и енергентите) изнесува 5,2% на годишна основа и нејзиното стабилизирање се одвиваше со побавно темпо. На крајот од 2024 година, потрошувачките цени регистрираа забрзување, пред сè поради растот на прехранбената компонента. Во овој период, Владата воведо две мерки кои во одредена мера го ублажија забрзувањето на растот на цените, при што мерката „есенска потрошувачка кошница“³ имаше за цел ограничување на маржите, додека мерката „новогодишна потрошувачка кошница“⁴ имаше за цел намалување на цените на производите кои најмногу се користат за време на празниците.

Во првите два месеца од 2025 година, стапката на инфлација забележа нагорен тренд со значителен притисок од прехранбената компонента. Сепак, од крајот на февруари стапија во сила мерките⁵ на Владата за ограничување на маржите на повеќе групи основни прехранбени производи што резултираше со значајно забавување на цените во март 2025 година, и тоа од 2,7% на годишна основа и од 1,3% на месечно ниво. Во првиот квартал од 2025 година, просечната стапка на инфлацијата изнесува 4,2% и во анализираниот период цените на храната се зголемија за 4,1%, додека цените на нафтените деривати се намалија за 2,7%. Во периодот јануари - март 2025 година, базичната инфлација изнесуваше 5,5% и во последните два месеца регистрираше забавување на растот, иако сè уште е на високо ниво.

³ Мерката сеprimенуваше од 24 септември до 31 октомври 2024 година. Највисоката бруто профитна маржа за производите опфатени со мерката беше утврдена во вкупен износ до 10% во трговијата на големо и до 10% во трговијата на мало.

⁴ Мерката „новогодишна потрошувачка кошница“ го опфати периодот од 15 декември 2024 година до 15 јануари 2025 година. Со неа беа намалени цените на одделни прехранбени производи, алкохолни и безалкохолни пијалаци коишто се најпродавани за време на новогодишните празници.

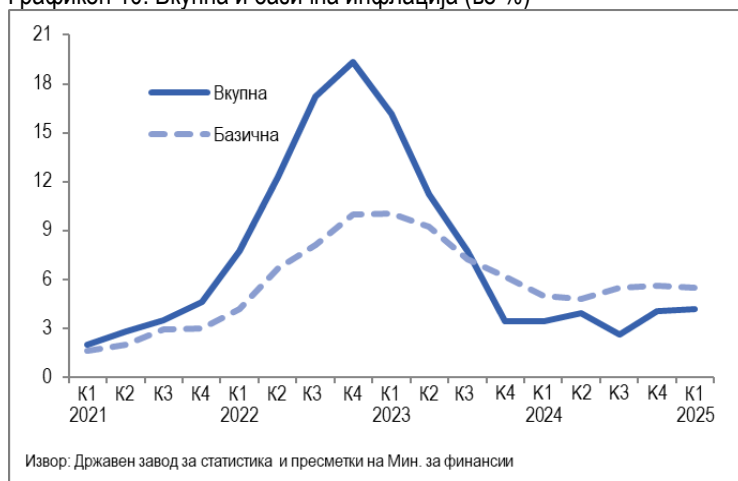
⁵ Од 20.2.2025 година стапи на сила одлуката за ограничување на маржите на 102 групи на основни прехранбени производи и средства за хигиена и ограничување на цените на 8 групи најосновни прехранбени производи. Мерките ќе траат заклучно со 30.4.2025 година. Со одлуката за ограничување на бруто профитната маржа во трговијата на големо и на мало опфатени се 102 групи производи, односно:

-5% бруто профитна маржа на основите 8 прехранбени производи, како млеко, леб, брашно;

-10% бруто профитна маржа на прехранбени производи која опфаќа група од 55 прехранбени производи (месо и преработки од месо, шеќер, млечни производи, маргарин, путер, конзервирани зеленчук и овошје, грав, ориз и тестенини);

-15% бруто профитна маржа на 39 прехранбени производи и средства за хигиена (свежо овошје и зеленчук, детергенти, бебешка храна, пелени, сапун, тоалетна хартија и др.).

Графикон 10. Вкупна и базична инфлација (во %)

Во 2024 година, на **тековната сметка** на билансот на плаќања е забележан дефицит од 355 милиони евра (2,3% од БДП), наспроти суфицитот од 0,4% од БДП забележан во 2023 година. Дефицитот на тековната сметка во најголем дел е резултат на зголемениот трговски дефицит (17,8%) и на намалениот суфицит кај секундарниот доход (-7,8%), а во помала мера на зголемениот дефицит кај примарниот доход (7,9%). Приливот на тековни трансфери од странство се намали за 5,3% (по растот од 5,1% во 2023 година), како преку официјалните канали, така и врз основа на менувачкото работење. Ваквите движења на тековната сметка се делумно неутрализирали со зголемениот суфицит на сметката на услуги од 44,4%.

Графикон 11. Салдо на тековна сметка и прилив на СДИ (во % од БДП)

Приливот на странски директни инвестиции (СДИ) во 2024 година достигна историски највисоко ниво од 1.255 милиони евра (или 8,1% од БДП), што претставува зголемување за повеќе од двапати на годишна основа. Приливот на СДИ значително го надмина дефицитот на тековната сметка во 2024 година и во најголем дел е во форма на должнички инструменти. По овој основ е остварен 55% од вкупниот прилив. Во форма на сопственички капитал е реализиран 25% од приливот, а остатокот (20%) е во форма на реинвестирање на добивката на компаниите со странски капитал.

На крајот на декември 2024 година, **девизните резерви** забележаа годишен раст од 10,8%, односно достигнаа 5,0 милијарди евра. Тие обезбедуваат 5,2 месечна покриеност на увозот на стоки и услуги што претставува адекватно ниво на резерви. На крајот на март 2025 година, девизните резерви се зголемени за 11,7% на годишна основа и изнесуваат 4,8 милијарди евра.

По одржувањето на **основната каматна стапка** на ниво од 6,3% во најголемиот дел од годината, од септември Народната банка започна со нејзино намалување до ниво од 5,55% во декември 2024 година. Одлуката за постепено олабавување на монетарната политика се заснова на оцената на инфлацијата,

најновиот развој на клучните макроекономски показатели и поволните движења на девизниот пазар. Ова намалување е во согласност со монетарната политика на ЕЦБ, која, исто така, започна да ги намалува каматните стапки од септември 2024 година.

Во февруари 2025 година, Народната банка дополнително ја намали каматната стапка на нивото од 5,35%, но веќе три месеци по ред таа останува непроменета при поизразени неповолни ризици, особено од надворешното окружување. Со ваквата одлука се задржа внимателноста во водењето на монетарната политика.

Во март 2025 година, вкупните **кредити** се зголемија за 12,3% на годишна основа, во услови на раст на кредитите кон претпријатијата за 15,3% и на кредитите на домаќинствата за 9,6%. Вкупниот **депозитен потенцијал** во март 2025 година оствари раст од 12,7% на годишна основа, при што депозитите на домаќинствата се зголемени за 12,9%, а оние на претпријатијата за 13,3%. Во март 2025 година, штедењето во домашна валута изнесува 17,3% на годишно ниво.

1.3 Среднорочни макроекономски проекции

Стратешки инвестиции во инфраструктурата и енергетиката, финансиска поддршка на инвестициската активност на домашните производни компании за зголемување на иновативноста, конкурентноста и продуктивноста, реформи во деловното окружување и даночната политика и раст на извозот се основни претпоставки за макроекономското сценарио на среден рок, кои, во услови на очекувано стабилизирање на геополитичките и трговските тензии, се очекува да придонесат кон постепено забрзување на економскиот раст.

Развојот на човечкиот капитал е еден од главните предуслови за остварување повисоки стапки на раст на среден рок преку зголемување на ефикасноста и продуктивноста на домашната економија. Реформите во образованието и прилагодувањето на потребите на пазарот на труд согласно современите текови, здравството и социјалната сигурност ќе придонесат кон развој на човечкиот капитал како основа за обезбедување долгорочен развој.

Зајакнување на владеењето на правото со фокус на борбата против корупцијата, сивата економија и нелојалната конкуренција, како и дигитализацијата на процесите во обезбедувањето на јавните услуги за граѓаните и компаниите се очекува значително да го зголемат потенцијалот за раст.

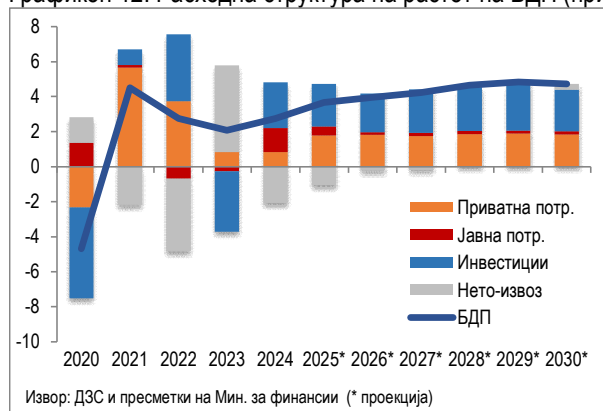
Значителен придонес кон растот се очекува и од активностите за привлекување странски директни инвестиции и проширување на капацитетите на постоечките, кои преку воведување нови современи технологии, понатамошна диверзификација на производството со производи со поголема додадена вредност и диверзификација на пазарите, дополнително ќе го зајакнат извозниот капацитет на земјата. Присуството на поголем број странски компании ќе ја отвори можноста за соработка со домашните компании кои, преку мерките за поддршка од Владата за подигање на стандардите во работењето и конкурентноста, ќе може да се вклучат во глобалните синџири на снабдување.

Имајќи ја предвид структурата и отвореноста на македонската економија, една од основните претпоставки за остварување забрзан раст е нормализација на глобалните движења, стабилизирање на инфлациските притисоци и јакнење на економската активност кај нашите главни трговски партнери, што ќе придонесе за зголемување на надворешната побарувачка и подобрување на амбиентот за инвестирање.

Поддршка на економскиот раст се очекува и од Планот за раст на ЕУ, инструмент кој го стимулира процесот на приближување кон просечниот стандард на ЕУ преку обезбедување дополнителни средства за финансирање капитални проекти и од планираните структурни реформи опфатени во Реформската агенда.

Согласно основното макроекономско сценарио, по закрепнувањето на економијата во 2024 година, во 2025 година се очекува забрзување на економската активност со проектиран раст од 3,7% и понатамошно интензивирање на активноста со просечен раст од 4,7% во периодот 2026 – 2030 година.

Графикон 12. Расходна структура на растот на БДП (придонес во раст, п.п.)

Бруто-инвестициите се очекува да имаат главна улога во придвижувањето на економската активност и во нејзиното постепено интензивирање на среден рок. При ограничувачки фактори кои произлегуваат од глобалното окружување, најголем придонес кон растот во 2025 година се очекува да имаат бруто-инвестициите со раст од 8,6%, пред сè како резултат на интензивирањето на реализацијата на големите инфраструктурни проекти финансирани од државата (коридорите 8 и 10 и железничката инфраструктура), придружени со мерките за оптимизација на трошоците, динамиката и условите за градба. Во периодот 2026 - 2030 година инвестициите се очекува да растат со просечна стапка од 7,8%, во услови на високо ниво на предвидени капитални инвестиции во Буџетот, за обезбедување квалитетна инфраструктура која ќе ја зголеми конкурентноста и развојот на деловните субјекти, како и привлекување нови странски инвестиции. Покрај инвестициите во патната и железничката инфраструктура се очекува и реализација на крупни инвестиции во енергетиката, кои треба да придонесат кон енергетска трансформација, независност и одржливост, како и инвестиции во образованието, здравството и животната средина. Обезбедени се финансиски средства под поволни услови за инвестициски проекти во општините, кои треба да обезбедат подобрување на стандардот на живот на граѓаните и рамномерен регионален развој. Се очекува и значителен раст на приватните инвестиции преку обезбедување финансиски средства под исклучително поволни услови за инвестиции во производни и извозни капацитети, поддржани преку предвидливо даночно окружување, дигитализирање на услугите и намалување на бирократијата и граничните процедури. Поволните услови за инвестирање ќе придонесат за зголемен прилив на странски инвестиции преку унапредување на системот за финансиска поддршка во насока на понатамошно диверзифицирање на производната структура и обезбедување нови пазари.

Извозната активност, која во изминатиот период/изминатите две години забележа пад како резултат на неповолното надворешно окружување, во 2025 година се очекува умерено да закрепне и да забележи раст од 2,2%. На среден рок, во услови на очекувано стабилизирање на растот на надворешната побарувачка и зголемување на извозниот потенцијал на земјата и прилив на странски инвестиции, извозот се очекува да има солиден придонес врз економскиот раст, односно се предвидува да забележи просечен годишен раст од 5,8% во периодот 2026 - 2030 година.

Во услови на умерен раст на извозната активност и раст на домашната побарувачка, реалниот раст на увозот на стоки и услуги е проектиран на 3,3% за 2025 година, што имплицира негативен придонес на нето-извозот врз економскиот раст. Во наредниот период се предвидува одредено стабилизирање на увозната побарувачка, односно просечен годишен раст на увозот на стоки и услуги од 4,8% во периодот 2026 - 2030 година и постепено стеснување на негативниот придонес на нето-извозот врз економскиот раст и преминување во позитивната зона.

Приватната потрошувачка се очекува да забележи реален раст од 2,6% во 2025 година, во услови на натамошен реален раст на платите и вработеноста, раст на кредитирањето и одржување солидно ниво на приватни трансфери и како резултат на зголемените пензиите во март 2025 година, со што се заокружи предвиденото зголемување од 5.000 денари. Поволните движења кај приватната потрошувачка се очекува да продолжат во периодот 2026 - 2030 година, и тоа со просечен годишен раст од 2,9%, поткрепено со очекувањата за натамошно подобрување на состојбата на пазарот на работна сила и раст на расположливиот доход на домаќинствата.

Табела 2. Основни макроекономски показатели за Северна Македонија

	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
БДП, реална стапка на раст	2,1	2,8	3,7	4,0	4,2	4,6	4,8	4,7
Стапка на инфлација (просек)	9,4	3,5	2,8	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Бруто-инвестиции (% од БДП)	29,6	28,4	29,3	30,3	31,5	32,4	33,4	34,1
Салдо на тековна сметка (% од БДП)	0,4	-2,3	-2,2	-2,1	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8
Нето-плата - номинален пораст (%)	14,9	12,6	7,6	5,5	4,6	4,8	5,0	5,1
Стапка на невработеност (просек)	13,1	12,4	11,1	10,1	9,0	7,6	7,4	7,2
Стапка на вработеност (просек)	45,4	45,8	47,0	48,0	49,1	50,3	51,3	51,9

Извор: ДЗС, НБРСМ и проекции (*) на Министерството за финансии

Растот на јавната потрошувачка во 2025 година е проектиран на 2,9%, главно како резултат на ефектите од зголемувањето на платите во одделни сектори во јавната администрација (пред сè образование и здравство) и усогласувањето со минималната плата. Во периодот 2026 - 2030 година се очекува растот на јавната потрошувачка да биде значително поумерен и да изнесува во просек околу 1% годишно, што е во линија со напорите за намалување на непродуктивните буџетски расходи, подобро управување со јавните финансии и спроведување процес на фискална консолидација.

Во следниот период се очекува понатамошно јакнење на пазарот на труд, како резултат на инвестициите и потребата од работна сила поддржани од мерките и активностите за отворање нови работни места. Во услови на демографски притисоци предизвикани од стареење на населението и раселување, пред сè, на работоспособното население, постојат услови за зголемување на вработеноста, имајќи предвид дека речиси половина од работоспособното население е неактивно. Мерките насочени кон подобро таргетирање на социјалната помош и активација на невработените корисници на социјална поддршка, се очекува да имаат позитивно влијание врз вработеноста. Исто така, предвидени се и значителни средства за програми и активни мерки за вработување со особен фокус на млади лица, жени и ранливи категории население, за стекнување вештини, доквалификации и преквалификации, како и поддршка на претприемништвото. Зголемената економска активност во 2025 година се очекува позитивно да се одрази врз вработеноста со очекуван раст на бројот на вработени од 1,6%, а во периодот 2026 - 2030 година вработеноста е предвидено да расте со побрзо темпо, односно проектиран е просечен годишен раст од 1,8%. Ваквите движења на пазарот на труд се предвидува да придонесат стапката на невработеност постепено да се намалува и во 2030 година да достигне 7,2%. Истовремено, проектиран е и раст на стапката на вработеност, која во 2030 година ќе достигне 51,9%. Просечната нето-плата во 2025 година се очекува да забележи раст од 7,6% што претставува солиден реален раст на платите во услови на пониска инфлација, додека во периодот 2025 - 2030 година се очекува да расте со просечна стапка од 5,0% поддржана од растот на продуктивноста.

Во 2024 година, беше регистрирано значително забавување на ценовната динамика по ценовните шокови во претходниот период и се очекува понатамошно стабилизирање на инфлацијата во 2025 година, односно таа е проектирана на ниво од 2,8%. Иако на почетокот од 2025 година беше регистриран нагорен тренд на инфлацијата поради притисокот од прехранбената компонента, мерките што ги донесе Владата со цел ограничување на маржите, придонесоа кон значително забавување на растот на цените во март. Базичната инфлација, која во последните месеци бележи забавување на растот, се очекува да го задржи трендот и во наредниот период. Процесот на стабилизација на цените се очекува да продолжи и во текот на годината, но при сèуште присутни ризици поврзани со цените на примарните производи на меѓународните пазари поради геополитичките тензии, трговската фрагментација, односно воведените царини од страна на САД, како и климатските настани кои можат да влијаат врз цените како на домашниот така и на меѓународниот пазар.

На среден рок се очекува целосно стабилизирање на инфлацијата, така што во периодот 2026 - 2030 година е проектирана просечна стапка на инфлација од 2,0%. Очекувањата за постепено смирување на инфлацијата во земјата се во согласност со проекциите на Европска централна банка која очекува инфлацијата во еврозоната постепено да се стабилизира околу нејзината среднорочна цел од 2% до 2026 година.

Во 2025 година се очекува салдото на тековната сметка на платниот биланс да забележи поумерен дефицит од 2,2% од БДП во однос на претходната година, како резултат на помалиот негативен придонес на нето-извозот. Во наредниот среднорочен период се предвидува постепено намалување на дефицитот на тековната сметка до ниво од 1,8% од БДП во 2030 година, како резултат на очекуваното стеснување на

трговскиот дефицит. Позитивните движења кај приливот на СДИ се очекува да продолжат и во периодот 2026 - 2030 година, што ќе има поволно влијание врз задржувањето на девизните резерви на адекватно ниво.

Основното макроекономско сценарио е придружено со ризици, коишто се оценуваат како надолни во однос на проектираниот економски раст. Конфликтите во Украина и на Блискиот Исток и понатаму продолжуваат и покрај заложбите за прекин на воените дејствија, што предизвикува понатамошна неизвесност. Неодамнешните царини воведени од САД предизвикуваат значителна загриженост за разгорување на трговската војна која силно ќе го погоди протокот на стоки, капитал и луѓе со неповолни ефекти врз синџирите на снабдување и надворешното окружување. Иако директните ефекти од воведените царини за македонската економија се ограничени, непосредните ефекти може да бидат значителни со оглед на тоа што со нив се опфатени и земјите од ЕУ кон кои е насочен околу 77% од вкупниот извоз на земјата. Нарушената доверба на меѓународно ниво може да ги забави одлуките на компаниите за реализација на планираните инвестиции. Во однос на домашните фактори, забавената реализација на капиталните инвестиции и предвидените реформи може да го одложат очекуваното динамизирање на економската активност. Ризиците за проекцијата на инфлацијата се поврзани со движењата на цените на примарните производи, односно нивен раст поради геополитичките фактори и нарушувања во синџирот на снабдување.

2. Буџет на Република Северна Македонија (Буџет на централна власт и фондови)

2.1 Остварувања во 2024 година

Во 2024 година, реализацијата на вкупните приходи на Буџетот на Република Северна Македонија⁶ (Табела 3) изнесуваше 305.553 милиони денари или околу 96% од ребалансот на Буџетот за 2024 година, односно тие се повисоки за 10,3% во однос на наплатените претходната година. Од овој износ, 177.889 милиони денари се даночни приходи и тие бележат пораст од 12,8% во однос на минатата година. Приходите од ДДВ беа реализирани на ниво од 81.465 милиони денари и истите доминираат во структурата на даночните приходи со 45,8%. Приходите од данок од личен доход беа остварени во износ од 31.852 милиона денари, приходите од данокот на добивка беа наплатени во износ од 20.185 милиони денари, додека акцизите достигнаа ниво од 28.705 милиони денари. Сите видови даночни приходи забележаа пораст, освен другите даночни приходи кои забележаа пониска реализација споредено со минатата година. Приходите од социјални придонеси изнесуваа 105.668 милиони денари и истите се повисоки за 13.046 милиони денари или 14,1% во однос на 2023 година. По основ на пензиско осигурување беа реализирани 71.436 милиони денари, по основ на вработување 4.383 милиони денари, додека по основ на здравствено осигурување беа наплатени 29.849 милиони денари.

Во 2024 година, неданочните приходи изнесуваа 16.920 милиони денари. Во овие рамки доминантни се неданочните приходи на буџетските корисници на сопствените сметки, кои беа остварени на ниво од 9.004 милиони денари. Капиталните приходи изнесуваа 1.851 милион денари, додека буџетските корисници реализираа 3.225 милиони денари по основ на донации од меѓународна мултилатерална и билатерална соработка.

Вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија во 2024 година беа реализирани во износ од 347.489 милиони денари или околу 95,8% од ребалансот на Буџетот за 2024 година, односно за 9,1% повеќе во однос на минатата година. Во овој период, обврските на буџетските корисници, законските права на граѓаните и доспеаните обврски кон домашните и странските кредитори беа навремено и непречено подмирени.

Во овие рамки, тековните расходи изнесуваа 318.791 милион денари. Во овој период беа исплатени 43.889 милиони денари за плати и надоместоци за вработените во институциите што се буџетски корисници, додека расходите за стоки и услуги беа реализирани во износ од 22.923 милиони денари.

Најголемо учество во структурата на тековните расходи имаат трансферите, за кои во овој период беа исплатени 234.167 милиони денари. Редовно се сервисираа обврските на државата по основ на исполнување на правата за загарантирана социјална заштита на населението (парични надоместоци за ранливите категории граѓани, како и надоместоци по основ на детски и родителски додаток), за чија намена беа реализирани 14.761 милион денари. За редовна исплата на пензиите беа наменети 90.646 милиони денари. За финансирање на здравствените услуги и надоместоци беа исплатени 47.749 милиони денари, додека за исплата на паричен надоместок во случај на невработеност беа наменети 2.653 милиони денари преку Агенцијата за вработување. Од Буџетот на Република Северна Македонија кон општините беа трансферирани 26.579 милиони денари како

⁶ Согласно Измените и дополнувањата на Буџетот на РСМ за 2024 година („Службен весник на РСМ“ бр. 169/2024)

блок дотации за финансирање на пренесените надлежности, како и наменски дотации за финансирање на материјалните трошоци во локалните јавни установи. Исто така, беа трансферирани и 4.202 милиона денари од приходот остварен од данок на додадена вредност. Во текот на анализираниот период, континуирано и навремено беа исплаќани субвенциите во областа на земјоделството со цел подобрување на квалитетот и конкурентноста на овој сектор.

За редовно сервисирање на обврските по основ на камати беа одвоени 17.812 милиони денари, согласно амортизационите планови за домашно и надворешно задолжување. Од овој износ, 10.900 милиони денари беа наменети за исплата на камати по надворешно задолжување. За редовно сервисирање на обврските по основ на отплата на главнина беа исплатени средства во износ од 38.926 милиони денари.

Реализацијата на капиталните расходи во 2024 година изнесуваше 28.698 милиони денари. Тие се пониски за 14.826 милиони денари или 34,1% во однос на претходната година.

Во 2024 година беше остварен дефицит на Буџетот на РСМ во висина од 41.936 милиони денари или 4,4% во однос на проектираниот БДП за 2024 година.

Табела 3. Буџет на Република Северна Македонија за 2024 година и реализација за 2024 година

	Буџет 2024	Ребаланс 2024	Реалокација	Реализација 2024	Реализација 2023	Реализација 2024/Реалокација 2024 (%)	Реализација 2024/Реализација 2023(%)
	во %						
Вкупни приходи	310,097	318,150	318,150	305,553	277,127	98.5%	10.3%
Даночни приходи и придонеси	279,044	284,469	284,469	283,557	250,355	101.6%	13.3%
Даночни приходи	178,067	179,257	179,257	177,889	157,733	99.9%	12.8%
Данок на личен доход	31,116	31,542	31,542	31,852	27,257	102.4%	16.9%
Данок на добивка	19,483	21,118	21,118	20,185	16,927	103.6%	19.2%
ДДВ (нето)	80,698	78,458	78,458	81,465	70,036	101.0%	16.3%
Акциза	30,969	29,837	29,837	28,705	26,818	92.7%	7.0%
Увозни давачки	12,124	13,556	17,062	12,917	11,244	106.5%	14.9%
Други даноци	3,677	4,746	1,240	2,765	5,451	75.2%	-49.3%
Придонеси	100,977	105,212	105,212	105,668	92,622	104.6%	14.1%
Неданочни приходи	20,394	22,541	22,541	16,920	16,865	83.0%	0.3%
Капитални приходи	3,210	3,240	3,240	1,851	2,071	57.7%	-10.6%
Донации	7,449	7,900	7,900	3,225	7,836	43.3%	-58.8%
Вкупни расходи	343,638	362,816	362,816	347,489	318,574	101.1%	9.1%
Тековни расходи	298,459	318,118	325,443	318,791	275,050	106.8%	15.9%
Плати и надоместоци	41,178	44,537	44,361	43,889	36,877	106.6%	19.0%
Стоки и услуги	25,113	25,509	26,043	22,923	21,117	91.3%	8.6%
Трансфери до ЕЛС	29,834	30,787	30,787	30,781	27,459	103.2%	12.1%
Субвенции и трансфери	22,242	27,428	30,759	31,000	25,561	139.4%	21.3%
Социјални трансфери	163,282	172,224	175,862	172,386	151,095	105.6%	14.1%
Камати	16,810	17,632	17,632	17,812	12,941	106.0%	37.6%
Капитални расходи	45,179	44,698	37,374	28,698	43,524	63.5%	-34.1%
Дефицит	-33,540	-44,666	-44,666	-41,936	-41,447	125.0%	1.2%
Дефицит (% од БДП)	-3.5%	-4.7%	-4.7%	-4.4%	-4.6%		
Примарен деф. (% од БДП)	-1.8	-2.8	-2.8	-2.5	-3.2		
Финансирање на дефицит	33,540	44,666	44,666	41,936	41,447		
Приливи	78,594	83,727	83,727	80,862	85,035		
Домашни извори	39,763	55,128	55,128	55,529	36,156		
Странски извори	43,164	48,987	48,986	46,440	63,130		
Депозити ("-" е кумулирање на сметка)	-4,333	-20,388	-20,387	-21,107	-14,251		
Одливи	45,054	39,061	39,061	38,926	43,588		
Отплата по дом. задолж.	18,625	18,727	18,727	18,718	7,474		
Отплата по стр. задолж.	26,429	20,334	20,334	20,208	36,114		

Извор: Министерството за финансии

2.2 Буџет на Република Северна Македонија за 2025 година

Буџетот на Република Северна Македонија за 2025 година е развоен, со вклучена социјална компонента, и се базира на следните претпоставки:

- одржлива и дисциплинирана буџетска потрошувачка, при што проекциите на Буџетот се усогласени со утврдените стратешки приоритети и макроекономски параметри,
- намалување на несуштинските расходи и значајно подобрување на ефикасноста и целисходноста во трошењето на буџетските средства,
- поддршка, односно субвенционирање на граѓаните и стопанството преку јасно дефинирани критериуми за буџетска поддршка,
- буџетирање базирано на успешност и резултати за да се подобри ефикасноста и ефективноста на јавните расходи преку развој и континуирано следење на индикаторите за мерење на успешноста во реализацијата на политиките во Буџетот,
- буџетирање базирано на принцип на реалност, односно буџетските приходи се планирани во износи во кои може реално да се остварат, а расходите на ниво во кое ќе може да се извршат,
- редизајнирање на структурата на Буџетот и повисоки капитални инвестиции насочени кон реализација на инфраструктурни проекти, пред сè за изградба на транспортна и комунална инфраструктура, инвестиции во енергетски капацитети, инвестиции во образовната, здравствената и другата јавна инфраструктура,
- стратешко планирање на големи инфраструктурни проекти.

Карактеристично за Буџетот за 2025 година е тоа што и покрај фактот дека приходите се зголемени за 13%, расходите растат за 10% во однос на 2024 година, а со тоа буџетскиот дефицит се намалува за околу 3,3 милијарди денари. Вкупните приходи на Буџетот на Република Северна Македонија за 2025 година се планирани на ниво од 358,8 милијарди денари, а расходите на ниво од 400,2 милијарди денари. Вака планираните приходи и расходи резултираат со буџетски дефицит проектиран во апсолутен износ од 41.350 милиони денари или на ниво од 4% од планираниот БДП. Со ова ниво на буџетска потрошувачка се овозможува нормално и непречено функционирање на 11 институции, исполнување на обврските кон меѓународните кредитори и подобрување на животниот стандард на граѓаните и бизнис-заедницата.

2.3 Остварувања во првиот квартал од 2025 година

Во првиот квартал од 2025 година, вкупните приходи на Буџетот на Република Северна Македонија⁷ (Табела 4) беа реализирани во износ од 76.917 милиони денари или околу 21,4% од Буџетот за 2025 година, односно тие се повисоки за 10,8% во однос на наплатените во првиот квартал претходната година. Од овој износ, 41.702 милиона денари се даночни приходи и тие бележат пораст од 4,9% во однос на истиот период минатата година. Приходите од ДДВ беа реализирани на ниво од 18.130 милиони денари и истите доминираат во структурата на даночните приходи со 43,5%. Приходите од данокот од личен доход беа остварени во износ од 7.310 милиони денари, приходите од данокот на добивка беа наплатени во износ од 5.458 милиони денари, додека акцизите достигнаа ниво од 6.843 милиони денари. Приходите од данок од личен доход, ДДВ, акцизи и увозни давачки бележат пораст во однос на наплатата споредено со анализираниот период претходната година, додека другите даночни приходи и приходите од данокот на добивка бележат пониска реализација споредено со истиот период минатата година. Приходите од социјални придонеси беа остварени во износ од 25.933 милиони денари и истите се за 2.022 милиона денари или 8,5% повисоки во однос на првиот квартал од 2024 година. По основ на пензиско осигурување беа реализирани 17.530 милиони денари, по основ на вработување 1.070 милиони денари, а по основ на здравствено осигурување беа наплатени 7.333 милиони денари.

Во првите три месеци од 2025 година, неданочните приходи изнесуваа 7.216 милиони денари. Неданочните приходи на буџетските корисници на сопствените сметки беа остварени на ниво од 2.240 милиони денари. Капиталните приходи изнесуваа 195 милиони денари, а буџетските корисници реализираа 1.871 милион денари по основ на донации од меѓународна мултилатерална и билатерална соработка.

Реализацијата на вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија во првиот квартал од 2025 година изнесуваше 85.772 милиона денари или околу 21,4% од Буџетот за 2025 година, односно за 2% повеќе во однос на анализираниот период минатата година. Во овој период, обврските на буџетските

⁷ Согласно Буџетот на РСМ за 2025 година („Службен весник“ бр. 254/2024)

корисници, законските права на граѓаните и доспеаните обврски кон домашните и странските кредитори беа навремено и непречено подмирувани.

Во овие рамки, тековните расходи изнесуваа 81.537 милиони денари. Во овој период беа исплатени 11.275 милиони денари за плати и надоместоци за вработените во институциите - буџетски корисници, додека расходите за стоки и услуги беа реализирани во износ од 4.746 милиони денари.

Најголемо учество во структурата на тековните расходи имаат трансферите, за кои во овој период беа исплатени 57.785 милиони денари. Редовно се сервисираа обврските на државата по основ на исполнување на правата за загарантирана социјална заштита на населението (парични надоместоци за ранливите категории граѓани, како и надоместоци по основ на детски и родителски додаток), а за оваа намена беа реализирани 3.742 милиона денари. За редовна исплата на пензиите беа наменети 24.696 милиони денари. За финансирање на здравствените услуги и надоместоци беа исплатени 11.979 милиони денари, додека за исплата на паричен надоместок во случај на невработеност беа наменети 381 милион денари преку Агенцијата за вработување. Од Буџетот на Република Северна Македонија кон општините беше извршен трансфер на 6.774 милиони денари како блок дотации за финансирање на пренесените надлежности, како и наменски дотации за финансирање на материјалните трошоци во локалните јавни установи. Исто така, беше извршен и трансфер на 882 милиона денари од приходот остварен од данокот на додадена вредност.

За редовно сервисирање на обврските по основ на камати беа одвоени 7.731 милион денари, согласно амортизационите планови за домашно и надворешно задолжување. Од овој износ, 4.821 милион денари беа наменети за исплата на камати по надворешно задолжување. За редовно сервисирање на обврските по основ на отплата на главнина беа исплатени средства во износ од 47.576 милиони денари. Исто така, во првиот квартал од 2025 година на Развојната банка ѝ беа исплатени 644 милиони денари наменети за поддршка на компаниите, а средствата беа обезбедени преку унгарскиот заем. По основ на издадени гаранции во корист на правни субјекти кои користеле кредити во првите три месеци од 2025 година беа исплатени 3.542 милиона денари.

Реализацијата на капиталните расходи во првиот квартал од 2025 година изнесуваше 4.235 милиони денари и истите се за 2.774 милиони денари или 39,6% пониски во однос на анализираниот период минатата година.

Во првиот квартал од 2025 година беше остварен дефицит на Буџетот на РСМ во висина од 8.855 милиони денари или 0,9% во однос на проектираниот БДП за 2025 година.

Табела 4.Буџет на Република Северна Македонија за 2025 година и реализација за прв квартал од 2025 година

	Буџет 2025	Реализација I квартал 2025	Реализација I квартал 2024	Реализација I квартал 2025/Буџет 2025 (%)	Реализација I квартал 2025/Реализација I квартал 2024 (%)
	во %				
Вкупни приходи	358,838	76,917	69,427	21.4%	10.8%
Даночни приходи и придонеси	319,234	67,635	63,672	21.2%	6.2%
Даночни приходи	202,139	41,702	39,761	20.6%	4.9%
Данок на личен доход	35,676	7,310	7,150	20.5%	2.2%
Данок на добивка	23,287	5,458	5,624	23.4%	-3.0%
ДДВ (нето)	86,692	18,130	17,106	20.9%	6.0%
Акциза	35,388	6,843	6,380	19.3%	7.3%
Увозни давачки	16,255	3,409	2,945	21.0%	15.8%
Други даноци	4,841	552	556	11.4%	-0.7%
Придонеси	117,095	25,933	23,911	22.1%	8.5%
Неданочни приходи	26,302	7,216	4,966	27.4%	45.3%
Капитални приходи	3,510	195	199	5.6%	-2.0%
Донации	9,792	1,871	590	19.1%	217.1%
Вкупни расходи	400,188	85,772	84,086	21.4%	2.0%
Тековни расходи	353,032	81,537	77,077	23.1%	5.8%
Плати и надоместоци	48,141	11,275	10,234	23.4%	10.2%
Стоки и услуги	26,325	4,746	4,580	18.0%	3.6%
Трансфери до ЕЛС	33,239	7,656	7,151	23.0%	7.1%
Субвенции и трансфери	30,972	4,988	6,694	16.1%	-25.5%
Социјални трансфери	193,510	45,141	41,338	23.3%	9.2%
Камати	20,845	7,731	7,080	37.1%	9.2%
Капитални расходи	47,156	4,235	7,009	9.0%	-39.6%
Дефицит	-41,350	-8,855	-14,659	21.4%	-39.6%
Дефицит (% од БДП)	-4.0%	-0.9%	-1.5%		
Примарен деф. (% од БДП)	-2.0	-0.1	-0.8		
Финансирање на дефицит	41,350	8,855	14,659		
Приливи	123,917	60,617	33,120		
Домашни извори	56,507	17,187	25,071		
Странски извори	38,425	32,976	10,174		
Депозити ("-" е кумулирање на сметка)	28,985	10,454	-2,125		
Одливи	82,567	51,762	18,461		
Отплата по дом. задолж.	16,901	10,119	11,851		
Отплата по стр. задолж.	49,291	37,457	6,610		
Одливи по гаранции	1,000	3,542			
Други одливи по дадени заеми	15,375	644			

Извор: Министерството за финансии

2.4 Среднорочна рамка на Буџетот на РСМ за периодот 2026 - 2030 година

Среднорочната фискална рамка е изработена согласно одредби од Законот за буџети, во чии рамки се вклучени стратешките приоритети за 2024 - 2028 година и Изјавата за фискална политика за периодот 2024 - 2028 година.

Согласно Одлуката за стратешки приоритети, утврдени се следните приоритети:

- обновување на довербата во институциите, зајакнување на безбедноста, ефикасна борба против корупцијата и криминалот, независност на правосудството и обезбедување владеење на правото;
- економско заживување на земјата, унапредување на енергетската транзиција, поттикнување силен циклус на економски раст, стабилни јавни финансии, подобрување на севкупната транспортна инфраструктура, зголемување на животниот стандард, подобар и поквалитетен живот за секого;
- унапредување на националната одбранбена политика и планирањето во функција на заштита на независноста, територијалниот интегритет, безбедноста на граѓаните и придонес во колективната безбедност;
- интеграција на Република Северна Македонија во Европската Унија;
- сеопфатно подобрување на квалитетот, инфраструктурата и достапноста во образованието, создавање општество базирано на знаење и успешно справување со современи предизвици;

- професионална и ефикасна јавна администрација, развој на дигитална економија, ИКТ-сектор, вештачка интелигенција, иновации и стартап екосистем;
- создавање чиста животна средина и справување со климатските промени и
- целосно спроведување на Охридскиот рамковен договор, јакнење на мултикултурната кохезија и промоција на мултикултурните вредности.

Фискалната политика во периодот 2026 - 2030 година ќе биде насочена кон остварување на следните цели:

- подобрување на макроекономската стабилност, поддршка и забрзување на економскиот раст,
- етапна фискална консолидација преку внимателна и дисциплинирана буџетска потрошувачка,
- инвестиции во инфраструктурни проекти со што се очекува високо ниво на капитални расходи,
- намалување на сивата економија и подобрување на наплатата на средства за државниот буџет,
- зајакнување на потенцијалот за раст на домашната економија.

Во периодот 2026 - 2030 година, фискалната политика ќе биде насочена и кон создавање предуслови за нов циклус на економски раст преку реализација на висок износ на јавни капитални инвестиции, постепена фискална консолидација и подобрување на управувањето со јавните финансии.

Покрај определбата за фискална консолидација и буџетски заштеди, ќе продолжи поддршката на економијата со инвестиции во инфраструктурни проекти, редизајнирање на структурата на јавните финансии преку одржување високо ниво на капитални расходи и зајакнување на транспарентноста и отчетноста.

Истовремено, планирано е спроведување дисциплинирана фискална политика која всушност ќе значи намалување на несуштинските расходи со цел јавните средства да се користат поефикасно и поцелисходно.

Фискалната стратегија ги содржи среднорочните насоки и цели на фискалната политика, основните макроекономски проекции, износите за главните категории проценети приходи и расходи, како и проекциите за буџетскиот дефицит и долгот.

Капиталните расходи ќе имаат просечно учество од 5,2% во БДП, што ќе придонесе за економски развој и нов инвестициски циклус.

Со цел обезбедување фискална одржливост на среден рок, фискалните проекции вклучуваат рамка за постигнување на нумеричките фискални правила.

Овие правила се дизајнирани да бидат усогласени и конзистентни со фискалните правила на Европската Унија, што придонесува за зголемување на довербата и стабилноста на јавните финансии.

Примената на ваква рамка има за цел да обезбеди дисциплинирана и предвидлива фискална политика, поддржана со среднорочни проекции и реални цели.

Буџетот и Фискалната стратегија треба да бидат во согласност со нумеричките фискални правила во однос на дефицитот и вкупниот долг на општата влада:

1. Дефицитот на општата влада од соодветната година не смее да го надмине нивото од 3% од номиналниот бруто-домашен производ (БДП);

2. Вкупниот долг на општата влада не смее да го надмине нивото од 60% од номиналниот БДП, а гарантираниот јавен долг не смее да надмине 15% од номиналниот БДП;

3. Владата може да отстапи од утврдените фискални правила кога ќе се појави некоја од следниве оплеснителни околности:

- природни непогоди и надворешни шокови кои ја загрозуваат националната безбедност или животот и здравјето на луѓето,
- вонредна и/или кризна состојба,
- остри финансиски или економски шокови кои ќе резултираат со негативен или многу низок годишен реален раст на БДП, блиску до нула, за чие надминување потребна е значителна поддршка од фискалната политика;

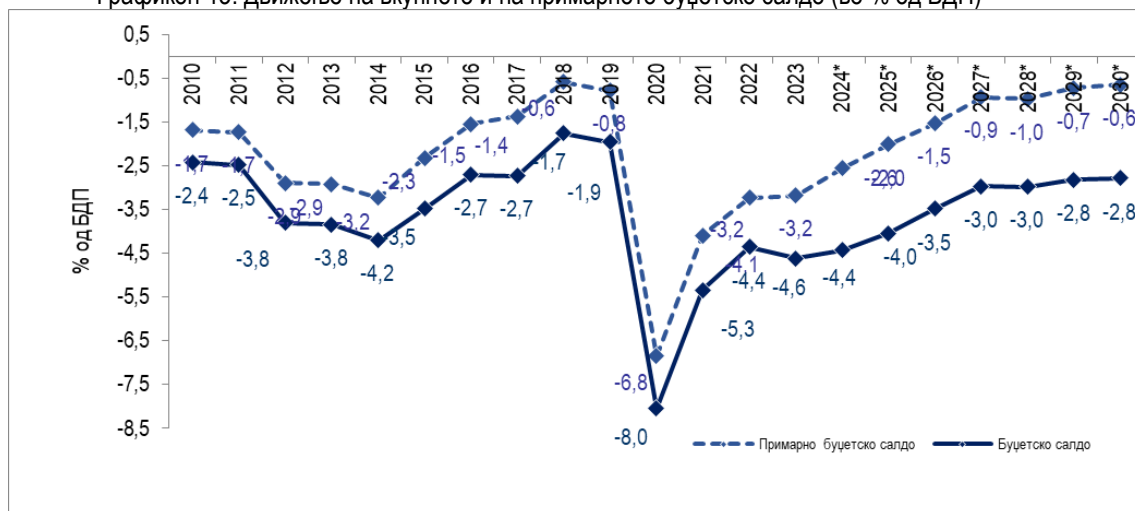
4. Дозволен е отстапувања од фискалните правила за реализација на инвестициски проекти со позитивно влијание врз БДП. Отстапувањата не треба да надминуваат 0,5% од БДП годишно и кумулативно во период од пет години;

5. За секое отстапување Владата е должна да даде јасно објаснување до Собранието, во првиот следен Буџет или измени на Буџетот или во првата наредна Фискална стратегија, и тоа за следново:

- причините за отстапување од фискалните правила,
- корективните мерки што ги презема и планира да ги преземе за повторно воспоставување усогласеност со фискалните правила во период од најмногу пет години од отстапувањето.

На среден рок, со фискалната политика се предвидува етапна фискална консолидација. Притоа, буџетскиот дефицит е намален како процентуално учество во БДП, и тоа од 4,0% во 2025 година на 3,5% во 2026 година, 3% во 2027 година, 3% во 2028 година, 2,8% во 2029 година и 2,8% во 2030 година.

Графикон 13. Движење на вкупното и на примарното буџетско салдо (во % од БДП)

Од 2027 година, согласно фискалните проекции, се предвидува постигнување на фискалното правило во однос на буџетскиот дефицит, а предвиденото отстапување за 0,5% од БДП се должи, пред сè на планираните инфраструктурни проекти, вклучително од областа на патната инфраструктура, локалните инфраструктурни проекти, како и инвестициите во одбраната.

Реализацијата на претходно договорени инфраструктурни проекти со висок финансиски обем, како што е Проектот за изградба на коридорите 8 и 10д, за чија реализација во Собранието на РСМ беше донесен посебен закон, е една од причините за отстапување од фискалните правила во периодот до 2027 година. Преземената обврска за изградба на коридорите 8 и 10д имаше иницијално објавена вредност 1,3 милијарди евра, без притоа да се земат предвид трошоците за експропријација, геолошки испитувања, проектирање и други трошоци поврзани со изведбата на проектот. Меѓународниот монетарен фонд оцени дека вредноста на проектот ќе изнесува 10% од БДП во период од пет години (IMF Country Report No. 24/26, јануари 2024 година). Притоа, треба да се има предвид дека ова е само проекција, а вистинските трошоци треба дополнително да се утврдат, по завршување на целата постапка.

Владата на Република Северна Македонија ќе постигне постепено усогласување со фискалните правила преку реализација на мерки на приходната и расходната страна, вклучително:

- зголемена наплата на буџетските приходи преку намалување на сивата економија,
- подобрување на наплатата на даночните приходи преку воведување е-фактура и други реформски проекти во УЈП,
- натамошно намалување на расходите за несуштински потреби на буџетските корисници,
- спроведување политики на плати и пензии, со што ќе се овозможи заштита на нивната реална вредност,
- бескомпромисна борба против корупцијата преку стриктна контрола на почитувањето на Законот за јавни набавки, што ќе овозможи значителни заштеди на средства кај сите буџетски корисници,
- подобрување на процесите на планирање и реализацијата на капиталните инвестиции,
- давање приоритет на капиталните проекти согласно степенот на подготвеност и на економско-социјалните придобивки од нивната реализација.

2.4.1 Приходи

Вкупните приходи на Буџетот на РСМ (централен буџет и фондови) за периодот 2026 - 2030 година се планирани на ниво од околу 34,6% од БДП. Проекциите на приходите во наредниот среднорочен период се изработени врз база на реализираните приходи во претходните години, остварените приходи во тековната година, проекциите на макроекономските индикатори и ефектите од планираните реформи во даночната сфера.

Главната цел на даночната политика во идниот период продолжува да биде обезбедувањето одржлив економски раст и развој, притоа обезбедувајќи правна сигурност за даночните обврзници и редовна наплата на јавните приходи. Главни приоритети се:

- поголема правичност во оданочувањето со цел да се обезбеди секој да ја исполнува својата општествена обврска и да го плаќа својот праведен удел од данокот,

- поголема ефикасност и ефективност на даночниот систем за подобра наплата на приходите преку поефикасна борба против нерегистрираните дејности и затајувањето данок, зајакнување на институционалниот капацитет и намалување на заостанатите даночни обврски,

- зголемена даночна транспарентност, што вклучува подобрување на размената на информации помеѓу даночните органи и други субјекти, која во прв ред ќе се заснова на електронски услуги, а тоа, пак, ќе доведе до зголемена фискална писменост и поголема доброволна усогласеност,

- подобар квалитет на услугите што ги даваат институциите на даночниот систем, на начин кој ги поедноставува и забрзува постапките и го намалува административниот товар преку повеќе дигитални услуги, подобро управување со издавањето увозно-извозни дозволи, елиминирање на непотребните нетарифни бариери и подобра внатрешна и даночна контрола,

- воведување еколошко (зелено) оданочување со цел стимулирање на даночните обврзници да придонесат за помало загадување преку јавните давачки, односно да се дестимулираат да ја загадуваат животната средина. Ефектот од овој приоритет се очекува да се одрази и на приходите во Буџетот и на животната средина.

Во наредниот период, даночната политика ќе биде насочена кон задржување на ниските даночни стапки кај одделните директни и индиректни даноци. Минималниот глобален данок на добивка ќе продолжи да се имплементира во наредниот период, така што компаниите со консолидирани приходи од над 750 милиони евра, ќе имаат обврска да платат дополнителен данок по стапка еднаква на разликата помеѓу минималната даночна стапка од 15% и ефективната даночна стапка пресметана согласно Законот за минималниот глобален данок на добивка.

Табела 5. Преглед на даночни стапки во Република Северна Македонија - 2024 година

Видови даноци	Даночни стапки %
Данок на личен доход	10% за сите видови доход
	15% доход од игри на среќа
Данок на добивка	10%
Минимален глобален данок на добивка	Минималната даночна стапка од 15% и ефективната даночна стапка пресметана согласно Законот за минималниот глобален данок на добивка
Данок на додадена вредност	18% редовна стапка
	10% и 5% повластена стапка
Задолжителни придонеси за социјално осигурување (сите)	28%
Годишен данок на имот	0,1% - 0,2%
Данок на промет на недвижности	2% - 4%
Данок на наследство и подарок	0% прв наследен ред
	2% - 3% втор наследен ред
	3% - 4% други

Кон крајот на 2022 година беа направени измени во повеќе даночни области, кои се базираа на анализи на домашното законодавство и на индикаторите за даночни приходи, како и на компаративни анализи на даночните практики во земјите членки на ЕУ и другите земји од Западен Балкан. Во измените беа интегрирани и наодите и препораките на меѓународните организации, како ММФ, Светската банка, ОЕЦД и ЕУ, кои укажуваат на потребата од обезбедување поголема вертикална и хоризонтална правичност на даночниот

систем и проширување на даночната основа преку елиминирање на **даночните расходи**. Конкретно, со измените во данокот на личен доход и данокот на добивка беа укинати непродуктивните даночни олеснувања и ослободувања (т.н. даночни расходи) кои ја нарушуваат неутралноста на даночниот систем со фаворизирање исти или слични категории даночни обврзници или активности, кои, пак, негативно влијаат врз правичната распределба на даночниот товар и придонесуваат за зголемена нееднаквост во општеството, ја нарушуваат неговата робусност, со што се креира значителен простор за даночна арбитража и/или даночно избегнување и може да предизвика неефикасност во реалната економија.

Во текот на 2023 година, беа преземени повеќе реформи во даночната политика кои имаат за цел унапредување на ефективност и ефикасноста на даночниот систем, зајакнување на одредбите против избегнување плаќање данок, проширување на даночната база преку елиминирање на дел од даночните поволности, а со тоа зголемена мобилизација на даночни приходи во насока на остварување на заложбите на Владата за фискална консолидација. Реформите треба да придонесат за зголемување на даночните приходи за околу 0,7% од БДП на годишно ниво, почнувајќи од 2024 година (вклучувајќи го и фискалниот ефект од реформата во областа на оданочувањето на личниот доход, усвоена во 2022 година).

Реформите беа поддржани и поздравени од страна на Европската комисија и меѓународните финансиски институции, ММФ и Светската банка, а подготовките се одвиваа во рамки на транспарентен и инклузивен процес со вклучување на сите засегнати страни.

Така, со измените на **Законот за данокот на личен доход**, чии фискални импликации за 2025 година беа проценети на 533 милиони денари, беа елиминирани даночните ослободувања за премии за животна осигурување, приватно здравствено осигурување, за придонеси во доброволен пензиски фонд кои се уплаќани од страна на работодавците во име и за сметка на вработените, а се изврши и доуредување на т.н. менаџерски бенефиции и на оданочувањето на капиталната добивка на хартиите од вредност и уделите од инвестициските фондови, како и на ослободувањето од оданочување на каматите од орочени депозити, кое ќе се применува до денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Со измените на **Законот за данокот на добивка**, чии фискални импликации за 2025 година беа проценети на 872 милиона денари, беше елиминирано даночното ослободување за премиите за животна осигурување кои ги уплаќаат работодавците во име и за сметка на вработените, беше пропишано задолжителниот извештај за трансферни цени да се поднесува по барање на даночниот орган, а беше предвидена и зголемена казна за субјектите кои не ги искористуваат наменски средствата инвестирани од претходните остварени добивки, за кои искористиле ослободување за реинвестирана добивка. Воедно беше укинато и даночното ослободување за донации во спортот преку системот на ваучери.

Со измените на **Законот за данокот на додадена вредност**, чии фискални импликации за 2025 година беа проценети на 2.300 милиони денари, се изврши доусогласување со европското законодавство во областа на данокот на додадена вредност, така што се дефинираше прометот преку системот на ваучери, беше уредено местото на промет на услуги и беше воведен поимот даночен застапник и се зголеми прагот и се изврши промена кај условите за враќање на данокот кај странското дипломатско или конзуларно претставништво. Исто така, беше предвидено зголемување на даночната стапка на ДДВ (од 5% на 10%) за одредени производи за човечка исхрана коишто не претставуваат основни прехранбени производи, а се изврши намалување на стапката на ДДВ за прометот со дигитални учебници и менструални производи. Паралелно се доуредија и одредбите кои се однесуваат на издавање ДДВ број и регистрација, а се изврши уредување и на посебниот вид даночна основа.

Со измените на **Законот за акцизите**, чии фискални импликации за 2025 година беа проценети на 883 милиони денари, беше извршено доусогласување со европското законодавство, односно Законот предвидува усогласување на минималната вкупна акциза на цигарите со минималниот износ на акцизата во ЕУ, при што усогласувањето ќе се одвива постепено заклучно со 2030 година, со воведување нов акцизен календар за акцизата на цигарите и другите тутунски производи, како и течноста за електронска цигара. Со Законот беа доуредени оданочувањето со акциза на растителен билен производ за пушење по пат на загревање и постапката за денатурирање на етил алкохол и неговата употреба, а воедно беше пропишано и олеснување на постапката за издавање одобрение за повластен корисник. Паралелно беа ревидирани и прекршоците поврзани со акцизите.

Во насока на заштита на животната средина, беше извршена измена на **Уредбата за пресметка на данокот на моторни возила и на износите потребни за пресметка на данокот на моторни возила** со која беа пропишани зголемени коефициенти на еколошката компонента за оданочување на патничките моторни возила кои спаѓаат во категориите на најголеми загадувачи со издувни CO₂ гасови. Воедно, за целите на пресметка на еколошката компонента од данокот на моторни возила, покрај постојната метода NEDC (New European Driving Cycle), беше овозможена и примена на новата метода WLTP (Worldwide Harmonised Light Vehicle Test Procedure).

Табела 6. Проекции на фискални импликации од донесени закони (во мил. денари)

Вид данок	2023	2024	2025
Данок на личен доход	377	533	533
Данок на добивка	-	872	872
ДДВ	2.300	2.300	2.300
Акцизи		797	883
Данок за солидарност	4.700	0	0

Извор: Министерство за финансии

Со последните измени на **Законот за Управата за јавни приходи** беа пропишани одредби за дигитализација и размена на акти и информации за даночни цели помеѓу институциите и помеѓу даночниот орган и даночниот обврзник, како и за воведување интегриран даночен информациски систем (ИДИС) и работно тело за негова имплементација, а воедно беа зајакнати одредбите за размена на податоци помеѓу институциите и зголемена интероперабилност.

Со цел зголемена ефикасност, ефективност и дигитализација на даночните процеси, како и намалување на сивата економија преку редовно следење на прометот помеѓу даночните обврзници и зголемена контрола кај данокот на додадена вредност, Министерството за финансии и УЈП изготвија нацрт-проект за воведување **фактура во електронски формат**, како и **електронска фискална сметка**, но тој сè уште не е реализиран. Планирано е проектот да биде оперативен во најбрз можен рок, а со него драстично ќе се намали товарот на даночните обврзници и ќе се забрза и подбри начинот на одвивање на даночните контроли. Воедно, со неговата реализација даночните обврзници ќе имаат можност за поедноставен начин на издавање, пренос и достава на фактури. Исто така, со зголемената евиденција и проверка на фактурите во економијата, ќе се зголеми ефикасноста на даночните контроли и на даночниот систем, односно ќе се намалат рокот и времето на вршење на контролите од страна на УЈП.

Согласно донесената **Стратегијата за формализирање на неформалната економија 2023 - 2027** година со Акциски план 2023 - 2025 (септември 2023 година), на среден рок се очекува намалување на учеството на неформалната економија во вкупните економски активности во земјата преку намалување и елиминирање на факторите кои стимулираат неформални активности. Со тоа ќе се придонесе кон намалување на бројот на нерегистрирани деловни субјекти и на бројот на неформално вработени лица. Во оваа насока, а преку ефективна имплементација на мерките и активностите во временските рокови утврдени со Акцискиот план за формализирање на неформалната економија, до крајот на 2027 година се очекува намалување на неформалната економија на 26% од БДП.

Табела 7. Проекции за тековна година и наредни пет години по вид на данок (во мил. денари)

Вид данок	Буџет 2025	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Данок на личен доход	35.676	38.110	41.197	44.923	48.939	53.120
Данок на добивка	23.287	24.330	26.301	28.679	31.243	33.913
ДДВ	86.692	92.855	100.377	109.454	119.241	126.427
Акцизи (Основен Буџет и ПИОМ)	35.388	35.651	38.539	42.024	45.781	49.692
Царини и моторни возила	16.255	16.072	17.374	18.945	20.637	22.402
Други даночни приходи и ССП	4.841	4.732	4.830	4.947	5.073	5.205
Вкупно	202.139	211.750	228.618	248.972	270.914	290.759

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерството за финансии (*)

Извештај за даночни расходи

Даночните расходи се индиректни расходи направени преку даночниот и царинскиот систем, врз основа на законски одредби кои водат до намалување или одложување приливи за постигнување одредена економска или социјална цел. Тие можат да бидат во форма на исклучоци, ослободувања, одбитоци, повластени стапки на данок и др.

Со донесувањето на новиот органски Закон за буџети пропишана е обврска за изготвување и доставување извештај за влијанието на даночните расходи врз приливите за 2025 година. Овој извештај ќе биде доставуван до Собранието на Република Северна Македонија на годишно ниво, како придружен документ кон Завршната сметка на Буџетот со којшто ќе се прикаже реализацијата на Буџетот на државата за претходната буџетска година. Во табелата во продолжение е даден преглед на вкупните даночни расходи, по основ на данокот на личен доход, данокот на добивка и данокот на додадена вредност, досега пресметани и проценети за периодот 2022 - 2029 година.

Табела 8. Даночни расходи по вид данок (во мил. денари)

Вид на данок	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Данок на личен доход	757	864	991	1.059	1.144	1.248	1.360	1.476
Данок на добивка	4.795	5.519	6.596	6.892	7.450	8.124	8.850	9.607
ДДВ	34.961	40.284	43.276	46.352	50.107	54.638	59.524	63.111
Вкупно	40.513	46.667	50.863	54.303	58.702	64.010	69.734	75.691

Во насока на намалување на даночните расходи, со последните измени и дополнувања на Законот за ДДВ („Службен весник на РСМ“ бр.199/23) беше пропишано зголемување на даночната стапка на ДДВ од 5% на 10% за одредени производи за човечка исхрана коишто не претставуваат основни прехранбени производи.

Табела 9. Видови даноци со отстапувања

	2025	2026				2027				2028				2029				2030
Вид на данок	Буџет 2025	Фискална стратегија 2024	Фискална стратегија 2025	Апсолутно отстапување	Отстапување %	Фискална стратегија 2024	Фискална стратегија 2025	Апсолутно отстапување	Отстапување %	Фискална стратегија 2024	Фискална стратегија 2025	Апсолутно отстапување	Отстапување %	Фискална стратегија 2024	Фискална стратегија 2025	Апсолутно отстапување	Отстапување %	Фискална стратегија 2025
Данок на личен доход	35.676	39.128	38.110	-1.018	-2,6%	41.852	41.197	-655	-1,6%	46.277	44.923	-1.354	-2,9%	50.168	48.939	-1.229	-2,4%	53.120
Данок на добивка	23.287	25.004	24.330	-674	-2,7%	26.709	26.301	-408	-1,5%	28.603	28.679	76	0,3%	30.413	31.243	830	2,7%	33.913
ДДВ	86.692	95.311	92.855	-2.456	-2,6%	103.949	100.377	-3.572	-3,4%	113.543	109.454	-4.089	-3,6%	124.222	119.241	-4.981	-4,0%	126.427
Акцизи (Основен буџет и ПИОМ)	35.388	33.251	35.651	2.400	7,2%	35.120	38.539	3.419	9,7%	38.029	42.024	3.995	10,5%	41.449	45.781	4.332	10,5%	49.692
Царини и моторни возила	16.255	16.716	16.072	-644	-3,9%	18.536	17.374	-1.162	-6,3%	20.411	18.945	-1.466	-7,2%	21.935	20.637	-1.298	-5,9%	22.402
Други даночни приходи и ССП	4.841	5.280	4.732	-548	-10,4%	5.626	4.830	-796	-14,1%	6.021	4.947	-1.074	-17,8%	6.419	5.073	-1.346	-21,0%	5.205
Вкупно	202.139	214.691	211.750	-2.940	-1,4%	231.792	228.618	-3.174	-1,4%	252.884	248.972	-3.912	-1,5%	274.606	270.914	-3.692	-1,3%	290.759

Извор на податоци: Министерство за финансии

Промените во проекциите во однос на претходната Фискална стратегија за 2024 година произлегуваат од новите макроекономски индикатори кои се земени предвид при изготвувањето на проекциите. Воедно, новите проектирани износи на даночни приходи по различните основи се базираат и врз реално остварените даночни приходи од почетокот на тековната година. Притоа, во нив се вкalkуирани и проценетите ефекти од измените на даночните закони, коишто се поконкретно опишани во делот за даночната политика.

Во делот на даночната политика, согласно **Програмата за работа на Владата 2024 - 2028 година**, предвидени се повеќе реформи во даночната област, како и зголемување на ефикасноста и ефективноста на даночната управа со цел поуспешно спроведување на даночните постапки.

Измените и дополнувањата во Законот за даночна постапка, коишто се однесуваат на поедноставување и забрзување на процесот на пресметување и наплата на даноците, како и на воведување на даночниот информациски систем, би придонеле за поефикасна даночна наплата и намалување на бирократскиот товар за даночните обврзници, а сè со цел зголемено пресметување и наплата на даночните обврски со најмал можен напор од страна на даночните обврзници и даночниот орган.

Дигитализацијата на даночните процедури е една од главните цели во процесот на даночната реформа, а е насочена кон максимално искористување на ресурсите и плаќање на даноците со што е можно

помалку труд. Воведувањето **е-фактурирање** е една од првите активности планирани за наредниот период со цел спроведување на даночната контрола на подобар и поефикасен начин, но и со цел заштеда на ресурсите во даночната администрација и заштеда на труд и време на даночните обврзници. Проектот е-фактура би бил од пресудно значење за полесно детектирање и борба против сивата економија, односно целосно следење на прометот и данокот кај даночните обврзници.

Дополнителен фокус во борбата со сивата економија ќе претставува зајакнување на капацитетите на јавната администрација за детектирање, следење и адресирање на неформалната економија преку посебни алатки; унапредување на законската регулатива и ефикасноста во нејзина имплементација; унапредување на деловното окружување и креирање стимулативна рамка за формализација на неформалната економија и зголемување на ефикасноста на инспекциските служби и системот на санкции и казни, а сето тоа следено преку зголемена дигитализација на сите управни процеси и постапки.

Од другата страна, исто така, акцент ќе се стави и врз јакнење на свеста за неформалната економија и јакнење на даночниот морал и доверба во институциите, зголемување на предвидливоста во подготовката на законските решенија, политики и мерки, како и врз зајакнување на транспарентноста, отчетноста и интегритетот на сите нивоа на власт. Во насока на понатамошната реализација на Стратегијата за формализирање на неформалната економија 2023 - 2027 година, во наредниот период Министерството за финансии во соработка со надлежните институции ќе преземе активности за подготвување на нов Акциски план за периодот 2025 - 2027 година, притоа имајќи ги предвид приоритетите и целите за намалување на неформалната економија содржани во Програмата на Владата на Република Северна Македонија 2024 - 2028 година и Реформската агенда на Северна Македонија за периодот 2024 - 2027 година.

Во делот на даночните приходи, а притоа следејќи ја интенцијата на Владата за базирање на економскиот раст преку инвестициите, целта е зголемување на учеството на директните даноци во вкупните даночни приходи, нешто што е одлика на високоразвиените земји.

Исто така, планирани се и поефикасни контроли во делот на **трансферни цени**, како и засилено и редовно мониторирање на принципот „дофат на рака“ кај даночни обврзници со трансакции со поврзани лица. Дополнително, предвидени се законски доуредувања во делот на консолидирања на приходите кај даночните обврзници.

Во однос на меѓународното оданочување, планирано е усвојување на **Предлог-законот за административна соработка за даночни цели** со ефикасна размена на информации помеѓу даночните органи, а сè со цел поефикасни даночни контроли од аспект на меѓународното оданочување за да се избегне двојно оданочување или двојно ослободување. Наведениот Предлог-закон би претставувал и основ за имплементирање на минималната глобална корпоративна даночна стапка (Столб 2) со цел оданочување на компаниите кои ги исполнуваат условите за тоа.

Во следниот период ќе продолжи усогласувањето на **законската регулатива во делот на ДДВ** со Директивата на ЕУ за заедничкиот систем на ДДВ, како и со регулативите на истата. Целта е поголема усогласеност и креирање поголема даночна база за наплата на даночните приходи. Напоменуваме дека Република Македонија е целосно усогласена со Директивата на ЕУ за ДДВ во делот на даночните стапки, а делумно усогласена со Директивата генерално. Исто така, согласно Програмата на Владата, се предвидува поефикасен, а сигурен начин на враќање на претходниот данок преку зајакнатите механизми на контрола и анализа на ризик.

Во делот на даночната политика којашто се однесува на **директните даноци**, предвидени се одредени даночни поттикнувања со цел зголемување на продуктивноста на вработените и компаниите, како и подобрување на демографската слика во земјата. Предвидено е враќање на **третманот на даночно признаен расход за трошоците за уплатените премии за доброволно животно осигурување, а исто така се планира враќање на данокот на личен доход на мајките на новороденчиња во временски период којшто зависи од бројот на новороденчиња (прво, второ, трето дете итн.)**. Исто така, се планира ослободување од плаќање придонеси од задолжително здравствено и осигурување во случај на невработеност, како и ослободување од плаќање данок на личен доход во период од три години сметано од денот на вработувањето за фирмите кои ќе вработат мајки на три или повеќе деца, со обврска работодавецот мајката да ја задржи на работното место уште онолку години колку што се користела мерката.

Исто така, во наредниот период се планира продолжување на преговорите за усогласување и парафирање на **договорите за одбегнување на двојното оданочување и заштита од фискална евазија** по однос на даноците на доход.

Табела 10. Буџет на Република Северна Македонија 2023 - 2030 година (во мил. денари)

	Завршна сметка 2023	Завршна сметка 2024	2025	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Вкупни приходи	277.129	305.622	358.838	376.093	402.477	431.760	464.128	494.710
Даночни приходи и придонеси	250.355	283.558	319.234	337.029	362.653	392.376	424.343	454.915
Даночни приходи	157.733	177.890	202.139	211.750	228.618	248.972	270.914	290.759
Придонеси	92.622	105.668	117.095	125.279	134.035	143.404	153.429	164.156
Неданочни приходи	16.866	16.988	26.302	27.062	27.622	27.182	27.583	27.593
Капитални приходи	2.071	1.851	3.510	2.510	2.710	2.710	2.710	2.710
Донации	7.836	3.225	9.792	9.492	9.492	9.492	9.492	9.492
Вкупни расходи	318.539	347.667	400.188	413.995	436.832	468.713	501.638	534.379
Тековни расходи	275.015	318.969	353.032	362.802	379.839	401.594	424.604	453.045
Плати и надоместоци	36.877	43.889	48.141	50.579	52.066	53.596	55.171	56.787
Стоки и услуги	21.117	22.923	26.325	25.857	26.882	28.490	29.553	31.392
Трансфери до ЕЛС	27.459	30.784	33.239	35.202	38.271	42.223	45.567	49.154
Субвенции и трансфери	27.754	33.358	33.436	33.380	35.830	38.930	43.930	50.130
Социјални трансфери	148.867	170.203	191.046	196.508	203.150	213.496	222.452	235.140
Каматни плаќања	12.941	17.812	20.845	21.277	23.640	24.860	27.931	30.442
Домашни	4.181	6.912	9.124	11.329	12.988	14.413	16.203	17.238
Странски	8.760	10.900	11.721	9.948	10.652	10.447	11.728	13.204
Капитални расходи	43.524	28.698	47.156	51.193	56.993	67.119	77.034	81.334
Буџетско салдо	-41.410	-42.045	-41.350	-37.902	-34.355	-36.953	-37.509	-39.670
Примарно буџетско салдо	-28.469	-24.233	-20.505	-16.625	-10.715	-12.093	-9.578	-9.228
Вкупни приходи, % од БДП**	30,9	32,2	35,1	34,6	34,7	34,7	34,8	34,7
Вкупни расходи, % од БДП**	35,5	36,6	39,1	38,1	37,7	37,7	37,7	37,5
Буџетско салдо, % од БДП**	-4,6	-4,4	-4,0	-3,5	-3,0	-3,0	-2,8	-2,8
Примарно буџетско салдо, % од БДП**	-3,2	-2,6	-2,0	-1,5	-0,9	-1,0	-0,7	-0,6

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерството за финансии (*)

2.4.2 Расходи

Расходите во Буџетот за наредниот среднорочен период се базирани врз реални претпоставки за:

- нормално и одговорно функционирање на институциите преку редовно сервисирање на обврските;
- дисциплиниран пристап во користењето на лимитираните буџетски средства преку зголемен надзор и јасно дефинирани критериуми за буџетска поддршка;
- буџетирање базирано на успешност и резултати за да се подобри ефикасноста и ефективноста на јавните расходи преку развој и континуирано следење на индикаторите за мерење на успешноста во реализацијата на политиките во Буџетот;
- редизајнирање на структурата на Буџетот и капиталните инвестиции насочени кон реализација на инфраструктурни проекти, пред сè за изградба на транспортна и комунална инфраструктура, инвестиции во енергетски капацитети, инвестиции во образовната, здравствената и другата јавна инфраструктура и
- стратешко планирање на големите инфраструктурни проекти.

Расходната страна на Буџетот на Република Северна Македонија за наредниот период е целосно усогласена со стратешките приоритети на земјата, кои вклучуваат поттикнување на економски раст, стабилни јавни финансии, подобрена јавна инфраструктура и подобар животен стандард на граѓаните.

При креирањето на среднорочната фискална рамка, особено е важно постоењето на реално среднорочно буџетско планирање. Среднорочните фискални проекции се базирани врз основното сценарио, при што се земаат предвид постојните обврски, договори и тековни проекти. Сè што не е опфатено со ова сценарио и бара дополнителни средства, е прикажано преку нови иницијативи.

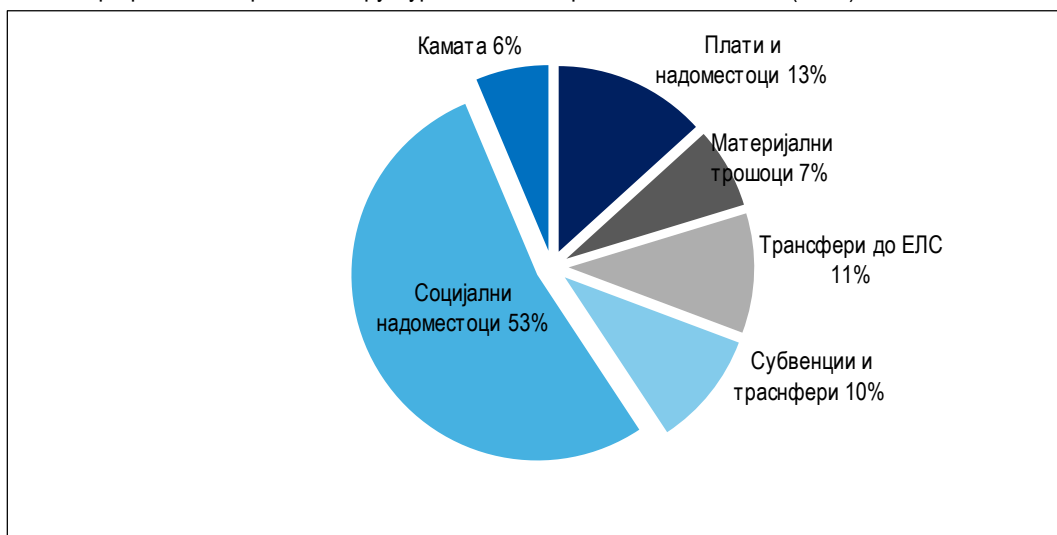
Просечното учество на вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија во периодот 2026 - 2030 година се очекува да изнесува околу 37,7% од БДП. Проекциите за расходите на Буџетот се подготвени врз база на три клучни принципи:

- усогласеност на проекцијата на приходите со планираните економски активности;
- проекција на вкупните расходи за континуирана фискална консолидација и
- обезбедување редовно и непречено извршување на сите законски обврски.

При проекцијата на износот и структурата на тековните расходи за наредниот период (Графикон 14), наменети за редовна исплата на платите на вработените во јавниот сектор, навремена и редовна исплата на пензии и останати социјални права, каматни плаќања кон странски и домашни кредитори, исплата на субвенции во земјоделството, поддршка на малите и средните претпријатија, како и субвенционирање на иновативните активности, земени се предвид следните претпоставки:

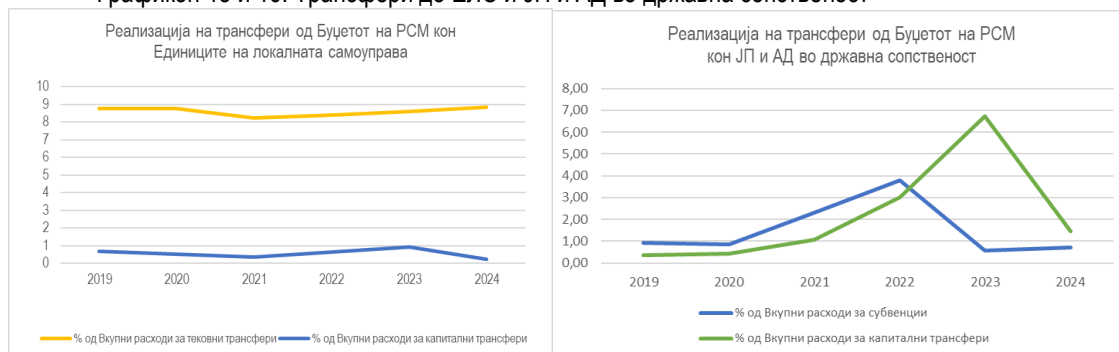
- ефикасност и продуктивност: зголемување на ефикасноста, продуктивноста и отчетноста на јавниот сектор, оптимизирање на јавната администрација преку структурни промени и усогласување на платите со растот на економијата;
- оптимизирање на ресурсите: поефикасно користење на ресурсите преку подобро планирање и реализација на оперативните расходи;
- контрола на расходите: намалување на несуштинските расходи и воведување стандарди за трошење;
- подобрена децентрализација: квалитетни услуги во општините преку рedefинирање на критериумите за распределба на средства и поефикасно користење на дотациите;
- целосна економска поддршка: повеќе ресурси за таргетиран субвенции и трансфери, кои ќе имаат поголем позитивен импакт врз економската активност;
- социјална помош и вработеност: намалување на сиромаштијата преку правилно таргетирање на социјалната помош и зголемување на учеството на пазарот на труд.

Графикон 14. Просечна структура на тековни расходи 2026 - 2030 (во %)

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерството за финансии (*)

Графикон 15 и 16. Трансфери до ЕЛС и ЈП и АД во државна сопственост

Од Буџетот на РСМ се издвојуваат значителни средства за општините, и тоа во форма на дотации за спроведување на пренесените надлежности (во областа на основното и средното образование, културата, детските градинки и домовите за стари лица и противпожарната заштита), како и финансиски средства наменети за реализација на конкретни капитални проекти на локално ниво.

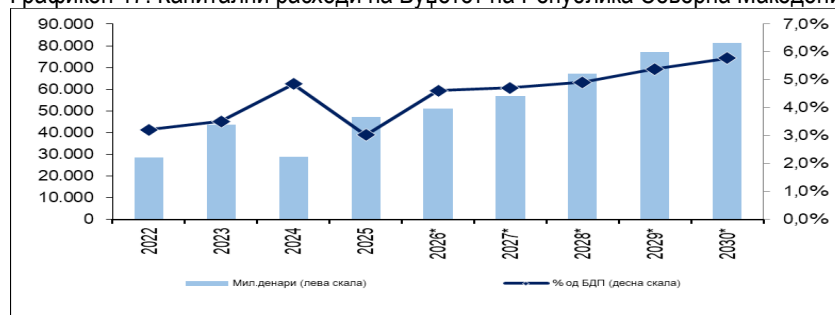
Понатаму, за ЈП и АД во државна сопственост, од Буџетот на РСМ се одлеваат финансиски средства за поддршка на инвестициските активности на овие јавни субјекти, и тоа по основ на правна регулатива, како и за буџетска поддршка на дејноста од јавен интерес којашто ја врши секој од овие субјекти.

Среднорочните фискални проекции имаат силна развојна компонента, со значајно просечно учество на капиталните расходи од 5,2% во БДП на годишно ниво и претставуваат клучни елементи на јавните финансии.

Во периодот 2026 - 2030 година, фискалната политика ќе биде насочена кон создавање предуслови за нов циклус на економски раст и обезбедување значително ниво на јавни инвестиции, коишто се основа за подобрување на економските перспективи и за подобар живот на граѓаните.

Во таа насока, планирани се значајни капитални инвестиции (Графикон 17) преку користење средства од Буџетот, но и средства обезбедени со заеми од меѓународните финансиски институции и билатерални кредитори. Планираните износи укажуваат на интензивирање на инфраструктурните проекти, односно инвестициски вложувања во патната и железничката инфраструктура, енергетската и комуналната инфраструктура, како и капитални инвестиции за подобрување на условите во здравствениот, образовниот и социјалниот систем, земјоделството, културата, спортот, заштитата на животната средина и правосудството.

Графикон 17. Капитални расходи на Буџетот на Република Северна Македонија

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерството за финансии (*)

Согласно приоритетите од Програмата на Владата на Република Северна Македонија, Владата ќе се фокусира на успешна имплементација на започнатите капитални инвестиции: инфраструктурни и енергетски проекти кои ќе бидат во функција на бизнис-секторот, капитални проекти од комуналната и друга локална инфраструктура за подобрување на општите услови за живот на граѓаните (подобрување на условите во здравствениот, образовниот и социјалниот систем, земјоделството и заштитата на животната средина), стратешко планирање на големите инфраструктурни проекти, како и зголемен износ на капитални инвестиции со значајно подобрена структура и значителен износ на средства како капитален трансфер за општините.

Планирани се значителни инвестициски вложувања со буџетски средства во областа на патната инфраструктура, а со цел планирање, проектирање, изградба и проширување на автопатски делници од Коридорот 8 и Коридорот 10-д.

Во делот на патната инфраструктура, продолжува изградбата на автопатската делница Кичево - Букојчани, како и на делницата Кичево - Охрид со кредитни средства. Исто така, со претходно обезбедените кредитни средства ќе се финансира изградбата на автопатската делница Скопје - Блаце (граница со Косово), а особен фокус ќе има на успешната имплементација на активностите за подобрување на патната инфраструктура на општините во Република Северна Македонија преку Проектот за поврзување на локалните патишта, Програмата за национални патишта и Проектот за олеснување на трговијата и транспортот на Западен Балкан.

Од делот на патната инфраструктура, позначајни капитални проекти коишто ќе се финансираат преку програмите ИПА 2 во периодот 2020 - 2025 година се изградба на патната делница Градско - клучка Дреново, како дел од патниот Коридор 10-д, рехабилитација на регионалниот пат А2, делница Куманово - Страцин (фаза 1), изградба на нов експресен пат Прилеп - мост на реката Ленишка и изградба на трета лента на патната делница од село Беловодица до каменоломот Маврово, потоа замена на заштитни огради, според европските стандарди (EN) на автопати, во должина од 100км на Коридорот 10, набавка и инсталација на нова сигнализација на железничките премини и спроведување мерки за подобрување на безбедноста на патиштата долж избраните патни делници.

Во делот на железничката инфраструктура, планирано е финансирање на двете фази од изградбата и рехабилитацијата на источниот дел од железничката пруга на Коридорот 8, делници Куманово - Бељаковце - Крива Паланка, при што за втората фаза се обезбедени 68,5 милиони евра грант од ВБИФ (Инвестициска рамка за Западен Балкан). Воедно, планирана е изградба на железнички граничен премин со придружни содржини „Табановце“, помеѓу Република Северна Македонија и Република Србија, финансирана со заем и грант од ВБИФ (Инвестициска рамка за Западен Балкан), како и модернизација на железничката инфраструктура.

Во областа на гасификацијата, предвидена е изградба на магистрални гасоводни делници Скопје - Тетово, Гостивар - Кичево и Свети Николе – Велес, изградба на интерконективен гасовод помеѓу Република Северна Македонија и Република Косово, потоа изградба на интерконективен гасовод помеѓу Република Северна Македонија и Република Србија, како и изградба на интерконективен гасовод помеѓу Република Северна Македонија и Република Грција.

Позначајни планирани проекти од областа на општинската и комуналната инфраструктура се Проектот за подобрување на водната инфраструктура на општините во Северна Македонија, како и Проектот за енергетска ефикасност во јавниот сектор којшто е во фаза на спроведување.

Големи капитални проекти во областа на земјоделството се Програмата за наводнување на Северна Македонија и Проектот за модернизација на земјоделството.

Во областа на животната средина, покрај големиот капитален проект за изградба на Пречистителна станица за отпадни води во Скопје, од големо значење е и Регионалниот проект за цврст отпад којшто предвидува воспоставување системи за управување, односно станици за цврст отпад во Југозападниот Регион, Вардарскиот Регион, Пелагонискиот Регион, Југоисточниот Регион и во Полошкиот Регион.

Од областа на воспоставување инфраструктура за собирање и третман на отпадни води и воспоставување интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад, којшто ги исполнува условите на ЕУ, позначајни капитални проекти што ќе бидат финансирани преку програмите ИПА 2 во периодот 2020 - 2025 година се: Рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во Град Скопје, Проект за изградба на пречистителна станица за отпадни води и рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во Општина Тетово, рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во Општина Кичево, изградба на пречистителна станица за отпадни води и рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во Битола, Проект за затворање депонии во Источниот и Североисточниот Регион, изградба на централен објект за управување со отпад, изградба на фабрика за сортирање, погон МБТ, депонија, постројка за компостирање, зелена точка за Источниот и Североисточниот Регион во Свети Николе, изградба на шест локални објекти за управување со отпад, станици за трансфер, постројки за компостирање и зелени точки за Источниот и Североисточниот Регион, поддршка при воспоставување регионален систем за управување со отпад, набавка на опрема за Источниот Регион, поддршка и подготовка на потребната документација за набавка на опрема за вода за општините Радовиш, Кичево, Струмица, Битола, Тетово, Берово, Куманово и Прилеп и подготовка на проектна документација за подобрување на инфраструктурата за собирање и третман на отпадни води и водоводна мрежа во Општина Арачиново.

Во делот на образованието, со цел унапредување на физичкото образование и подобрување на севкупните услови за учење во основните и средните училишта ќе продолжат активностите во рамки на Проектот за изградба на физкултурни сали во основните училишта и рехабилитација на основните и средните училишта во Република Северна Македонија, кој ќе се финансира со дополнителен заем од ЦЕБ, грант од ВБИФ и национално кофинансирање. Со цел ефикасно и ефективно спроведување на реформите во основното образование во земјата во насока на подобрување на условите за учење, Владата ќе обезбеди дополнителен заем од Светската банка, со што ќе реализираат значајни активности во рамки на постојниот Проект за унапредување на основното образование. Во делот на високото образование, ќе продолжи реконструкцијата на студентските домови во Република Северна Македонија со цел подобрување на условите за престој и учење на студентите, а предвидена е и реконструкција на државните училишта со цел приспособување на условите за престој и учење на учениците со посебни потреби.

Во делот на социјалната заштита, ќе продолжи спроведувањето на Проектот за администрирање на социјалното осигурување и Вториот проект за унапредување на социјалните услуги, а предвидено е и завршување на Проектот за унапредување на социјалните услуги. Во делот на правосудството ќе се спроведуваат активности за изградба и реконструкција на казненопоправната установа „Идризово“ со цел исполнување на меѓународните и европските затворски правила, а во насока на подобрување на условите за престој и зајакнување на заштитата на затворениците.

Од областа на праведниот пристап до квалитетно инклузивно образование на сите нивоа, како позначаен капитален проект што ќе се финансира во периодот 2020 - 2025 година преку програмата ИПА 2 е реконструкцијата на јавни предучилишни установи.

Во делот на енергетската инфраструктура, предвидено е да се финансираат проектите што ги имплементираат АД ЕСМ и АД МЕПСО, и тоа: Ветерен парк Богданци - фаза 2, Топлификација на Битола, 400kV интерконекција Македонија (Битола) – Албанија (Елбасан), Фотонапонска електрана Осломеј 1, Проект на ЕСМ за транзиција кон соларни фотоволтаици (Фотонапонски електрани Осломеј 2 и Фотонапонски електрани Битола 1), ревитализација на хидроелектраните, како и Фотонапонска електрана Битола 2.

Во насока на реформи во јавните финансии, подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање и извршување на Буџетот на Република Северна Македонија, подобрување на наплатата на приходите, зајакнување на системот на јавни набавки, внатрешна и надворешна контрола и транспарентно известување, ќе продолжи да се реализира Проектот за градење ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии.

Во изминатиот период, во насока на поддршка на приватниот сектор и обезбедување свеж капитал за неговите потреби преку Развојната банка на Северна Македонија успешно се обезбедени и реализирани шест кредитни линии од ЕИБ во вкупен износ од 550 милиони евра. Во оваа област се реализира и седмата кредитна линија во износ од 100 милиони евра наменета за финансирање на Проектот за мали и средни претпријатија, средно пазарно капитализирани претпријатија и зелена транзиција, во согласност со економските мерки на Владата за заштита на потрошувачите и компаниите од енергетската криза.

Табела 11. Преглед на проекти финансирани со заеми

Проект	Финансиер	Износ на заем во ЕУР
Проект за олеснување на трговијата и транспортот во земјите од Западен Балкан	Светска банка	26.200.000
Проект за поврзување на локалните патишта	Светска банка	33.000.000
	Светска банка	37.000.000
Проект за Пречистителна станица за отпадни води Скопје	ЕИБ	68.000.000
	ЕБОР	58.000.000
	Грант од ВБИФ	69.784.283
Проект за подобрување на водната инфраструктура на општините во Северна Македонија	Банка за развој при Совет на Европа	50.000.000
Регионален проект за цврст отпад	ЕБОР	55.000.000
	СЕКО	5.000.000
	Грант од ВБИФ	22.562.513
Проект за енергетска ефикасност во јавниот сектор	Светска банка	25.000.000
Проект за унапредување на социјалните услуги	Светска банка	28.700.000
Втор проект за унапредување на социјалните услуги	Светска банка	27.500.000
Проект за администрирање на социјалното осигурување	Светска банка	13.800.000
Проект за модернизација на земјоделството	Светска банка	46.000.000
Програма за наводнување на Северна Македонија	КфВ	80.000.000
Реконструкција на казненопоправните установи	Банка за развој при Совет на Европа	46.000.000
Проект за унапредување на основното образование	Светска банка	21.500.000
Проект за градење ефективни, транспарентни и отчетни институции за управување со јавните финансии	Светска банка	20.000.000
Проект за реконструкција на студентските домови во Република Северна Македонија	КфВ	20.000.000
Рехабилитација на источниот дел од железничката пруга на Коридор 8 – прва делница (Куманово – Бељаковце)	ЕБОР	46.400.000
Проект „Изградба на нова и реконструкција на постојната делница Бељаковце - Крива Паланка - источен дел од железничката пруга на Коридор 8“, фаза 2	ЕБОР	145.000.000
Проект за заеднички железнички граничен премин - Табановце	ЕБОР	5.000.000

2.4.3 Дефицит на Буџетот на РСМ и финансирање

Финансирањето на планираниот дефицит и рефинансирањето на отплатите на долгот ќе се обезбедуваат преку задолжување од странски и домашни извори (Табела 12).

Во текот на 2024 година, Министерството за финансии обезбеди средства за финансирање на буџетскиот дефицит и за отплата на долгот преку комбинација на домашно и странско задолжување. Странското задолжување се реализираше преку повлекување на првата транша од кредитната линија за

претпазливост од Меѓународен Монетарен фонд (ММФ) во износ од 8.997 милиони денари, првата транша од заемот од ЕУ за макрофинансиска помош во износ од 3.231 милион денари, заемот од унгарската ЕКСИМ банка во износ од 30.748 милиони денари, како и преку повлекување средства од странски заеми за проектно финансирање во износ од 2.086 милиони денари. Во 2024 година, нето задолжувањето на домашниот финансиски пазар преку издавање долгорочни и краткорочни државни од хартии од вредност изнесуваше 37.400,67 милиони денари.

За буџетските дефицити, во периодот 2026 – 2030 година, државата се очекува да се задолжува во странство, со склучување заеми за буџетско финансирање преку издавање хартии од вредност, како и преку повлекување средства од поволни кредити од странски финансиски институции и кредитни линии наменети за финансирање одделни проекти. Притоа, изборот на конкретен извор за надворешно финансирање ќе се темели врз тековните и очекуваните состојби на меѓународните пазари на капитал. Понатаму, задолжувањето на домашниот пазар ќе се реализира преку издавање државни хартии од вредност или домашни заеми, со што ќе се обезбеди дополнително финансирање под поволни услови. Со цел оптимизирање на исплатите и намалување на ризикот од рефинансирање, Министерството за финансии ќе продолжи да издава државни обврзници со подолги рочности, при што ќе се намали ризикот од рефинансирање на долгот. Со цел ефикасно управување со јавниот долг, Министерството за финансии на среден рок ќе ја следи и можноста за евентуална предвремена отплата на дел од долгот, односно постигнување поповолна рочна, валутна и каматна структура на долгот.

Табела 12: Финансирање на дефицитот

	Завршна 2023	Реализација 2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Буџетско салдо	-41.410	-42.045	-57.725	-37.902	-34.355	-36.953	-37.508	-39.670
Финансирање на дефицит	41.410	42.045	57.725	37.902	34.355	36.953	37.508	39.670
Приливи	84.998	80.973	123.917	108.478	107.833	133.341	89.787	96.213
Домашни извори	37.431	56.907	57.007	51.489	57.241	67.045	52.559	59.359
Странски извори	61.855	45.062	37.925	56.800	62.200	78.026	68.100	70.250
Депозити ("-" е кумулирање на сметка)	-14.288	-20.996	28.985	189	-11.608	-11.730	-30.872	-33.396
Одливи	43.588	38.928	66.192	70.576	73.478	96.388	52.279	56.543
Отплата по домашно задолжување	7.474	18.718	16.901	15.628	26.236	32.924	33.793	40.559
Отплата по странско задолжување	36.114	20.210	49.291	54.948	47.242	63.464	18.486	15.984
Меморандум:								
Нето домашно задолжување	29.957	38.189	40.106	35.861	31.005	34.121	18.766	18.800
Нето странско задолжување	25.741	24.852	-11.366	1.852	14.958	14.562	49.614	54.266

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерството за финансии (*)

2.4.4 Буџет на општа влада (консолидиран буџет на РСМ и буџет на општини)

Буџетот на општата влада ги опфаќа консолидираните податоци на Буџетот на Република Северна Македонија и буџетите на општините. Буџетот на Република Северна Македонија е составен од Централен буџет (основен буџет, буџет на самофинансирачките активности, средства од донации и средства од заеми) и од буџети на фондовите за пензиско и здравствено осигурување и од Агенцијата за вработување.

Во линија со постепената фискална консолидација, дефицитот на Буџетот на општата влада ќе се намали од 3,5% од БДП во 2026 година на 2,8% од БДП во 2030 година.

Табела 13. Буџет на општа влада

	милиони денари									% од БДП									
	2022	2023	2024	2025	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Централен буџет																			
Приходи	124.185	142.731	146.341	183.003	189.634	209.296	228.168	251.509	269.344	15,2	15,9	15,4	17,9	17,5	18,1	18,3	18,9	18,9	
Расходи	157.700	181.848	190.244	221.767	227.526	243.641	265.111	289.009	309.006	19,3	20,3	20,0	21,7	21,0	21,0	21,3	21,7	21,7	
Буџетско салдо	-33.515	-39.117	-43.903	-38.764	-37.892	-34.345	-36.943	-37.500	-39.662	-4,1	-4,4	-4,6	-3,8	-3,5	-3,0	-3,0	-2,8	-2,8	
Буџетски фондови																			
Приходи	94.795	104.051	126.316	134.858	143.759	147.581	154.292	160.319	169.866	11,6	11,6	13,3	13,2	13,2	12,7	12,4	12,0	11,9	
Расходи	96.044	106.371	124.520	137.490	143.770	147.591	154.303	160.329	169.875	11,8	11,8	13,1	13,4	13,2	12,7	12,4	12,0	11,9	
Буџетско салдо	-1.249	-2.320	1.797	-2.632	-11	-10	-11	-10	-9	-0,2	-0,3	0,2	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Буџет на РСМ (Централен буџет и фондови)																			
Приходи	218.980	246.782	272.657	317.861	333.393	356.877	382.460	411.828	439.210	26,8	27,5	28,7	31,1	30,7	30,8	30,8	30,9	30,8	
Расходи	253.744	288.219	314.764	359.257	371.296	391.232	419.414	449.338	478.881	31,1	32,1	33,2	35,1	34,2	33,8	33,7	33,7	33,6	
Буџетско салдо	-34.764	-41.437	-42.107	-41.396	-37.903	-34.355	-36.954	-37.510	-39.671	-4,3	-4,6	-4,4	-4,0	-3,5	-3,0	-3,0	-2,8	-2,8	
Буџет на локална власт																			
Приходи	38.716	47.375	50.168	61.262	63.057	66.921	71.489	75.362	79.441	4,7	5,3	5,3	6,0	5,8	5,8	5,7	5,7	5,6	
Расходи	38.911	44.309	48.886	60.746	63.057	66.921	71.489	75.362	79.441	4,8	4,9	5,2	5,9	5,8	5,8	5,7	5,7	5,6	
Буџетско салдо	-195	3.066	1.282	516	0	0	0	0	0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Буџет на општа влада (Консолидиран Буџет на РСМ и Буџет на општини)																			
Приходи	257.696	294.157	322.826	379.124	396.450	423.798	453.949	487.190	518.651	31,6	32,8	34,0	37,1	36,5	36,6	36,5	36,6	36,4	
Расходи	292.654	332.528	363.649	420.002	434.352	458.152	490.902	524.699	558.321	35,9	37,0	38,3	41,1	40,0	39,5	39,5	39,4	39,1	
Буџетско салдо	-34.958	-38.371	-40.823	-40.878	-37.902	-34.354	-36.953	-37.509	-39.670	-4,3	-4,3	-4,3	-4,0	-3,5	-3,0	-3,0	-2,8	-2,8	

Извор: Министрство во за финансии и провонии на Министрство во за финансии (*)

Извор: Министерството за финансии и проекти на Министерството за финансии (*)

2.4.5 Секторски пристап на расходите

Процесот на креирање политики се операционализира со процесот на усвојување на стратешките приоритети на Владата за соодветната година и подготовка на Годишната програма. Конкретизирањето на политиките во секоја област се врши со изработка на тригодишни стратешки планови и годишни програми на министерствата, придружени со соодветни акциски планови. Процесот на планирање се одвива паралелно и координирано со планирање на финансиските ресурси за спроведување на политиките на среден рок.

Програмскиот пристап значи прикажување на сите активности на буџетските корисници преку соодветни програми и потпрограми, коишто се дефинираат како збир на сродни активности насочени кон остварување иста, заедничка цел.

Секторскиот пристап е процес во кој Владата преку хоризонтално планирање и институционална координација, со оптимално користење на ресурсите, дејствува во насока на подобрување на постојната состојба во рамките на одредена област и истовремено преку кохерентноста помеѓу трошоците и резултатите ги остварува своите стратешки приоритети и создава услови за поефикасно работење на самите институции. Секторскиот пристап во овој документ се темели на Класификацијата на функциите на Владата, подготвена од Организацијата за економска соработка и развој, а објавена од страна на Секторот за статистика на Обединетите нации.

ОПШТИ ЈАВНИ СЛУЖБИ

Во рамките на оваа област опфатени се активности и политики што се реализираат во насока на администрација, работа или поддршка на извршните и законодавните органи, управувањето со јавните финансии, работењето на дипломатските и конзуларните претставништва, економската помош и сл.

Преку јасните, аргументирани и ефективни ревизорски препораки на независната ревизорска институција во Република Северна Македонија, односно Државниот завод за ревизија, се обезбедува поддршка на државните и другите институции во унапредување на системите за управувањето со јавните средства, се придонесува кон подобрување на управувањето, навремено препознавање и спречување неправилности и зајакнување на јавната доверба во институциите. На тој начин се обезбедува зголемена отчетност и транспарентност на трошењето на јавните средства/средствата на даночните обврзници и создавање додадена вредност во процесите на управување со јавните финансии. Преку непристрасност, професионалност и интегритет на независната ревизорска институција се овозможува подобрување на институционалната култура, идентификување на слабостите и препораки за системски подобрувања, а во таа насока се придонесува кон испорака на услуги со почитување на принципите на сигурност во давањето на услуги, континуитет и квалитет на услугите, транспарентност, достапност и универзална услуга и заштита на корисниците и граѓаните на Република Северна Македонија.

Основната цел во наредниот среднорочен период ќе биде обнова на довербата во институциите на државната власт, зајакнување на безбедноста, ефикасна борба против корупцијата и криминалот и обезбедување владеење на правото. Преку обезбедување на економската слобода на инвеститорите со креирање фер услови за сите стопански субјекти ќе се создадат предуслови за нов циклус на економски раст, поттикнат од стабилни јавни финансии, поддршка на конкурентниот приватен сектор и значајни инвестиции во

иновациите и информатичката технологија. Посветеноста кон европските интеграции ќе биде манифестирана преку усогласување на политиките со европските стандарди.

Зголемувањето на животниот стандард на граѓаните ќе биде примарна цел и приоритет на Владата. Оваа цел ќе се постигне преку зголемување на платите согласно растот на економијата, зајакната наплата на приходите, подобрување на ефикасноста и целисходноста во трошењето на јавните пари со главен фокус на реализацијата на капиталните расходи, намалување на корупцијата во јавните набавки, реализирање значајни стратешки инвестиции во инфраструктурата и енергетиката, како и обезбедување одржливост на јавниот долг.

Намалувањето на сивата економија и подобрената наплата на средства за државниот Буџет ќе овозможи собирање повеќе приходи во него, задржување на ниските даночни стапки и даночни ослободувања, поголем износ за капитални инвестиции и стимулации на работењето на домашниот приватен сектор и граѓаните.

Квалитетот на јавните услуги ќе биде подобрен преку процесот на дигитална трансформација на јавниот сектор и продолжување на активностите за рационализација на поставеноста на органите на државната управа.

Со цел создавање предуслови за водење бизнис, подобрувањето на бизнис-климата и намалувањето на бирократијата, Владата ќе создаде предвидливо даночно и регулаторно окружување преку инклузивен процес на регулаторни промени во сите области кои се значајни за бизнисот и граѓаните. Со дигитална трансформација, иновативни пристапи и примена на нови технологии ќе се креира подобро окружување за даночните обврзници, засновано на праведност, соработка, транспарентност и зајакната доверба.

Поголемата конкурентност на приватниот домашен сектор ќе се постигне преку продолжување на финансиската поддршка на инвестициите и ревидирање на условите за нејзино добивање, во насока на поголем износ на поддршка на домашните извозни компании и на компаниите во секторите со конкурентна предност. Истовремено, ќе се воведат и единствен регистар на државна помош со цел да се спречи злоупотребата на финансиските инструменти за поддршка и нивно двојно искористување.

ОДБРАНА

Целта на одбранбената политика е остварување и заштита на националните интереси што произлегуваат од Уставот на Република Северна Македонија, концепциските и стратешките документи за безбедност и одбрана. Преку националните интереси се споделуваат и заедничките вредности на Алијансата за колективна одбрана, кризен менаџмент и кооперативна безбедност. Одбранбената политика на Република Северна Македонија е целосно насочена кон остварување на основните национални одбранбени интереси: заштита на независноста, територијалниот интегритет и неповредливоста на меѓународно признаените граници на државата, придонес во воспоставувањето мир, безбедност и стабилност во регионот, во Европа и во светот, како и поддршка на цивилните институции во различни кризни, вонредни и воени состојби, ситуации и услови.

Со стекнувањето на полноправното членство во НАТО, Република Северна Македонија оствари една од најзначајните стратешки цели, како на одбранбената, така и на надворешната политика. Истовремено, направен е огромен напредок на патот кон членството во ЕУ, во очекување на отпочнување на пристапните разговори. Развојот и унапредувањето на добрососедските односи и регионалната соработка, исто така, остануваат стратешки и долгорочни цели на одбранбената политика на Република Северна Македонија.

Во насока на поддршка на националната безбедност, системот за одбрана на Република Северна Македонија постојано треба да биде подготвен за извршување на следните одбранбени мисии:

- одбрана на независноста и територијалниот интегритет на Република Северна Македонија и НАТО сојузниците;
- јакнење на регионалната и глобалната безбедност и стабилност со учество во меѓународни операции и мисии и
- поддршка на цивилните власти и на граѓаните.

Финансирањето на одбраната претставува еден од поважните елементи што придонесува за создавање предуслови за успешно зајакнување и одржување на целокупниот одбранбен систем. Притоа, во изминатите години се обрнуваше големо внимание, особено кон преземената обврска што произлегува од заложите на НАТО за инвестирање во одбраната, која беше исполнета со Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година, обезбедувајќи средства во висина од 2% од БДП и минимум 20% инвестирање во опремување и модернизација, а со кои ќе се финансираат утврдените цели, задачи, активности и проекти, проектираната организациско-формациска структура, преземените меѓународни обврски за учество во меѓународни операции и мисии, преземените обврски за исполнување на прифатениот пакет-цели на способности добиени од НАТО и потребите за опремување и модернизација.

Индикатори за исполнување на целите

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Буџет на Министерството за одбрана (во % од БДП)	1,19	1,37	1,57	1,77	1,85	2	2
Опременување и модернизација	15,39	18,23	23,63	31,81	30,53	29,33	32,35

Комплементарните долгорочни цели за развој на одбранбените способности и капацитети за следниот среднорочен период се поделени во три групи:

Реорганизација и хармонизирање:

- хармонизирање на приоритетите на националното одбранбено планирање со приоритетите на одбранбеното планирање на НАТО со цел исполнување на побараните цели на способности на НАТО;

- унапредување на системот за персонален менаџмент и менаџмент на талентот, кој ќе овозможи привлекување, селекција, регрутирање, задржување и ангажирање висококвалитетен, квалификуван и мотивиран персонал со соодветни стручни и работни компетенции во одбраната и Армијата и

- изградба на современ систем за образование и обука на персоналот во одбраната и Армијата, базиран на компетенции, идентификувани потреби и зајакнат интегритет.

Модернизација:

- модернизација и опременување на Армијата;

- ревитализација и функционално консолидирање оптимални локации на одбранбени комплекси, објекти, инсталации и инфраструктура и трансформирање кон зелена одбрана;

- унапредување на логистичкото планирање и реализација на сите нивоа и

- надградба на комуникациско-информацискиот систем за поддршка на управувањето, раководењето и контролата во одбраната и развој на способности за сајбер одбрана.

Придонес:

- интеграција во политичката и воената структура на НАТО и интероперабилност, согласно стандардите на НАТО, и учеството во колективната одбрана, кризниот менаџмент и кооперативната безбедност;

- обезбедување национален елемент за поддршка на Армијата во операции надвор од земјата;

- обезбедување и поддршка на силите на НАТО во улога на земја домаќин и

- интегрирање на националната воздушна одбрана во системот за воздушна одбрана на Алијансата.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на лица на служба во странство како преставници на МО	31	33	35	38	40	42	42	42
Број на лица кои учествуваат во меѓународни мисии и операции	226	250	200	250	300	310	310	310
Број на проекти за изградба, реконструкција, адаптација и модернизација на објекти и инфраструктура	15	17	22	23	25	25	25	25
Број на мажи и жени кои се упатуваат на стручно оспособување и усовршување во странство	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени
	35	38	42	50	55	58	60	60
	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи
	135	145	150	155	160	165	170	170
Број на мажи и жени кои се упатуваат на стручно оспособување и усовршување во земјата	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени
	176	181	185	190	195	202	200	200
	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи
	313	315	318	322	325	328	300	300

ЈАВЕН РЕД И МИР

Полициски услуги

Активностите опфатени со оваа политика се стремат кон висок степен на безбедност, сигурност, заштита на слободите и правата на граѓаните и подобрување на квалитетот на живеење во Република Северна Македонија. Тие се насочени кон реализација на следните цели:

- остварување на системот на јавна безбедност;
- спречување насилно уривање на демократските институции утврдени со Уставот на Република Северна Македонија;
- заштита на животот и личната сигурност и имотот на граѓаните;
- спречување разгорување национална, расна, верска омраза или нетрпеливост;
- спречување вршење кривични дела и прекршоци, откривање и фаќање на нивните сторители и преземање други, со закон определени, мерки за гонење на сторителите на тие дела;
- заштита и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот, законите и ратификуваните меѓународни договори и
- одржување на јавниот ред и мир во државата.

Во наредниот среднорочен период се предвидуваат низа активности кои ќе придонесат за:

- неселективна борба со организираниот криминал и корупција, реформи во насока на владеење на правото и изградба на независни институции;
- спречување на прекуграничниот криминал и илегалната миграција и контрола на реадмисијата и остварување на правото на азил;
- зголемување на нивото на јавна безбедност, вклучувајќи ја и безбедноста на патниот сообраќај;
- соработка и воспоставување заеднички стандарди за сајбер безбедност и
- поддршка на меѓународните напори за зачувување на мирот преку имплементација на активностите за подготовка на идните цели на НАТО.

Судови и казненопоправни установи

Во оваа функционална област се опфатени програмски задачи и оперативни активности коишто се однесуваат на: судството, јавното обвинителство, државното правобранителство, нотаријатот, извршителите, медијацијата, адвокатурата, бесплатната правна помош, наследувањето, сопственоста, стварните права и облигационите односи, меѓународната правна помош, извршувањето на санкциите за кривични дела и прекршоци, организацијата и управувањето со казненопоправните и воспитнопоправните установи, судските вештачења и супер вештачењата; кривичната, прекршочната, парничната, вонпарничната и управната постапка и други работи утврдени со закон.

Приоритети и планирани активности:

- ефикасен, независен и професионален правосуден систем;
- борба против корупцијата;
- остварување на човековите права;
- исполнување на критериумите за членство во ЕУ во областа „Правда“;
- унапредување на информатичко-комуникациските технологии во правосудниот систем и
- професионално организирани и управувани казненопоправни и воспитнопоправни установи.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Вкупен број корисници на примарна и секундарна бесплатна правна помош	3500	5030	5600	5900	6200	6500	6800	7100
Број на баратели на бесплатна правна помош	жени125 мажи100	жени72 мажи158	жени 80 мажи178	жени85 мажи188	жени90 мажи199	жени95 мажи211	жени100 мажи224	жени106 мажи237
Регистрирани прекршоци против јавниот ред и мир	6.121	6.500	6.100	6.000	5.800	5.400	5.500	5.400
Регистрирани прекршоци од областа на сообраќајот	211.591	165.551	145.000	140.200	130.500	120.000	115.000	110.000
Спречени обиди за илегални преминувања	13.954	6.809	5.500	5.200	5.100	4.800	4.200	3.500

Предвидени и реализирани обуки	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени	жени
	404	382	420	440	470	500	520	550
	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи	мажи
	1781	1489	1500	1550	1600	1650	1700	1750

ЕКОНОМСКИ РАБОТИ

Земјоделство, шумарство, лов и риболов

Земјоделството претставува значаен сегмент во развојот на државата, кој влијае врз вкупниот економски раст. Со цел обезбедување стабилност и основа за развој на земјоделството, а со тоа и современо земјоделство, се спроведуваат активности за економично искористување на природните ресурси на одржлив начин преку мерки за поддршка на развојот на полјоделското и сточарското примарно земјоделско производство со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина; преработка и маркетинг на земјоделски производи од животинско и растително потекло; обезбедување одржлив и економски развој на руралните средини; унапредување на ловството и риболовот, обезбедување заштита на здравјето на животните и растенијата

Со цел развој на земјоделството и рурален развој, планирани се следните активности:

- стабилно производство на квалитетна храна;
- зголемување на конкурентната способност на земјоделството;
- стабилен доход на земјоделските стопанства;
- одржлив развој на руралните подрачја и
- оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.

Стратешка цел е подобрување на конкурентноста на земјоделскиот сектор на отворениот и променлив пазар и одржување на развојот на руралните средини со користење природни ресурси, односно изградба на одржлив земјоделски прехранбен сектор, кој ќе обезбеди соодветен доход на земјоделците што, пак, ќе се постигне преку остварување на специфичните цели:

- зголемување на конкурентноста и подобрување на доходот на земјоделците;
- воведување нови технологии и иновации со кои ќе се намали влијанието на неповолните климатски промени;
- развој на руралните средини и задржување на населението, особено на младите преку инвестирање во инфраструктурата и во нови работни места во руралните средини.

Со цел обезбедување поголема заштита на здравјето на луѓето, безбедност на храната, здравствена заштита на животните, на нивната благосостојба, ветеринарно јавно здравство, заштита на животната средина од отпад од животинско потекло преку контрола на прописи усогласени со високите стандарди на ЕУ, континуирано се зајакнува системот за контрола на безбедноста и квалитетот на храната наменета за исхрана на луѓето и храната за животни, како и ветеринарното јавно здравство, а се работи и на понатамошно усогласување на политиките на ЕУ од областа на безбедноста на храната и ветеринарното јавно здравство.

Целта е да се постигне повисок степен на здравствена заштита на животните од заразни и други болести, а тоа подразбира следење и спречување појава на нови болести кај животните и на зоонозите кај луѓето во земјата, соодветна контрола и надзор на болестите што се присутни во земјата со постепено намалување, одржување на системот на контрола, надзор и подготвеност за сузбивање и искоренување на особено опасните заразни болести.

Во насока на планирање и управување со риболовните води и риболовот, управувањето и користењето на рибите и другите водни организми, аквакултурата, преку постојна годишна програма редовно се планира финансиска поддршка во рибарството, аквакултурата, преработката на риби, техничка поддршка, како и развој на нови пазари што ќе придонесе до заштита на рибниот фонд на Република Северна Македонија.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Извоз на земјоделски производи (во милиони евра)	771	857	818	853	888	923	942	950
Жени носители на земјоделски стопанства (согласно Единствен регистар на земјоделски стопанства)	28.700	28.720	30.680	30.695	30.705	30.715	30.725	30.735

Енергетика, општи економски работи и работи поврзани со трудот

Стратешките приоритети и цели во областа на енергетиката се насочени кон одржлив енергетски развој на земјата, ефикасно користење на енергијата и енергетските ресурси, задоволување на потребите на општеството за електрична и топлинска енергија, природен гас и горива, воспоставување почисто и поефикасно производство на енергија преку рационално користење конвенционални и обновливи извори на енергија и подобрување на управувањето со природните ресурси. Тенденцијата е да се обезбеди сигурно, безбедно и одржливо снабдување со енергија.

Целта да се постигне енергетска безбедност на земјата и праведна транзиција во наредниот среднорочен период ќе се оствари преку:

- зголемување на учеството на обновливите видови енергија во финалната потрошувачка на енергија;
- заштита на животната средина и поттикнување енергетска ефикасност;
- обезбедување енергетска сигурност и стабилност;
- либерализација на пазарот на електрична енергија и раст на инвестициите во енергетскиот сектор;
- зголемена употреба на природниот гас и искористување на сончевата енергија во домаќинствата;
- интегрирање на пазарите на електрична енергија со земјите од регионот и земјите членки на Европската Унија и
- спроведување на процесот на енергетска транзиција.

Во наредниот период треба да бидат донесени сет мерки: директна финансиска поддршка на најранливите категории, промовирање на обновливите извори на енергија и поттикнување на енергетската ефикасност во домаќинствата.

Приоритетни области на кои треба да се работи се: ограничување на надворешната зависност од увоз преку диверзификација на снабдувањето со енергија, заштеда на енергија и промовирање на употребата на локалните ресурси и обновливите извори на енергија.

Диверзификацијата на снабдувањето со гас ќе се обезбеди преку изградбата на Национален гасоводен систем во Република Северна Македонија, чија цел ќе биде снабдување на стопанството, јавниот сектор и домаќинствата со евтина и еколошка енергија, а истовремено и намалување на емисијата на штетни гасови во атмосферата.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Финансиска поддршка за производство на електрична енергија од повластени производители кои користат премија	54	30	30	30	30	30	30
Концесии за детални геолошки истражувања	1	10	15	15	15	15	15
Концесии за експлоатација на минерални сировини	7	15	20	20	20	20	20

Основањето, развојот и унапредувањето на ТИРЗ претставува значајна алатка за економски раст затоа што овозможуваат економски развој со привлекување странски и домашен капитал, развој на нови технологии, нивна примена во националната економија, зголемување на конкурентноста и вработувањето.

Приоритетите во идниот среднорочен период вклучуваат:

- склучување нови договори за странски и домашни инвестиции;
- раст на отворени работни места;
- зголемен извоз и зголемен прилив на средства во Буџетот на РСМ од компаниите во ТИРЗ.

Во насока на остварување на овие приоритети, Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони ќе работи на нови инвестициски вложувања, подобрување и развој на инфраструктурата во зоните со цел подобрување на условите на постојаните и идните инвеститори.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на нови договори за странски и домашни инвестиции	10	14	10	12	14	14	14	14

Активностите опфатени во областа економија и труд се насочени кон создавање услови за развој на индустријата, кластерингот и вклучување на македонските компании во мрежата на глобални добавувачки синџири, развиен претприемачки сектор, креирање и интеграција на единствен пазар во ЕУ, креирање мерки и политики за вработување, подобрување на пазарот на труд и заштита на работничките права и развој на угостителството со подобрување на стандардите на угостителската понуда.

Во наредниот среднорочен период се предвидуваат низа активности кои ќе вклучуваат:

- поддршка на развојот на мали и средни претпријатија;
- динамичен екосистем за претприемништво и иновации;
- развој и подобрување на конкурентноста на македонската економија;
- унапредување на концептот и практиките за општествена одговорност;
- унапредување на заштитата на потрошувачите;
- активности за зголемување на вработеноста.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на претпријатија и лица вклучени во програмата за ваучерско советување	39	38	39	45	45	45	45	45

Пазар на труд и зголемување на конкурентноста на работната сила

Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија со своите центри за вработување развива и спроведува услуги за зголемување на конкурентноста на работната сила и задоволување на потребите на пазарот на трудот преку примена на индивидуален пристап во работењето ориентиран кон потребите на невработените лица и работодавците. Агенцијата го финансира работењето од сопствени приходи и преку трансфери од Централниот буџет.

во милиони денари

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ПРИХОДИ	4.181	4.402	4.454	4.763	5.094	5.447	5.826	6.231
Вкупно приходи од придонеси	3.842	4.383	4.414	4.723	5.054	5.407	5.786	6.191
Трансфери од Буџетот	319	0	0	0	0	0	0	0
Други приходи	20	19	40	40	40	40	40	40
РАСХОДИ	2.987	3.269	4.454	4.763	5.094	5.447	5.826	6.231
Расходи за функција	2.671	2.922	4.037	4.326	4.637	4.965	5.313	5.701
Паричен надоместок за невработени	1.191	1.207	1.550	1.600	1.650	1.650	1.650	1.650
Активни политики за вработување	1.365	1.594	2.457	2.564	2.819	3.149	3.496	3.884
Други расходи	316	347	417	437	457	482	513	530

Со Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот се утврдуваат програмите, мерките и услугите за вработување, кои ќе обезбедат создавање нови работни места, поддршка за креирање нови работни места и зголемување на вработливоста на невработените лица, особено на младите, долгорочно невработените и корисниците на правото на парична помош од социјална заштита, како и поддршка на невработените лица.

При имплементацијата на програмите и мерките за вработување се почитуваат следните основни принципи:

- справување со негативните ефекти и последици врз пазарот на труд и вработеноста,
- принципот на диверзитет и инклузивност за сите општествени категории во приватниот сектор согласно принципите на правична и адекватна застапеност на етничка, полова, религиозна, расна или која било друга ранлива категорија граѓани, во согласност со стандардите и практиките на Обединетите нации и Меѓународната организација на трудот и
- поттикнување рамномерен регионален развој, во согласност со податоците од Бирото за регионален развој и степенот на развиеноста на планските региони во Република Северна Македонија.

Една од целите е намалување на долгорочната невработеност и зависноста од гарантиран минимален приход со ефективно вклучување на ранливите групи на пазарот на трудот, особено на корисниците на

гарантиран минимален приход преку нивно вклучување во специјализирани програми и услуги за развој на вештини.

Исто така, се дефинираат активностите кои ќе му овозможат на секое младо невработено лице повторно да се вклучи во образовниот процес (не во редовното образование) или да биде вклучено во некоја од активните мерки или услуги за вработување, што ќе му овозможи да ги зголеми своите можности за вработување или, пак, да му биде понудено соодветно вработување коешто одговара на неговото образование и вештини. Активностите вклучуваат групно и индивидуално советување; обезбедување услуги за помош при барање работа; мотивациски обуки и вклучување во некоја од мерките за интеграција на пазарот на трудот (вработување, образование и мерки за обука).

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на подготвени решенија за остварување право од пензиско и инвалидско осигурување	31.749	29.732	32.080	32.200	31.700	31.800	31.900	32.000	32.200
Број на корисници на родителски додаток за трето дете	22.377	19.777	18.477	15.355	12.661	10.413	7.969	7.517	7.065
Број на жени корисници на мерката Поддршка за креирање нови работни места од Оперативниот план за вработување	1.070	1.177	804	850	810	865	900	920	950

Транспорт

Во областа транспортот се спроведуваат проекти и активности во насока на развивање политики за обезбедување достапен, сигурен и одржлив национален и меѓународен транспортен систем, квалитетна урбанистичка и градежна инфраструктура и вршење надзор над спроведувањето на законите од својата надлежност. Развојот на градежништвото и транспортната инфраструктура претставува двигател на економскиот раст на секоја држава, па оттука и посветеноста на Владата на Република Северна Македонија за финансирање на нивниот развој, унапредување и осовременување. Оттука, приоритети во областа транспорт се: подобрување на целата инфраструктурна мрежа во Република Северна Македонија, подобрување на сите сегменти коишто се однесуваат на превозот – патен, железнички, воздушен и внатрешна пловидба, како и подобрување на станбено-комуналната инфраструктура. Со цел остварување на овие приоритети планирани се следниве активности: изградба на нови патни делници и рехабилитација на дел од постојните, доизградба на патните и железничките делови од коридорите 8 и 10, создавање услови за ефикасен транспорт на патници и стока, обезбедување транспортни услуги со висок квалитет и високо ниво на безбедност, изградба, односно реконструкција на системите за водоснабдување и третман на отпадни води што ќе доведе до подобрување на квалитетот на живеење, особено во руралните средини, со што ќе се подобри квалитетот на живеење и заштитата на животната средина. Во реализацијата на овие проекти свое учество земаат и единиците на локалната управа.

Дигитална трансформација

Дигиталната трансформација ќе овозможи побрзи, потранспарентни и поефикасни јавни услуги, ќе придонесе за намалување на просторот за корупција, ќе ја поттикне отчетноста и ќе ја зајакне довербата во државните институции. Националниот оперативен бродбенд план (НОБП) претставува стратешка рамка во доменот на политиките за развој на електронските комуникации. Тоа ќе овозможи развој на брзи фиксни бродбенд мрежи (NGA – next generation network и VHCN – very high capacity network), како и на 5Г покриеност во државата. За брзите и фиксни бродбенд мрежи (NGA & VHCN), се спроведуваат политики преточени во соодветни законски решенија. Преку Законот за електронски комуникации, кој треба да биде усогласен со европската регулатива: Директивата 2018/1972 (CODE) и Регулативата 2024/1309 (GIA – gigabit infrastructure act) се очекува да се поттикне заедничка употреба на инфраструктурата за бродбенд мрежи; заедничка употреба на канали и друга физичка пасивна инфраструктура за распоредување на VHCN брзи бродбенд мрежи; заедничка и координирана градба на брзи бродбенд мрежи; да се воведат попредвидливи правила за заедничко инвестирање на два или повеќе инвеститори на бродбенд мрежи и сл.

Јавна администрација

Во областа на јавната администрација се спроведуваат активности во насока на ефективно, ефикасно и инклузивно креирање политики со стручна, професионална, департизирана администрација преку одговорно, отчетно и транспарентно работење на институциите.

Континуирано и посветено се работи на процесот на модернизација на работата на јавната администрација и подобрување на нејзината ефективност преку јакнење на раководната отчетност и професионалното работење, засновано на принципите на еднаквост и недискриминација. Дополнително, целта на работењето на Државниот управен инспекторат е да обезбеди еднакви можности на граѓаните на Република Северна Македонија во остварувањето и заштитата на своите права пред органите на државната управа, со почитување на принципите на владеењето на правото и правната сигурност.

ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Спроведувањето на политиките за животната средина, климатската акција, планирањето на просторот и обезбедувањето услови за одржлив развој, управувањето со отпад, заштитата на воздухот, водата, почвата, флората и фауната и мониторингот на состојбата со животната средина се активности кои се дел од политиката заштитата на животната средина. Процесот на утврдување на стратешките и среднорочните цели, како и прилагодувањето на постоечките или воведувањето нови практики придонесуваат за посветеност во унапредувањето на животната средина.

Овие политики се реализираат на државно и на локално ниво преку соодветни мерки и активности што ги спроведуваат различни субјекти од јавниот и од приватниот сектор за да се постигнат поставените цели коишто се во функција на: унапредување на квалитетот на површинските и подземните води и обезбедување квалитетна вода за пиење, заштита и следење на квалитетот на воздухот, следење и намалување на бучавата, управување со отпадот, заштита на почвите и спречување на ерозијата, спречување и намалување на емисиите од индустријата, заштита и одржливо користење на биолошката и пределската разновидност и адекватно управување со заштитените подрачја, планирање на просторот со цел одржливо користење на земјиштето и другите природни и создадени ресурси, институционално јакнење и подигање на свеста за значењето на животната средина за квалитетот на животот и здравјето на луѓето. Преку спроведување на овие мерки се докажува посветеноста кон развивање и спроведување ефективни политики за животна средина, раководејќи се од еколошките, економските и политичките фактори на национално и меѓународно ниво и применувајќи ги принципите на одржливиот развој.

Меѓу позначајните проекти што ќе се реализираат во наредниот среднорочен период се: реконструкција на системот за водоснабдување во Општина Богданци, изградба на нова водоводна мрежа во село Слеч, Демир Хисар, регулација на речното корито на реката од с. Бојане до с. Глумово, Општина Сарај, потисен цевковод и резервоар за вода за пиење во с. Треник, Општина Неготино, изградба на водоснабдителен систем во с. Вирче, Општина Делчево, санација на браната Ратеве, Општина Берово, изградба на водоводна мрежа на ул. „Бајрам Шабани“, Општина Чаир, водоводна мрежа (примарна мрежа, бунари и пумпи) во с. Меро, Општина Желино, изградба на канализациски систем/мрежа/колектор во повеќе населени места во Општина Врапчиште и рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во општина Кичево. Исто така, во наредниот период ќе продолжи реализацијата на проектите: реконструкција на филтер-станција за вода за пиење во Берово, Општина Берово, регулација на дел од ободен канал во населеното место Арачиново, Општина Арачиново, изградба на фекална канализација во с. Мустафино, Општина Свети Николе, изградба на фекална канализација - колекторски систем од Радожда до Калишта, Општина Струга, изградба на пречистителна станица за отпадни води за Град Скопје, проект вреден над 197,2 милиона евра, финансиран со заем во износ од 68.000.000 евра од Европската инвестициска банка (ЕИБ), заем во износ од 58.000.000 евра од Европската банка за обнова и развој (ЕБОР), грант за техничка помош во износ од 1.429.250 евра, обезбеден со поддршка од ЕИБ и ЕБОР, како и инвестициски грант од 69.784.283 евра од ВБИФ. Исто така, еден од најголемите приоритети, а воедно и национален приоритет во контекст на пристапувањето во ЕУ, е и реализацијата на Регионалниот проект за цврст отпад којшто ќе се реализира преку заем од 55 милиони евра од Европската банка за обнова и развој (ЕБОР), 5 милиони евра донација од Швајцарскиот државен секретаријат за економски прашања (СЕЦО) и 22,5 милиони евра инвестициски грант од ВБИФ. Со овој проект се очекува воспоставување регионални системи за управување со отпад во пет региони во Република Северна Македонија, што претставува важен чекор кон одржливо решение за услуги за управување со цврст отпад.

Исто така, обезбеден е и кредит во износ од 50 милиони евра од Европската инвестициска банка (ЕИБ) за финансирање на изградбата на водоснабдителни системи, водоводни мрежи и сл. во сите општини во Република Северна Македонија.

Министерство за животна средина и просторно планирање има обезбедено средства и за инфраструктурни проекти од областа на животна средина. Средствата ќе бидат распределени како капитални дотации до единиците на локалната самоуправа согласно донесените одлуки од страна на Владата на Република Северна Македонија.

Во рамки на Програмата ИПА, ќе продолжи реализацијата на проектот за изградба на пречистителна станица за отпадни води и рехабилитација и надградба на канализациската мрежа во Општина Битола и изградба на пречистителна станица за отпадни води и рехабилитација и надградба на канализациската мрежа во Општина Тетово.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатор	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Изградба на водоводни мрежи (во метри должина)	35.675	30.000	45.896	47.352	48.484	49.258	55.268	50.251
Изградба на канализациски мрежи (во метри должина)	34.200	27.500	40.689	41.254	41.568	42.567	46.555	43.663
Број на изработени елаборати за заштита на животната средина	450	560	510	530	540	550	570	575

ЗДРАВСТВО

Спроведувањето на политиката за здравство е насочена кон подобрување на ефективност и задоволството на граѓаните од функционирањето на секторот и кон подобрување на здравствените услуги.

Приоритети на оваа политика за периодот 2026 - 2030 година се:

- грижа за здравјето на граѓаните;
- одржување стабилен здравствен систем и
- зголемување на квантитетот и достапноста на здравствените услуги.

Основа на здравствениот систем во Република Северна Македонија е примарната здравствена заштита ориентирана кон поединецот, семејството и заедницата, со акцент на превентивната здравствена заштита и задоволување на најголемиот дел здравствени потреби на населението.

Во рамките на оваа политика се имплементираат активности насочени кон унапредување на здравствената инфраструктура и условите за подобра здравствена заштита на населението. Инвестициските активности се насочени кон набавка на медицинска опрема за потребите на ЈЗУ во РСМ, изградба, реконструкција и доградба на објектите во ЈЗУ, како и кон реализација на проектот „Изградба на клинички центар во Штип“.

Во рамки на превентивните и куративните здравствени програми се преземаат активности со цел остварување подобра комуникација и обезбедување квалитетни здравствени услуги. Притоа, активностите на превентивните програми се насочени кон:

- превенција од кардиоваскуларни болести;
- систематски прегледи на ученици и студенти наменети за комплетна превенција од деформитети, откривање лоши навики и одделни заболувања кај целата школска и студентска популација;
- активности за организирање и унапредување на крводарителството;
- имунизација на населението преку набавка на вакцини;
- активности околу рано откривање лица евентуално разболени од бруцелоза;
- континуирана набавка на лекови за болни од туберкулоза и заштита на населението од СИДА;
- активна здравствена заштита на мајки и деца и
- рана детекција на малигни заболувања преку повикување за прегледи и земање ПАП тест и скрининг за карцином на грлото на матката кај жените, активности за скрининг на карцином на дебело црево и активности за скрининг за карцином на дојка.

Активностите што се спроведуваат во рамки на куративните програми се насочени кон:

- организирање пунктови за бесплатни прегледи по плоштади и рурални места, бесплатни прегледи за превенција од топлотни бранови во рамки на програмата здравје за сите;

- здравствена заштита на лицата со душевни растројства;
- набавка на метадон и бупренорфин и целосна услуга при лекување лица со болести на зависности, обезбедување на трошоците за болни што се третираат со дијализа и активности за пациенти со хемофилија;
- набавка на лекови за лекување ретки болести и
- набавка на инсулин, инсулински игли, глукагон, ленти за мерење шеќер и пумпи за континуирано снабдување со инсулин за инсулино-зависни пациенти.

Здравствено осигурување

Фондот за здравствено осигурување на РСМ е основан заради спроведување на задолжителното здравствено осигурување, како институција која врши дејност од јавен интерес и јавни овластувања утврдени со Законот.

Во Фондот за здравствено осигурување се обезбедуваат средства за основната здравствена заштита, за мрежата здравствени организации и за финансирање на дејноста на здравствените организации, врз основа на цени на здравствени услуги, односно програми и договори за спроведување на здравствената заштита на осигурениците.

Фондот за здравствено осигурување го финансира своето работење од сопствени приходи (придонеси од плати) и преку трансфер од Централниот буџет.

во милиони денари

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Вкупен приход	42.650	48.837	53.369	56.228	59.135	62.887	66.615	70.819
Приход од придонеси	26.170	29.849	31.610	33.823	36.190	38.724	41.434	44.335
Трансфери од Буџетот	7.035	8.535	7.270	7.460	7.560	8.160	8.660	9.160
Други приходи	9.445	10.453	14.489	14.945	15.385	16.003	16.521	17.324
Процент на учество на трансферите од Буџетот во вкупниот приход	16	17	14	13	13	13	13	13
Вкупни расходи	43.018	48.558	53.369	56.228	59.135	62.887	66.615	70.819
Здравствена заштита	37.722	42.440	46.916	49.648	52.425	56.057	59.665	63.749
Надоместоци за боледувања	4.700	5.352	5.600	5.700	5.800	5.900	6.000	6.100
Други расходи	596	766	853	880	910	930	950	970

Од табеларниот приказ може да се забележи дека со текот на годините приходите растат, при што најголемо учество во структурата на приходите на Фондот имаат придонесите од плати од здравствено осигурување и трансферите од Министерството за социјална политика, демографија и млади за породилни боледувања. Во делот на приходите од придонеси од плата вклучени се и придонесите за невработени лица, коишто ги плаќа Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, потоа придонесите за корисниците на социјални права што ги плаќа Министерството за социјална политика, демографија и млади, за пензионерите што ги плаќа Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Република Северна Македонија и придонесите за неосигурените лица што ги плаќа Министерството за здравство.

Јавни здравствени установи

Основниот пакет здравствени услуги е поделен на: примарна здравствена заштита, специјалистичко-консултативна здравствена заштита и болничка здравствена заштита. Како купувач на здравствени услуги, Фондот склучува договори со здравствените установи за видот и обемот на здравствените услуги.

Приходите на ЈЗУ ги опфаќаат приходите наплатени од Фондот, средствата од програмите за здравствена заштита, сопствените приходи и донациите.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на извршени контроли (контрола на придонеси, партиципација и плати, боледувања, лекувања во странство, контрола во ЈЗУ, специјални болници, аптеки и приватни ординации)	7.346	7.428	7.500	8.000	8.500	8.500	8.500	8.500
Број на склучени договори со ПЗУ, ЈЗУ и аптеки	3.699	3.825	3.900	3.950	4.000	4.050	4.100	4.150
Процент на учество на приватните трошоци за здравство во вкупните здравствени трошоци на земјата	40%	под 45%	под 45%	под 45%	под 45%	под 45%	под 45%	под 45%

РЕКРЕАЦИЈА, КУЛТУРА И РЕЛИГИЈА

Спортски и рекреативни услуги

Во областа спорт се спроведуваат активности поврзани со развој и омасовување на спортот преку зголемување на процентот граѓани што спортуваат, подобрување на квалитетот во националниот и меѓународниот спорт, креирање систем во кој ќе напредува професионалниот спорт и ќе се подобруваат спортските резултати, јакнење на квалитетот на живот, социјална интеракција, вистински развој на личноста и здрав начин на живот на што е можно поголем број граѓани, обезбедување квалитетна спортска инфраструктура, зголемување на бројот на спортисти и подобрување на спортските резултати, унапредување на родовата еднаквост во сите области од општественото живеење и вклучување родова перспектива во креирањето на политиките и буџетите, како и инклузивно вклучување на лицата со попреченост во сите сегменти на спортот.

Услуги за култура

Според Законот за култура, културата опфаќа три сегменти, и тоа: творештво, како процес на создавање на уметничките дела, дејности за објавување на уметничките дела и дејности за заштита и користење на творештвото. Оттука, задачите и обврските што произлегуваат од пропишаните специфични надлежности се детектираат во следниве области:

- дејности од областа на културата и уметноста;
- промоција на културата, културниот развој и културните политики;
- меѓународна соработка и соработка со УНЕСКО;
- соработка со институциите на ЕУ и интегрирање на европските вредности;
- организација, развој и финансирање на културата;
- следење, анализирање и предлагање акти и мерки за развој и унапредување на културата;
- заштита, управување и ревитализација на културното наследство;
- остварување и заштита на авторското право и сродните права;
- надзор од надлежност во културата и
- подготовка на прописи и други акти од областа на културата.

Финансирањето на националниот интерес во културата се врши во согласност со Законот за култура, при што се финансира работата на националните установи во културата и се учествува во финансирањето проекти од национален интерес во културата на други правни и физички лица во следните дејности: издавачка дејност, библиотечна дејност, музичка и сценско-уметничка дејност, драмска дејност, филмска дејност, фолклорна дејност, културно-уметнички манифестации и визуелни уметности, архитектура и дизајн, заштита на културното наследство, музејска дејност, меѓународна соработка и европски интеграции.

Инвестиции во културата

Особено внимание се посветува на подобрување на условите за работа на уметниците со изградба на нови објекти и вложување во објектите во кои се сместени националните установи од областа на културата. Се финансира изградбата на Турскиот театар во Скопје, театар и библиотека во Тетово, театар во Струмица, реконструкцијата на Центарот за култура во Куманово, реконструкцијата на Центарот за култура „АСНОМ“ во

Гостивар, реконструкцијата на Центарот за култура „Бели мугри“ во Кочани и реконструкцијата на кровот на стариот дел од објектот на НУБ „Св.Климент Охридски“ во Скопје.

Во наредниот период ќе продолжи инвестирањето со цел подобрување на инфраструктурата во културата, а притоа ќе се реконструираат следните објекти: Музејот на Република Северна Македонија, Националната галерија на Македонија, Центарот за култура „Антон Панов“ во Струмица, Центарот за култура „Марко Цепенков“ во Прилеп, Центарот за култура во Битола и Народниот театар во Битола, како и објектот „Кино Партизан“ при Народниот театар Битола.

Религиски и други служби на заедницата

Во областа на религијата се вршат работи што се однесуваат на правната положба на црквите, верските заедници и религиозните групи, како и работи во врска со односите помеѓу државата и црквите, верските заедници и религиозните групи. Се постапува по различни прашања значајни за државата, верските заедници и верските слободи и права на граѓаните, со активно придонесување кон подобрување на меѓуконфесионалните односи и негување високи стандарди на дијалог и почит.

Приоритетните активности се насочени кон активно промовирање на културните и верските вредности на Република Северна Македонија врз основа на постојана и конструктивна соработка со регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи и државните институции, промоција на културните и верските вредности на Република Северна Македонија и унапредување на меѓуконфесионалната соработка, заштита на начелото на секуларност, унапредување на верските слободи и права и на меѓународната соработка и зајакнување на сервисната ориентација кон потребите на верските заедници.

Приоритетни цели и активности за остварување на стратешкиот приоритет за наредниот среднорочен период се:

- промоција на културните и верските вредности во Република Северна Македонија и унапредување на меѓуконфесионалната соработка;
- обезбедување заштита на начелото на секуларност, унапредување на верските слободи и права и на меѓународната соработка;
- зајакнување на сервисната ориентација кон потребите на верските заедници и остварување блиска соработка со нив.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Број на реализирани манифестации и фестивали од областа на драмската, издавачката, музичко-сценската и фолклорната дејност и манифестации по посебни конкурси	22	27	25	26	26	26	26	26
Опфат на граѓани со активности во дејноста спорт	16%	16%	16%	17%	17%	17%	18%	18%
Број на реализирани интердисциплинарни проекти со родова компонента во функција на подобрување на статусот на жената во општеството и број на жени носители на проекти	30	32	35	36	40	42	42	45

ОБРАЗОВАНИЕ

Политиките што ги спроведува Владата на Република Северна Македонија во областа на воспитанието и образованието од сите видови и степени се во насока на обезбедување сеопфатно, инклузивно и интегрирано образование насочено кон учесниците во воспитно-образовниот процес, со современи програми што овозможуваат идните генерации да се стекнат со знаења, вештини и компетенции согласно со потребите на демократското мултикултурно општество, пазарот на трудот и новите предизвици во глобалниот научно-технолошки амбиент.

Основата за спроведување на активностите од областа на образованието за наредниот среднорочен период произлегува од Стратегијата за образованието на Република Северна Македонија за 2018 - 2025 година, која тргнува од постојните состојби во образовниот систем и има за цел постепено да ги подобри, во согласност со утврдените приоритети.

Во рамки на оваа политика се спроведуваат низа мерки и активности во делот на образованието на возрасни, организацијата, финансирањето, развојот и унапредувањето на образованието, воспитанието и науката, воспитанието и образованието на децата со посебни образовни потреби и децата на нашите работници на привремена работа и престој во странство, верификација на струките, профилите во образованието, унапредување на ученичкиот и студентскиот стандард, технолошкиот развој и поддршка на иновациите, информатичката и техничката култура, развој на дигитални вештини и други активности поврзани со образованието. Преку следење, стручен увид, истражување, унапредување и развој на воспитно-образовната дејност во областа на предучилишното, основното, гимназиското и уметничкото, средното стручно и постсредното образование, образованието за децата со посебни образовни потреби и во образованието на возрасните, во воспитно-образовната дејност на ученичките домови, како и образованието на децата на граѓаните на Република Северна Македонија во странство со цел учење на мајчиниот јазик и култура, се врши унапредување на образовниот систем.

Се преземаат активности насочени кон промовирање на образованието на возрасните, координирање на соработката со меѓународните институции и со други организации за образование на возрасни и обезбедување квалитет, особено преку воспоставување стандарди и критериуми за формално и неформално образование на возрасните, валидација на неформалното образование и информалното учење. Се организираат различни видови оценувања на учениците, вклучувајќи ги и меѓународните тестирања (Програма за меѓународно оценување на учениците – ПИСА, Студија за трендовите во учењето математика и природни науки на меѓународно ниво – ТИМСС, Меѓународна студија за граѓанско образование ИЦСС (ICSS), Меѓународна студија за читање со разбирање ПИРЛС и др.). Преку контроли, инспекциски надзори и спроведување интегрална евалуација се утврдува примената на правната регулатива поврзана со образованието и квалитетот на воспитно-образовниот процес во сите образовни нивоа.

Активностите во среднорочниот период се насочени кон остварување на следните приоритети:

- создавање образование коешто е во најдобар интерес на децата и коешто му овозможува на секој ученик да го достигне својот полн потенцијал;
- обезбедување квалитетно и инклузивно високо образование и унапредување на студентскиот стандард;
- зголемено вложување и развој на науката, истражувањето и иновациите и
- унапредување на системот на доживотно учење.

Во насока на остварување на овие приоритети ќе се работи на подобрување на содржината и отчетноста во основното и средното образование, зголемување на опфатот на ученици и подобрување на инклузивноста и меѓуетничката интеграција, подобрување на условите за учење и постигнувањата на учениците, вложување и развој на дигиталните вештини и критичкото размислување, усогласување на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот, развој на регионални центри за стручно образование и обука, модернизирање на системот за образование на возрасни согласно перспективата за доживотно учење, развој на нов модел за финансирање на основното и средното образование со нова формула за распределба на блок дотациите со утврден трошок по ученик пресметан врз основа на стандарди, оптимизирање на мрежата на училишта, обезбедување квалитет и ефективност на високото образование во согласност со европските добри практики, развој на нов модел за финансирање на високото образование, унапредување на системот на акредитација и евалуација на високото образование, подобрување на студентскиот живот и стандард на младите и спроведување мерки со кои тие полесно ќе дојдат до прво вработување и нивно задржување во земјата, унапредување на ученичкиот и студентскиот стандард, вложување во подобри услови во ученичките домови, реконструкција насочена кон енергетска ефикасност на студентските домови, зголемување на националните средства за истражувачка дејност, зголемување на меѓународната соработка во областа на науката, истражувањето и иновациите, имплементација на Стратегијата за паметна специјализација, унапредување на системот на формално образование на возрасните и развој на системот за валидација на неформалното образование и информалното учење.

Индикатори за исполнување на целите

Аутпут индикатори	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Обучен кариерен советник во основните и средните училишта	0	0	0	50%	70%	80%	90%	95%	99%
Целосно функционални регионални центри за стручно образование и обука	0	3	5	5	6	7	8	8	8
Запишани ученици во новите квалификации во регионалните центри	0	190	400	550	700	800	850	900	950
Вклученост на приватниот сектор (број на компании) во дуално и средно стручно образование со цел стекнување на потребните компетенции за пазарот на трудот	450	560	600	650	660	670	680	690	700
Број на ученици вклучени во учење преку работа во средно стручно образование, од кои 30% да се девојчиња	1500	1800	2000	2300	2600	3000	3100	3200	3200
Број на програми за валидација на неформалното образование и информалното учење	0	0	8	10	13	16	17	18	20
Процент на акредитирани јавни и приватни високообразовни установи кои имаат воспоставени целосно функционални системи за обезбедување квалитет (внатрешни и надворешни) и објавуваат извештаи за обезбедување квалитет усогласени со ESG2015	50%	50%	60%	70%	80%	90%	95%	97%	99%
Зголемување на износот за научно-истражувачка дејност како процент од БДП	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,6%	0,7%	0,8%	0,9%	1%

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Политиките во областа на социјалата вклучуваат расходи за активности во доменот на социјалната политика; пензиското и инвалидското осигурување; материјалното обезбедување на привремено невработените; платите и животниот стандард; хуманата популациона политика заради усогласен економски социјален развој; заштитата на децата и малолетните лица; заштитата на младината и жените; заштитата на лицата со пречки во развојот и др.

Во рамките на оваа политика се имплементираат активности насочени кон подобрување на социјалните услуги, при што инвестициските активности се насочени кон изградба, реконструкција и доградба на објектите за социјална заштита и домовите за стари лица, како и реализација на проектите финансирани со кредити. Во рамки на програмите, активностите се насочени кон:

- остварување на социјалната заштита;
- развој на дејноста за заштита на децата и
- финансирање на програмските активности на националните инвалидски организации, нивните здруженија и нивната асоцијација, на здруженијата за борба против семејно насилство, на Црвениот крст на Република Северна Македонија и др.

Пензиско и инвалидско осигурување

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување се уредува задолжителното пензиско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица што вршат дејност, основите на капитално финансирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории осигуреници ги

остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување. Фондот на пензиското и инвалидското осигурување го финансира работењето од сопствени приходи и преку трансфери од Централниот буџет.

Пензискиот систем во Република Северна Македонија е поставен на три столба:

- Прв столб - систем на тековно финансирање, осигурување засновано на генерациска солидарност;
- Втор столб – задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и
- Трет столб – доброволно капитално финансирано пензиско осигурување.

При планирањето на расходите за пензии, земени се предвид актуелните законски прописи кои предвидуваат дека осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж), односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

во милиони денари

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Вкупни приходи	96.346	115.826	131.883	139.755	143.669	150.583	156.011	164.943
Придонеси од плати	60.510	69.077	78.590	84.091	89.978	96.276	103.015	110.227
Трансфери од Буџетот	32.105	42.474	48.400	50.710	48.566	48.998	47.490	49.000
Други приходи	3.731	4.275	4.893	4.954	5.125	5.309	5.506	5.716
Процент на учество на трансферите од Буџетот во вкупниот приход	33	37	37	36	34	33	30	30
Расходи	99.465	115.380	134.469	139.766	143.679	150.593	156.021	164.952
Пензии	77.967	90.646	105.495	108.660	111.920	116.605	120.505	126.621
Транзициони расходи до приватни фондови	12.172	14.351	14.500	16.200	16.400	18.000	19.000	21.000
Други расходи	9.326	10.383	14.474	14.906	15.359	15.988	16.516	17.331

	2021	2022	2023	2024	2025 февруари
Корисници на пензии	328.570	334.816	336.977	339.955	343.069

Просечна пензија во РСМ по години

Година	2021	2022	2023	2024	февруари 2025
Просечна пензија	15.876	17.727	20.195	23.785	23.711

Од табеларниот преглед се забележува трендот на пораст на приходите на Фондот, при што најголемо учество во структурата на приходите имаат приходите од придонеси од плати, а учеството на приходите од Централниот буџет во 2024 година изнесува 37%. Исто така, може да се забележи процентуално намалување на трансферот од Централниот буџет од 37% во 2025 година на 30% во 2030 година.

Со измените на Законот за пензиското и инвалидското осигурување од 2022 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.67/2022), се врши промена на начинот на усогласување на пензиите, односно се уредува усогласувањето на старосната пензија според движењето на индексот на трошоците на животот во висина од 50% и порастот на просечно исплатената плата на сите вработени во Република Северна Македонија во висина од 50%. Пензијата се усогласува на 1 март и на 1 септември секоја година според процентот кој се добива како збир од порастот на индексот на трошоците на живот во претходното полугодие и процентот на порастот на просечно исплатената плата на сите вработени во Република Северна Македонија во претходното полугодие во однос на полугодие што му претходи.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување од септември 2024 година, на 1 септември 2024 година, сите видови пензии остварени согласно овој закон заклучно со 31 август 2024 година се зголемуваат за 2.500 денари и на 1 март 2025 година, сите видови пензии остварени согласно со овој закон заклучно со 28 февруари 2025 година се зголемуваат за 2.500 денари.

Целта на измените и дополнувањата на Законот за пензиското и инвалидското осигурување е обезбедување пораст на животниот стандард и подобар и поквалитетен живот за пензионерите.

Процент на усогласување на пензиите

година	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Прво	0,82	1,69	0,7	0	1,2	2,9	8,4	5,3	Линеарно за

усогласување								2.500 ден.
Второ усогласување	0,76	1,8	0,4	0,6	1,2	6,8	5,3	Линеарно за 2.500 ден.

Со Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување се уредуваат видовите придонеси за задолжително социјално осигурување, обврзниците за плаќање придонеси, обврзниците за пресметка и уплата на придонеси, основните на кои се плаќаат придонеси, стапките на придонеси, начинот на пресметка и роковите на плаќање придонеси, контрола на пресметувањето и уплата на придонеси, како и други значајни прашања за утврдување и плаќање на придонесите.

Во задолжително социјално осигурување спаѓаат придонесите за:

- пензиско и инвалидско осигурување врз основа на тековна исплата;
- задолжително капитално финансирано пензиско осигурување;
- стаж на осигурување кој се смета со зголемено траење;
- здравствено осигурување и
- осигурување во случај на невработеност.

Во однос на процентот кој се издвојува за плаќање придонеси за пензиско осигурување, со текот на годините може да се забележи намалување, односно од 21,2% во 2008 година придонесите се намалени на 18,8% во 2020 година и тие се важечки и во 2024 година.

Процент на придонеси	Задолжително пензиско и инвалидско осигурување	Задолжително здравствено осигурување	Вработување	Дополнително здравствено осигурување	Вкупно
2008	21,2	9,2	1,6	0,5	32,5
2009	19	7,5	1,4	0,5	28,4
2010-2018	18	7,3	1,2	0,5	27
2019	18,4	7,4	1,2	0,5	27,5
2020	18,8	7,5	1,2	0,5	28

2.5 Буџет на локалната власт

2.5.1 Буџет на локалната власт

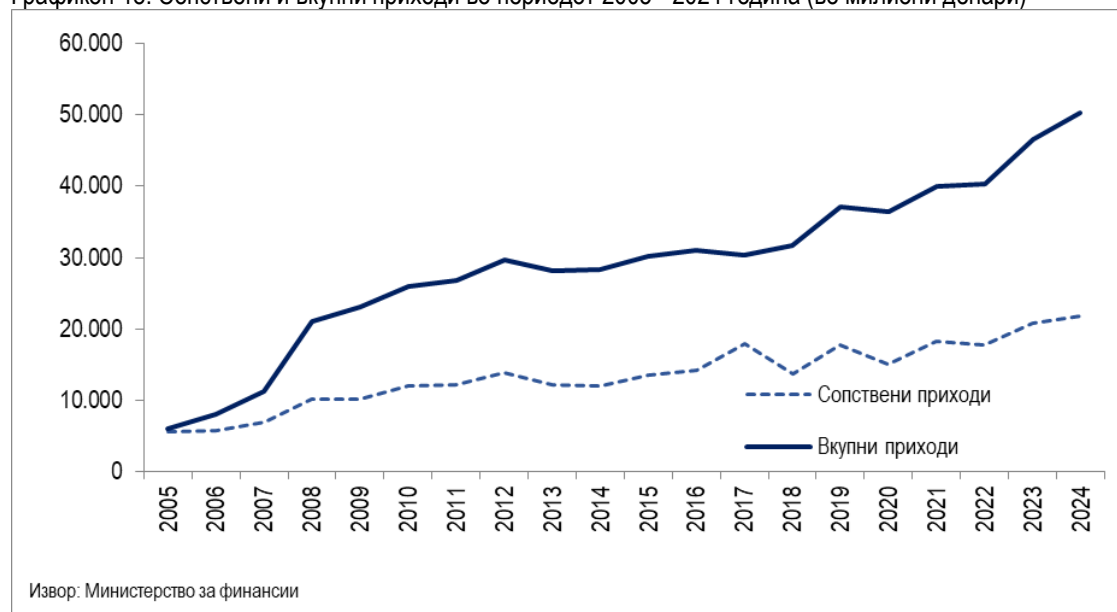
Децентрализацијата во Македонија претставува процес на пренос на надлежности и одговорности од централната власт кон локалните самоуправи со цел подобрување на ефективност на управувањето и обезбедување поодговорно и транспарентно функционирање на локалните власти. Процесот на децентрализација е тесно поврзан со напорите на Македонија за пристапување кон Европската Унија. Во рамките на Пристапното партнерство со ЕУ, Македонија се обврза да го продолжи процесот на децентрализација и да ја подобри локалната самоуправа како дел од потребните реформи за исполнување на критериумите за членство во Унијата. Преземањето на надлежностите од страна на општините во Македонија е клучен аспект на процесот на децентрализација, кој започна по 2005 година со имплементацијата на реформите утврдени со Рамковниот договор. Децентрализацијата во Македонија е регулирана со различни закони и акти, вклучувајќи ги Законот за локална самоуправа и Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Овие закони ги дефинираат надлежностите, обврските и правата на локалните власти. Од 2012 година сите општини (освен Пласница) со блок дотации, обезбедени од Централниот буџет, ги финансираат пренесените надлежности во образованието, културата, детската и социјалната заштита. Заедно со преземањето на овие надлежности, на општините им беа пренесени и материјални и финансиски ресурси, неопходни за нивно ефикасно управување.

Преземањето на надлежностите во повеќе области од страна на општините резултираше со значително зголемување на административниот и фискалниот капацитет. Овој процес директно придонесе за јакнење на способноста на општините за управување со поголем обем на финансиски средства. Дополнително, преку успешна администрација и наплата на сопствените приходи, продолжува и порастот на сопствените приходи на општините, унапредување на капацитетите за менаџирање со финансиските средства, поефикасно и поквалитетно извршување на пренесените надлежности и подобро располагање со финансиските и другите ресурси. Покрај со гореспоменатите пренесени надлежности, општините успешно администрираат и со новодоверените надлежности во делот на управување со градежното земјиште и постапување со бесправно изградени објекти, што овозможува подобро регулирање на урбаниот развој, а у исто време обезбедуваат и

дополнителни приходи за општинските буџети. Со успешното спроведување на фискалната децентрализација целосно се воспоставува законска и институционална рамка за создавање развиени, одговорни, функционални единици на локалната самоуправа и зголемено ниво на локална демократија, што директно ги доближува граѓаните до институциите. Процесот на децентрализација е позитивно оценет од страна на бројни меѓународни институции, кои преку реализација на различни проекти дадоа значаен придонес во подобрувањето на системот на управување, како и во унапредувањето на контролата и транспарентноста и зголемувањето на координацијата при управувањето со реформите на локалната самоуправа. Истовремено, покрај констатиранiot напредок во фискалната децентрализација, се препорачуваат дополнителни реформи за подобрување на фискалната транспарентност, ефикасноста на даночната администрација и стратешкото планирање на локално ниво.

Со подобрувањето на условите за задолжување и воспоставувањето полиберални и потранспарентни услови, пристапот до пазарот на капитал стана подостапен за општините, а со тоа се зголеми интересот на општините за финансирање инвестициски проекти преку задолжување. Како резултат, општините имаат поголема можност да бидат финансирани за развојни проекти и инфраструктурни иницијативи, што ја зголемува нивната улога во економскиот развој на земјата.

Графикон 18. Сопствени и вкупни приходи во периодот 2005 - 2024 година (во милиони денари) ⁸

Република Северна Македонија, според податоците за реализацијата на расходите во 2024 година, влегува во групата на средно децентрализирани земји, со учество од околу 5% во БДП. Процесот на фискална децентрализација започна во 2005 година, а оттогаш приходите на општините се зголемија повеќе од осум пати. Во 2005 година, општините оствариле 5,9 милијарди денари, додека во 2024 година овој износ се зголемил на 50 милијарди денари. Особено е важно тоа што даночните приходи врз кои општините имаат автономија на наплата се зголемиле за четири пати во истиот период (Графикон 18).

Општините во Република Северна Македонија се финансираат преку различни извори на приходи, вклучувајќи: сопствени приходи, дотации за пренесените надлежности (образование, култура, социјална и противпожарна заштита), приходи утврдени во посебни закони, трансфери од Буџетот на РСМ, приходи од даноци, трансфери за капитални проекти, како и донации и кредити. Овие средства обезбедуваат финансиска поддршка за локалните самоуправи и нивната развојна активност.

Од Буџетот на Република Северна Македонија, општините добиваат различни трансфери, вклучувајќи капитални трансфери, наменски и блок дотации за пренесените надлежности во образованието, културата, социјалната заштита и противпожарната заштита. Распределбата на средствата се врши според критериуми утврдени во уредбите донесени од страна на Владата на РСМ на предлог од надлежните министерства.

Зголемената транспарентност е насочена кон зајакнување на фискалната одговорност, навремено вклучување на јавноста при креирањето на општинските политики и информирање за сработеното од страна на општинските власти. За зголемување на транспарентноста и отчетноста, општините треба да ги објавуваат финансиските извештаи на јасен и разбирлив начин, со што ќе се зголеми отчетноста за користењето на

⁸ Согласно доставените податоци од завршните сметки на општините

буџетските средства. Ова ќе помогне при обезбедувањето законско, наменско и целисходно користење на јавните средства, што е клучно за остварување на целите за раст и развој на општините. Ова ќе резултира со поефикасно обезбедување услуги за граѓаните и подобрување на квалитетот на животот во општините.

Програмата на Владата на Република Северна Македонија за периодот 2024 – 2028 година во доменот на локалната самоуправа се фокусира на унапредување на инфраструктурата, зголемување на транспарентноста и отчетноста, како и на поттикнување на економскиот развој на локално ниво. Овие иницијативи имаат за цел да обезбедат законско, наменско и целисходно користење на јавните средства, како и да создадат услови за подобрување на квалитетот на животот на граѓаните.

2.5.1 Остварувања во 2024 и 2023 година

Во 2024 година, вкупните приходи на единиците на локалната самоуправа во Република Северна Македонија беа реализирани во износ од 48.291 милион денари, што претставува 4,9% пораст во однос на наплатените приходи во претходната година. Од овие вкупни приходи, 13.250 милиони денари се даночни приходи, кои бележат пораст од 11,6% во однос на минатата година. Даночните приходи учествуваа со 27,4% во вкупно наплатените приходи на општините. Промените во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа од 2022 година се одразија на приходите од данокот на личен доход, кој во 2024 година достигна 1.277 милиони денари, што претставува зголемување од 356 милиони денари или 2,5% повеќе во споредба со 2023 година.

Во 2024 година, неданочните приходи изнесуваа 1.492 милиона денари, што претставува пад од 6,5% во однос на претходната година. Тие учествуваат со 3,1% во вкупните приходи на единиците на локалната самоуправа. Наплатата на капиталните приходи во 2024 година изнесува 1.490 милиони денари, што претставува значителен пад од 21,5% во споредба со претходната година. Нивното учество во вкупните приходи изнесува 3%.

Во 2024 година, најголемо учество во вкупните приходи на општините имаа трансферите, кои сочинуваат 65,2% од вкупно наплатените приходи. Трансферите беа реализирани во износ од 31.471 милион денари, што претставува пораст од 4,8% во однос на претходната година. Во рамки на трансферите што се распределуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, во 2024 година се забележува значително зголемување на износот на блок и наменските дотации, кои се зголемени за 2.621 милион денари, односно за приближно 11% во споредба со 2023 година. Овој пораст е резултат на зголемувањето на платите за 5% за вработените во основното и средното образование, започнувајќи од септември 2024 година, како и на поголемиот износ на исплатениот надоместок за годишен одмор за сите вработени во локалните јавни институции. Дополнително, согласно измените на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа од 2022 година, дотацијата по основ на ДДВ во 2024 година е зголемена за 640 милиони денари, што претставува раст од 18% во однос на претходната година.

Во 2024 година, приходите од донации изнесуваа 588 милиони денари, што претставува пад од 7,7% во однос на истиот период од 2023 година. Нивното учество во вкупните приходи на општините изнесува само 1,2%, што ја прави оваа категорија приходи незначителна во однос на други извори на приход.

Во 2024 година, домашното задолжување на општините изнесуваше 46 милиони денари, што претставува значително намалување во однос на 74 милиони денари во 2023 година. Ова намалување од 28 милиони денари или 38% укажува на поволни промени во финансиското управување на локалната самоуправа. Зголемениите трансфери од централната власт во 2023 и 2024 година и побрзото реализирање на капиталните инвестиции доведоа до намалување на потребата за задолжување. Намалувањето на домашното задолжување е позитивен сигнал за финансиската стабилност на општините, бидејќи покажува дека тие се помалку зависни од кредитирањето, што, пак, го намалува ризикот за дополнителни долгови и го подобрува долгорочниот финансиски капацитет.

Вкупните расходи на буџетите на единиците на локалната самоуправа во 2024 година беа реализирани во износ од 49.480 милиони денари што е за 13% повеќе во однос на минатата година.

Во 2024 година, тековните расходи на општините изнесуваа 48.675 милиони денари, што претставува 83,1% од вкупните расходи. Од овие, 27.321 милион денари се исплатени за плати и надоместоци за вработените во локалната самоуправа и локалните јавни установи. Овие расходи забележаа пораст од 13,9% во однос на претходната година и имаа најголемо учество од 67,2% во структурата на вкупните расходи. Зголеменото ниво на овие расходи најмногу се должи на: зголемувањето на платите за 5% во септември 2024 година за вработените во основното и средното образование, зголемувањето на платата на државните службеници заради зголемување на минималната плата и исплата на регресот за годишен одмор за општинската администрација и вработените во локалните јавни установи, којшто е усогласен со одредбите од Општиот колективен договор.

Расходите за резерви и недефинирани расходи се реализираа во износ од 36 милиони денари, што претставува пад од 33,3% во однос на 2023 година. Иако овие расходи бележат значителен пад, нивното учество во вкупните расходи е многу мало, со само 0,1% во вкупниот буџет.

Во 2024 година, расходите за стоки и услуги беа реализирани во износ од 9.552 милиона денари, што претставува благ пораст од 2,1% во однос на 2023 година. Нивното учество во вкупните расходи изнесуваше 23,5%, што ги прави значаен дел од целокупната структура на расходите.

Расходите за камати бележат најголем пораст од 44,1% во споредба со реализираните во 2023 година. Сепак, нивното учество во вкупните расходи е незначително и изнесува само 0,2%.

Реализацијата на расходите за субвенции и трансфери во 2024 година изнесуваше 3.594 милиони денари, што претставува пораст од 12,2% во однос на претходната година, додека нивното учество во вкупните расходи е 8,8%. Кај овие расходи, најголем дел се разни трансфери, кои општините ги исплаќаат по различни основи, во износ од околу 1,8 милиони денари. Дополнително, субвенциите кон локалните јавни претпријатија изнесуваа околу 1,2 милиона денари, што укажува на фактот дека голем дел од локалните јавни претпријатија се наоѓаат во лоша финансиска состојба и дека има потреба од дополнителна поддршка за нивно стабилизирање.

Во 2024 година, расходите за социјални бенефиции изнесуваа 74 милиона денари и забележаа благ пораст од 2,8% во однос на претходната година, додека нивното учество во вкупните расходи е незначително и изнесува 0,2%.

Во 2024 година, капиталните расходи на општините беа реализирани во износ од 8.254 милиони денари, што претставува пораст од 26% во однос на претходната година. Овој пораст е резултат, пред сè, на реализацијата на приходите од Централниот буџет за капитални инвестиции, кои општините ги добиле кон крајот на 2023 година. Зголемувањето на капиталните расходи укажува на поволна инвестициона клима и зголемени инвестиции на локално ниво. Нивното учество во вкупните расходи во 2024 година изнесува 16,9%, што е позитивно и претставува зголемување од 1,8 процентни поени во однос на учеството во 2023 година (кое изнесуваше 15,1%).

Во 2024 година, отплатата на главница за општините изнесуваше 550 милиони денари, што претставува пораст од 37 милиони денари или 7,2% во однос на 513 милиони денари во 2023 година. Овој пораст се должи, пред сè, на достасувањето на ратите од претходно земени кредити, што, пак, доведува до поголеми износи на отплатата на главницата.

Во 2024 година, остварениот дефицит на локалната власт изнесуваше 638 милиони денари. Овој дефицит се должи, пред сè, на трошењето на неискористените средства, односно депозитите од претходните години.

2.5.2 Буџети на единиците на локалната самоуправа за 2025 година

Буџетите на единиците на локалната самоуправа за 2025 година се изработуваат согласно насоките дадени во буџетскиот циркулар на општините. Во циркуларот се утврдени максималните износи за планирање на приходите во основниот буџет, како и проекциите за дотациите од ДДВ, блок и наменските дотации.

Согласно Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, за 2025 година процентот на зголемување на сопствените приходи на основниот буџет над утврдениот просек од последните три години изнесува 10%. Доколку општината заклучно со третиот квартал има реализација над 75% од планираните сопствени приходи, таа може дополнително да ги зголеми планираните приходи до 10%. Дополнително, ако општината има потврда за трансфер на средства од соодветна институција или ако се случат промени во висината и видот на сопствените приходи на основниот буџет утврдени со закон, општината може да ги зголеми планираните приходи.

Во 2025 година, општините ќе добиваат 6% од наплатениот данок на додадена вредност (ДДВ) од претходната година. Од ова, 4,5% се распределуваат на сите општини, 0,75% се наменети за воедначување и 0,75% за оние општини кои покажуваат позитивни резултати. Вкупниот износ што ќе им биде распределен изнесува 4.707 милиони денари, што е за 505 милиони денари повеќе во однос на 2024 година. Во однос на данокот на личен доход (ДЛД), во 2025 година општините добиваат 6% од наплатениот ДЛД од плати на физички лица, според нивното постојано место на живеење. Овие приходи се планирани во износ од 1.201 милион денари, што е на приближно исто ниво како и во претходната година.

Во 2025 година продолжува трендот на зголемување на износите за наменските и блок дотации за пренесените надлежности во областа на образованието, културата, социјалната заштита и противпожарната заштита, во вкупен износ од 28.532 милиона денари, што е за 2.065 милиони денари повеќе во споредба со 2024 година. Овој пораст се должи главно на зголемувањето на платите, усогласувањето со минималната плата и исплатата на надоместокот за годишен одмор.

Во 2025 година, вкупните приходи на буџетите на единиците на локалната самоуправа се планирани на 56.910 милиони денари, што претставува зголемување од 17,8% во однос на реализираните приходи во 2024 година. Расходите се проектирани на 62.163 милиони денари, што е за 27% повеќе во однос на расходите во 2024 година. Зголемувањето на расходната страна се должи главно на значителниот пораст на капиталните расходи, кои се планирани на 15.329 милиони денари, што претставува зголемување од 85,7% во споредба со 2024 година. Овие средства се наменети за изградба и реконструкција на улици и локални патишта, реконструкција и изградба на училишта, детски градинки, спортски сали и игралишта и проекти за заштита на животната средина. Финансирањето на овие проекти е поддржано и од средства од Централниот буџет – над 4,5 милијарди денари, кои Владата ги одобри и ги распредели на општините кон крајот на 2024 година, а општините ќе ги добијат во 2025 година по доставување времени ситуации за извршени инвестициски активности.

Вака проектираните приходи и расходи за 2025 година резултираат со буџетски дефицит во износ од 5.230 милиони денари. Главна причина за овој висок дефицит е искористувањето на депозитите, односно неискористените средства коишто општините ги добија како капитални трансфери од Централниот буџет кон крајот на 2023 и 2024 година и планираните задолжувања, особено од страна на Град Скопје, кој има предвидено над 930 милиони денари за набавка на нови автобуси.

2.5.2 Остварувања во периодот јануари – март 2025 година

Реализацијата на приходите и приливите во буџетите на единиците на локалната самоуправа за периодот јануари – март 2025 година изнесува 11.795 милиони денари и споредено со истиот период од претходната година бележи пораст од околу 5%. Од овој износ 3.040 милиони денари се даночни приходи кои бележат пораст од 2,6% во однос на претходната година. Во периодот јануари - март 2024 година, реализацијата на приходите од даноците на имот изнесува 915 милиони денари и се констатира мал пад од 2,2%. Кај даноците од доход се забележува пораст од околу 10%, што се должи, пред сè, на зголемување на платите, посебно на зголемувањето на минималната плата, како и на зголемувањето на процентот што го добиваат општините од приходите од данокот на личен доход, наплатен од физичките лица според постојано живеалиште и престојувалиште во општината. Реализацијата на приходите од даноци на специфични услуги изнесува 1.804 милиони денари и бележи пораст од 4,2%, додека, пак, кај таксите за користење или дозволите за вршење дејност се забележува пад од 7,6%.

Во анализираниот период, неданочните приходи изнесуваат 455 милиони денари и во споредба со истиот период од 2024 година тие бележат значителен пораст од 29%. Во рамки на неданочните приходи доминираат приливите од такси и надоместоци, и тоа во износ од 253 милиони денари, што претставува благ пораст од 2,6% во однос на реализираните приходи во истиот период претходната година, додека другите неданочни приходи изнесуваат 178 милиони денари и во однос на реализираните приходи во истиот период од претходната година тие се зголемени за двапати. Останатите неданочни приходи изнесуваат околу 24 милиони денари и бележат пораст од 11,2% во споредба со претходната година.

Во периодот јануари - март 2025 година, капиталните приходи се реализирани во износ од 406 милиони денари и се констатира благ пораст од околу 2% во споредба со претходната година. Капиталните приходи, во најголем дел се состојат од приходи од продажба на земјиште и нематеријални вложувања.

Во анализираниот период, приходите од дотации за пренесените надлежности во основното и средното образование, културата, детските градинки и домовите за стари лица и противпожарната заштита изнесуваат 6773 милиони денари, односно бележат значителен пораст од околу 7%. Реализацијата на приходите од трансфери од Централниот буџет и од други нивоа на власт во периодот јануари – март 2025 година изнесува 1.011 милиони денари. Нивната реализација е на речиси истото ниво како во март 2024 година.

Во периодот јануари – март 2025 година, реализацијата на приходите од донации изнесува 107 милиони денари, односно се забележува значителен пад од околу 37% во споредба со минатата година, како и кај приливите од кредити коишто се реализирани во износ од 2 милиона денари и споредено со истиот период од минатата година бележат значително намалување за 75%.

Во овој период, не се забележува прилив од приходи од продажба на удели, акции и други хартии од вредност.

Во периодот јануари – март 2025 година, реализираните расходи во износ од 12.149 милиони денари покажуваат пораст од 8,5% во однос на истиот период од претходната година. Овие расходи се користат за редовно подмирување на обврските што произлегуваат од пренесените надлежности на општините. Тие вклучуваат трошоци за тековното работење на општините, спроведување капитални проекти и отплата на главнина за претходно земени кредити.

Во структурата на расходите за периодот јануари – март 2025 година, најголемо учество од 58,1%, односно 7.061 милиони денари, заземаат расходите за плати и надоместоци. Во однос на истиот период од претходната година, овие расходи бележат пораст од 8,2%. Од вкупниот износ за плати, најголем дел, односно 83% или 5.859 милиони денари, се наменети за вработените во институциите на локално ниво, односно основното и средното образование, културата, детските градинки, старските домови и противпожарната заштита. Овие институции се финансираат во голема мера со блок дотации, кои ги покриваат околу 98,2% од нивните трошоци.

Во периодот јануари – март 2025 година, расходите за стоки и услуги изнесуваат 2.101 милиони денари, што претставува 17,3% од вкупните расходи. Овие расходи бележат пораст од 4,4% во споредба со истиот период претходната година. Овој пораст може да се поврзе со зголемените потреби за набавка на стоки и услуги во рамките на тековните активности и реализацијата на проекти.

Расходите за субвенции и трансфери изнесуваат 1.022 милиона денари, што претставува 8,4% од вкупните расходи. Овие средства се наменети за поддршка на различни програми и проекти во јавниот сектор, како и за социјални трансфери и субвенции за граѓаните.

Од друга страна, пак, отплатата на главница изнесува 182 милиона денари или 1,5% од вкупните расходи. Оваа сума е наменета за отплата на претходно земени кредити, што укажува на постојаните обврски на општините за управување со јавниот долг.

Учеството на реализираните расходи од резервите, социјалните бенефиции и каматните плаќања во вкупните расходи изнесува 0,6%, што ја покажува нивната помала, но значајна улога во обезбедувањето финансиска стабилност и поддршка на социјалните програми.

Во периодот јануари – март 2025 година, учеството на капиталните расходи во вкупните расходи изнесува 14%, односно 1.705 милиони денари. Овие расходи, во најголем процент (95,8%), се финансирани со средства од реализираните приходи во основниот буџет, при што најголем дел од нив се трансфери од Централниот буџет, наменети за капитални инвестиции. Други извори на финансирање за капиталните расходи вклучуваат 2,5% од средствата добиени од донации, 1,2% од дотации, 0,2% од кредити и 0,3% од самофинансирачки активности. Порастот на капиталните расходи од 17,9% во споредба со истиот период претходната година укажува на значително раздвижување на капиталните инвестиции. Овој пораст се објаснува со поголемото искористување на средствата кои беа доделени како капитални дотации од Централниот буџет, согласно Одлуката на Владата во 2024 година. Ова значи дека општините и локалните власти активно го користат буџетот за финансирање развојни проекти, кои може да вклучуваат инфраструктурни и други капитални инвестиции со цел подобрување на јавните услуги и економската состојба во општините. Зголеменото финансирање за капитални инвестиции е индикатор за активни политики за поддршка на развојот на локално ниво и создавање подобри услови за живот и работа на граѓаните.

2.5.3 Среднорочна рамка за буџетот на локалната власт

Еден од приоритетите наведени во Програмата на Владата на Република Северна Македонија за периодот 2024 - 2028 година е развиени локални самоуправи и рамномерен регионален развој. Главни принципи на Владата ќе бидат поддршка за модерни, транспарентни и финансиски стабилни општини и рамномерно развивање на сите региони преку балансирана распределба на средствата меѓу планските региони и општините.

Финансиската поддршка и соработката на Владата со општините ќе биде насочена кон: континуирано инвестирање средства од Централниот буџет за капитални инфраструктурни проекти во општините до 250 милиони евра, зголемување на финансиската стабилност на општините преку овозможување фер распределба на средствата, при што ќе се внимава на начелата на рамномерен регионален развој, поволности и стимулација за општините кои имаат одлично испланирани буџети, висок степен на реализација, како и висок степен на наплата на локалните даноци и подобрена методологија за пресметка на трошоците за одржување на образовните објекти во општините, согласно кои им се исплаќаат средства преку блок дотации.

Во соработка со локалните самоуправи, Владата ќе работи на продлабочување на процесот на децентрализација преку континуирано зголемување на пренесување на опфатот на надлежностите од државните органи на управата во надлежност на единиците на локалната самоуправа во согласност со изградените капацитети на единиците на локалната самоуправа.

Капиталните инвестиции се клучниот фактор за подобрување на конкурентноста на економијата и квалитетот на живот на граѓаните. Во следниот период, Владата се обврзува на капитални инвестиции исклучиво за продуктивни проекти: инфраструктурни и енергетски проекти што ќе бидат во функција на бизнис-секторот и капитални проекти од комунална и друга локална инфраструктура за подобрување на општите услови за живот на граѓаните.

Во мандатниот период, Владата ќе се фокусира и на ревизија на системот на распределба на трансферите од Централниот буџет до општините. Трансферите од Централниот буџет ќе бидат во корелација со ефикасноста во наплатата на изворните приходи. Врзувањето на буџетските трансфери со успешноста на општините да ги наплатат сопствените изворни приходи ќе значи праведно оданочување и трансфер на буџетски средства до општините.

Се очекува општините да продолжат со подобра наплата на сопствените приходи, но и со зајакнување на капацитетите за развивање политики за финансирање на општините и на капацитетите за финансиско управување. Во наредниот период ќе продолжи силната посветеност на поттикнувањето одржлив локален развој, доброто локално владеење и создавањето услови за поактивна, поефективна и поиновативна улога на локалните власти во остварувањето на националните цели за раст и развој со цел остварување на стратешките определби.

Имајќи ги предвид преземените активности во минатиот период со завршување на втората фаза од фискалната децентрализација, во текот на 2025 година се очекува да завршат сите активности за влез на општина Пласница во втората фаза на фискална децентрализација.

Во 2025 година и на среден рок, а со цел унапредување на фискалната децентрализација, предвидени се повеќе активности и мерки за подобрување на фискалниот капацитет и за зголемување на приходите на општините, на фискалната дисциплина и на транспарентноста и отчетноста во нивната работа.

Со измени на Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа се обезбеди подобрување на фискалниот капацитет и зголемување на приходите на општините, така што приходите од данокот на личен доход во периодот од 2022 до 2024 година постепено се зголемија од 3% на 6% и како резултат на овие измени, во 2025 година и следните години општините ќе добиваат по 6% од наплатените приходи од данокот на личен доход.

Приходите од данокот на додадена вредност во 2025 година и во наредниот период ќе се обезбедуваат во висина од 6% од наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната година.

Во текот на 2025 и 2026 година ќе биде подготвен нов Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, согласно направената процена на постојниот Закон подготвен во 2022 година, при што ќе биде усогласен со новиот Закон за буџети, а воедно ќе бидат донесени и подзаконски акти.

Во делот кој се однесува на зајакнување на фискалната одговорност на општините, со законските измени се зголемува транспарентноста на работата на општините, односно општините имаат обврска транспарентно да ги објавуваат финансиските податоци на своите веб-страници, како и отчетноста во трошењето на сите средства што им се доделени од страна на државата. На веб-страницата на Министерството за финансии се објавуваат податоци за извршување на приходите и расходите на општините и за заостанатите долгови пријавени во Електронскиот систем за известување и евидентирање на обврските на квартално ниво, а во Годишниот извештај за Буџетот на Република Северна Македонија е вклучен и Годишниот извештај за буџетите на општините. Со поддршка од УНДП, финансиските податоци од периодичните финансиски извештаи на околу 55 општини се објавени на веб-страниците на општините и на Министерството за финансии.

Со дотации од Буџетот на Република Северна Македонија и од буџетите на фондовите се обезбедуваат дополнителни приходи во буџетот на општината за финансирање на нејзините надлежности определени со закон. Од Буџетот на Република Северна Македонија се распределуваат: блок дотации за пренесените надлежности во областа на основното и средното образование, културата, детските градинки и домовите за стари лица, наменска дотација за противпожарна заштита, како и капитални дотации од Централниот буџет. Со цел порамноправна распределба на дотациите по општини, надлежните министерства ќе направат анализи на критериумите според кои се распределуваат средствата за поодделните пренесени надлежности и утврдување нови модели на распределба согласно потребите, кои ќе понудат повисок квалитет на услугите.

Пораст на сопствените приходи на општините, посебно на приходите од даноците на недвижен имот се очекува да се постигне со подобар опфат на даночната основа на физичките лица и правните субјекти и повторна процена на вредноста на недвижниот имот. Во наредниот период се очекува подобрување на законската рамка по однос на локалните даноци и такси, кои се директен приход на единиците на локалната самоуправа, и тоа во насока на модернизација, дигитализација, ажурирање на регистрите на недвижниот имот, континуирана меѓусебна соработка помеѓу Агенцијата за катастар на недвижности и Централниот регистар на Република Северна Македонија. Сето ова ќе се должи на претходно добро изготвени анализи, преземените најдобри практики во регионот и пошироко, како и следење на најновите трендови на економскиот пазар.

Преку надлежните министерства и институции, Владата на Република Северна Македонија продолжува со интензивна поддршка на локалниот развој, овозможувајќи реализација на бројни инфраструктурни проекти во општините ширум државата. Во текот на 2024 година, од Буџетот на државата беа

распределени повеќе од 4 милијарди денари како капитални дотации за реализација на над 280 инфраструктурни проекти. Средствата беа распределени кон крајот на 2024 година, а имплементацијата ќе се одвива во соработка со локалните самоуправи, и тоа главно во 2025 година. Дополнително, во 2025 година беше усвоена посебна Програма АА – Инфраструктурни проекти во општините, со вкупен буџет до 15 милијарди денари за проекти, кои ќе се реализираат во 2025, 2026 и 2027 година. Во моментот, во тек е процесот на поднесување апликации од страна на општините до Министерството за локална самоуправа, како и доставувањето на проектната документација до надлежните министерства. По завршувањето на евалуацијата, се очекува Владата, во текот на мај 2025 година, да донесе одлука за поддршка на позитивно оценетите проекти и да започне постапката на склучување договори со општините.

Во наредниот среднорочен период, стабилни приходи на општините ќе се обезбедуваат со доделување средства од закуп на земјоделско земјиште во сопственост на Република Северна Македонија, и тоа во сооднос 50% за Буџетот на Република Северна Македонија и 50% за општините и општините во Градот Скопје, кои се распределуваат во зависност од местоположбата на земјоделското земјиште кое е предмет на давање под закуп, под услов реализацијата на приходите од данокот на недвижен имот во претходната година да е над 80% во однос на планираните приходи. Стабилни сопствени приходи се обезбедуваат од средствата што се распределуваат на општините од надоместокот што се наплаќа од концесија за користење на водните ресурси за производство на електрична енергија, и тоа во сооднос 50% за Централниот буџет и 50% за општините, во зависност на чие подрачје се врши концесиската дејност.

Ќе бидат вложени посебни напори за поддршка на општините со поттикнување на локалниот развој преку поддршка на локалните проекти и нивно усогласување со националните. Целта на фискалната изедначување во контекст на Стратегијата за регионален развој е да се обезбеди еднаква понуда на јавни добра и услуги кај сите единици на локалната самоуправа, притоа постигнувајќи комплементарен ефект на достигнување поголема рамнотежа на развојот на одделни плански региони. Солидарно, помагајќи ги финансиски најслабите општини, односно општините со најнизок капацитет за собирање приходи, позитивно се влијае врз нивниот развој, а истовремено и врз развојот на планскиот регион на кој му припаѓаат.

Покрај поддршката во однос на преносот на надлежностите за наплата на дел од јавните приходи, како и трансферите од Централниот буџет, помошта во градењето на општинските капацитети се спроведува и преку проекти на централната власт финансирани преку меѓународни финансиски институции.

Во соработка со Светската банка се подготвува нов Проект за оддржлив развој на општините со цел продолжување на поддршката на општинските проекти преку доделување заеми и грантови.

Преку Проектот за поврзување на локалните патишта, којшто е дел од тековната Рамка за соработка со Светската банка и се спроведува преку Министерството за транспорт, 70 милиони евра се наменети за сите 80 општини и Градот Скопје со цел изградба и санација на локални патишта и улици и друга патна инфраструктура во единиците на локалната самоуправа. Со оваа директна помош во износ од 500.000 евра до 2 милиона евра по општина (во зависност од проектот со кој ќе аплицира самата општина), се дејствува кон подобрување на локалната инфраструктура во општините.

Во наредниот период ќе продолжи реализацијата на Проектот за енергетска ефикасност во јавниот сектор, кој го спроведува Министерството за финансии со поддршка од Светската банка преку Договорот за заем, во вкупен износ од 25 милиони евра. Главна цел на реализацијата на овој проект е намалување на потрошувачката на енергија во јавниот сектор, а воедно и подобрување на нивото и квалитетот на јавните објекти и јавното осветлување. Право на користење на средствата од оваа компонента имаат сите единици на локалната самоуправа. Висината на заемот за една локална самоуправа може да варира од 50 илјади до 750 илјади евра, а таа зависи од слободниот капацитет за задолжување на општината и проценетата вредност на предложениот општински проект. Со потпишување договор со Министерството за финансии, 80% од овие средства општината ќе ги добие како подзаем, додека, пак, останатите 20% како грант. Воедно, Министерството за финансии, во рамки на средствата обезбедени за Проектот, ќе ги покрие и трошоците за подготовка на енергетска ревизија и на техничката документација за проектите. За овој проект е обезбеден и инвестициски грант од инструментот Инвестициска рамка за Западен Балкан - ВБИФ во износ од 2.140.000 евра.

Со заем од 50 милиони евра обезбеден од Европската инвестициска банка за финансирање на Проектот за подобрување на водната инфраструктура на општините, Владата ќе продолжи да дава поддршка на сите општини со цел изградба на подобра инфраструктура за водоснабдување и пречистителни станици. Овој проект се реализира преку Министерството за животна средина и просторно планирање.

Во областа на животната средина се имплементира големиот капитален Проект за изградбата на Пречистителна станица за отпадни води во Скопје, финансиран со заем од Европската инвестициска банка во износ од 68 милиони евра, потоа заем од Европската банка за обнова и развој во износ од 58 милиони евра, како и инвестициски грант од инструментот Инвестициска рамка за Западен Балкан - ВБИФ во износ од

69.784.283 евра. Во областа управување со цврст отпад, од големо значење е Регионалниот проект за цврст отпад кој предвидува воспоставување системи за управување, односно станици за цврст отпад во Југозападниот, Вардарскиот, Пелагонискиот, Југоисточниот и Полошкиот Регион, финансиран со заем во износ од 55 милиони евра од Европската банка за обнова и развој и инвестициски грант од инструментот Инвестициска рамка за Западен Балкан - ВБИФ во износ од 22,5 милиони евра

Во соработка со странски донатори се работи на создавање „општински индекс за одржлив развој“, кој е усогласен со Целите за одржлив развој и ќе служи како инструмент на политиката за локалниот развој, помагајќи им на властите на сите нивоа да планираат и дистрибуираат средства за развој за да промовираат рамномерен социо-економски раст и да го олеснат следење на развојниот напредок. Заради целосен преглед на развојот на општините, ќе се утврди општински развоен индекс. Индексот ќе има 11 главни столбови со 44 показатели за мерење на развојот, кои ќе се користат за понатамошно планирање на средства коишто се распределуваат од Централниот буџет, со што ќе се добие информација за развојот на секоја општина одделно. Општинскиот развоен индекс нуди вредни сознанија за севкупниот развој на општините преку обезбедување сеопфатна процена на клучните индикатори, промовирајќи одржлив и инклузивен развој на општините. Активноста се реализира во рамките на проектните активности на УНДП.

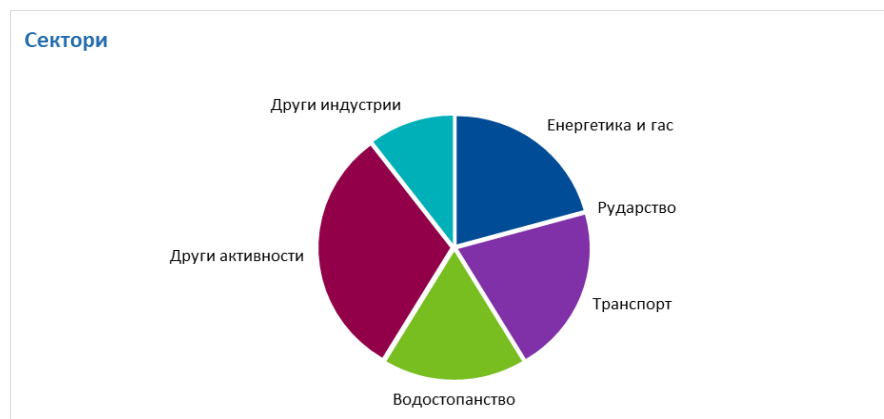
Табела 14. Проекција на среден рок на буџетот на локалната власт (во мил. денари)

	2022	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
Вкупни приходи	38.716	47.375	50.168	61.262	63.057	66.921	71.489	75.362	79.441
Даночни приходи	10.716	11.811	13.250	13.983	13.859	14.303	14.746	15.199	15.658
Неданочни приходи	1.419	1.585	1.474	2.824	2.943	3.163	3.383	3.603	3.823
Капитални приходи	1.784	1.899	1.489	2.082	2.055	2.155	2.260	2.360	2.460
Трансфери	24.105	30.347	33.264	41.276	43.000	45.900	49.600	52.600	55.800
Донации	692	1.733	691	1.096	1.200	1.400	1.500	1.600	1.700
Вкупни расходи	38.911	44.309	48.886	60.746	63.057	66.921	71.489	75.362	79.441
Плати и надоместоци	19.899	23.981	27.321	30.456	31.524	33.928	36.996	39.479	40.716
Стоки и услуги	9.900	9.832	9.588	11.699	11.960	12.600	13.150	13.700	15.092
Каматни плаќања	37	67	98	108	110	110	110	110	110
Субвенции и трансфери	2.857	3.421	3.589	4.169	4.230	4.450	4.680	4.900	5.120
Социјални трансфери	67	71	74	90	90	90	90	90	90
Капитални расходи	6.151	6.937	8.216	14.224	15.143	15.743	16.463	17.083	18.313
Салдо	-195	3.066	1.282	516	0	0	0	0	0

Извор: Проекции на Министерството за финансии (*)

2.6 Јавни претпријатија и трговски друштва во сопственост на државата

Владата на Република Северна Македонија е основач на 15 јавни претпријатија и единствен акционер/содружник во 14 трговски друштва и тие се во целосна (100%) државна сопственост. Овие субјекти се работодавци на околу 14 илјади работници и претставуваат значаен дел од македонската економија. Нивната дејност е распределена во повеќе сектори: енергетика и гас, транспорт, водостопанство, медиумски услуги и други дејности од јавен интерес.

Работењето на јавните претпријатија и трговските друштва во државна сопственост е уредено со Законот за јавни претпријатија, Законот за трговски друштва и со други секторски закони во кои е регулирана

дејноста на претпријатието, односно друштвото (Закон за енергетика, Закон за железничкиот систем, Законот за јавните патишта, Закон за водостопанство, Закон за шумите и др.).

Во Табелата - Вкупен финансиски извештај се прикажани консолидираните податоци за портфолиото на овие субјекти за периодот 2019 - 2023 година, согласно годишните сметки доставени до Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Вкупен финансиски извештај (000 МКД)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Вкупен приход	36,427,633.5	32,227,977.9	37,457,632.8	59,603,169.3	61,909,036.5
Процент од GDP	5.26	4.91	5.18	7.26	6.86
EBITDA	3,918,327.9	(94,160.9)	2,087,674.7	9,501,667.2	4,528,772.3
Процент од GDP	0.57	-0.01	0.29	1.16	0.50
Нето профит	2,229,342.9	1,758,709.0	(1,373,695.1)	6,568,588.0	4,324,556.5
Процент од GDP	0.32	0.27	-0.19	0.80	0.48
Вкупни средства	315,806,148.2	317,458,736.6	326,674,707.7	343,013,248.2	375,993,627.3
Процент од GDP	45.59	48.40	45.17	41.79	41.69
Вкупни тековни средства	27,353,157.9	23,154,288.9	25,687,417.9	33,375,827.3	35,692,997.2
Процент од GDP	3.95	3.53	3.55	4.07	3.96
Вкупни обврски	106,301,009.5	106,415,409.8	117,036,773.5	126,598,947.3	151,066,290.0
Процент од GDP	15.35	16.22	16.18	15.42	16.75
Вкупни тековни обврски	19,709,760.8	23,201,044.1	26,597,650.9	27,384,057.9	36,079,645.3
Процент од GDP	2.85	3.54	3.68	3.34	4.00
Вкупен капитал	209,505,138.8	211,043,326.8	209,637,934.2	216,414,300.9	226,506,816.1
Процент од GDP	30.25	32.17	28.99	26.37	25.11

Вкупниот капитал на овие субјекти се движи од 209,5 милијарди денари во 2019 година до 226,5 милијарди денари во 2023 година. Вкупните обврски во наведениот период бележат пораст од околу 8,1%, а нето-профитот за 2023 година изнесува 4,3 милијарди денари.

Реализацијата на вкупните приходи и расходи на претпријатијата во 2024 година (согласно кварталните извештаи за 2024 година) и планираните приходи и расходи за 2025 година се прикажани во Табелата - Приходи и расходи (реализација во 2024 година и план за 2025 година).

Приходи и расходи (реализација 2024 година и план 2025 година)							
Ред. бр.	Назив на Акционерското друштво/ Јавното претпријатие во државна сопственост	вкупни приходи	вкупни расходи	загуба/добивка пред оданочување	вкупни приходи	вкупни расходи	загуба/добивка пред оданочување
во милиони денари							
		2024 година			план 2025 година		
1	АД „Електрани на Северна Македонија“ - Скопје	24,172.1	31,741.7	-7,569.6	25,784.9	25,733.9	51.0
2	АД за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем во државна сопственост - Скопје	6,579.9	6,050.4	529.5	5,544.0	5,544.0	0.0
3	ЈП за државни патишта - Скопје	13,371.3	9,203.7	4,167.6	13,000.0	3,650.0	9,350.0
4	АД „Железници на Република Северна Македонија - Транспорт“ - Скопје	1,228.1	1,559.5	-331.4	825.9	1,536.4	-710.5
5	ЈП „Национални шуми“ - Скопје	1,282.2	1,323.6	-41.4	2,720.5	2,457.0	263.5
6	АД „Пошта на Северна Македонија“ - Скопје	1,253.8	1,634.7	-380.9	1,432.5	1,453.1	-20.6
7	ЈП за железничка инфраструктура „Железници на Република Северна Македонија“ - Скопје	1,070.1	1,258.8	-188.7	1,246.8	1,614.7	-367.9
8	ЈП за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта - Скопје	1,474.4	1,370.4	104.0	2,084.5	2,079.5	5.0
9	ЈРП „Македонска Радиотелевизија“ - Скопје	1,365.5	1,266.5	99.0	1,411.9	1,411.9	0.0
10	АД за изградба и стопанисување со станбен и со деловен простор од значење за Републиката - Скопје	651.1	705.7	-54.6	882.3	844.6	37.7
11	АД за вршење на дејноста давање на услуги во воздухоловната навигација „М - НАВ“ - Скопје	1,557.4	1,314.0	243.4	1,423.4	1,418.0	5.4
12	АД „Водостопанство на Република Северна Македонија“ - Скопје	614.3	701.9	-87.6	1,063.4	1,041.4	22.0
13	ЈП „Стрежево“ - Битола	272.9	430.1	-157.2	294.4	450.7	-156.3
14	АД „Државна лотарија на Македонија“ - Скопје	2,020.4	1,565.4	455.0	3,477.2	2,151.7	1,325.5
15	ЈП „Злетовица“ - Пробиштип	46.9	178.4	-131.5	67.7	186.0	-118.3
16	ЈП „Национална Радиодифузија“ - Скопје	248.8	277.4	-28.6	372.0	372.0	0.0
17	АД „Аеродроми на Северна Македонија“ - Скопје	33.3	20.5	12.8	17.2	118.0	-100.8
18	ДООЕЛ „Борис Трајковски“ - Скопје	72.6	108.9	-36.3	114.8	156.6	-41.8
19	ЈП за водостопанство „Лисиче“ - Велес	50.8	88.3	-37.5	47.3	92.0	-44.7
20	АД за стопанисување со деловен простор во државна сопственост - Скопје	82.4	79.8	2.6	91.7	90.8	0.9
21	ЈП „Службен весник на Република Северна Македонија“ - Скопје	106.0	90.6	15.4	116.0	113.8	2.3
22	ЈП „Студенчица“ - Кичево	77.4	83.1	-5.7	88.6	88.0	0.6
23	АД „Медиумска информативна агенција“ - Скопје	62.7	75.8	-13.1	78.2	78.2	0.0
24	ЈП „Јасен“ - Скопје	47.1	47.1	0.0	53.8	46.2	7.6
25	ЈП за стопанисување со пасишта - Скопје	32.1	27.7	4.4	45.1	39.4	5.7
26	АД „Номагас“ - Скопје	416.7	333.3	83.4	479.6	441.7	37.9
27	ЈП „Агро - Берза“ - Скопје	16.0	15.0	1.0	17.8	17.8	0.0
28	ЈП „Колекторски систем“ - Скопје	151.9	149.7	2.2	134.4	128.1	6.3
29	ДООЕЛ „Нафтовод“ - Скопје	7.0	7.0	0.0	7.0	7.0	0.0

Извор: Квартални извештаи и Финансиски планови на јавните претпријатија и трговските друштва во државна сопственост

Согласно Законот за јавните претпријатија, а во насока на унапредување на транспарентноста, јавните претпријатија имаат обврска да ги објавуваат годишните и тримесечните извештаи на своите веб-страници, со што се овозможува навремено и транспарентно следење на финансиското работење на овие субјекти, а едновременно се дава можност и за пореално предвидување на фискалниот ризик во овој домен и негово навремено пресретнување. Министерството за финансии на својата веб-страница објавува податоци за реализацијата и планот на вкупните приходи и расходи согласно податоците прикажани во финансиските планови, кварталните и годишните извештаи на овие субјекти.

Согласно Законот за пријавување и евиденција на обврските, јавните претпријатија и трговските друштва во државна сопственост имаат обврска на месечна основа да ги пријавуваат преземените, а недоспеани обврски и доспеаните, а неплатени обврски во Електронскиот систем за пријавување и евиденција на обврски, за чие водење е надлежно Министерството за финансии. Врз основа на евидентираните податоци за пријавените обврски, Министерството за финансии на својата веб-страница континуирано, на квартална основа објавува збирни извештаи, што дополнително придонесува за зајакнување и зголемување на транспарентноста.

Владата на Република Северна Македонија, како основач на овие субјекти, континуирано го следи нивното финансиско работење преку годишните сметки и годишните извештаи, тримесечните извештаи, финансиските планови и инвестициските програми при чие разгледување и одобрување се даваат укажувања и

забелешки до надлежните органи на претпријатието/друштвото, кои се во насока на намалување на непродуктивните расходи, преземање мерки за наплата на ненаплатените побарувања и навремено подмирување на обврските.

Со измените на Законот за буџети се предвидени одредби коишто се во насока на конзистентно следење на финансиското работење на претпријатијата и друштвата во целосна и доминантна сопственост на државата и од нив основаните друштва, навремено и координирано планирање на тековните и инвестициските активности на овие субјекти согласно стратешките планови, зацртаните политики на Владата и донесените стратегии од областа на нивното работење. Од особено значење е планираните инвестициски активности во програмите на овие субјекти, коишто се финансираат со буџетски средства, да бидат навремено и реално димензионирани и инкорпорирани во буџетскиот процес со цел нивна успешна реализација, согласно планираната динамика и утврдените акциски планови. Во овој процес, како значајни чинители, покрај Владата и Министерството за финансии се и ресорните министерства надлежни за тековно и на среден рок спроведување на стратешките приоритети во својот домен.

Современиот концепт на управување со јавните финансии дизајниран во Законот за буџети е насочен кон подобрување на управувањето со јавните финансии и зајакнување на среднорочното буџетирање, како еден од приоритетите на Владата на Република Северна Македонија во процесот за пристапување во Европската Унија. Тој концепт ги опфаќа и јавните претпријатија и трговските друштва во државна сопственост како значаен сегмент во јавниот сектор, така што планираните активности во наредниот период се насочени кон зајакнување на среднорочното планирање кај овие субјекти особено во делот на капиталните инвестиции.

Во финансиските планови и инвестициските програми на овие субјекти, за 2025 година предвидени се повеќе тековни и инвестициски активности со план на реализација во текот на 2025 година, но и да продолжат на среден рок. Во делот на железничката инфраструктура, во периодот 2025 - 2030 година планирани се инвестициски активности наменети за реконструкција и изградба на Коридорот 8 (источен дел), реконструкција и надградба на постоечката траса со цел реализација на Проектот „Градски воз, изградба на нова и реконструкција на постојната делница Бељаковци – Крива Паланка, реконструкција на Коридорот 10, модернизација на патни премини, изградба на пруга Крива Паланка – Р. Бугарија, инвестициско одржување на влечните средства, реконструкција и модернизација на средства во патничкиот сообраќај и инвестициско одржување на товарни вагони.

Во делот на инвестициите во патната инфраструктура за 2025 година, Јавното претпријатие за државни патишта планира инвестициски активности во износ од 23.644.610.000 денари, од кои 5.572.110.000 денари се наменети за инвестиции од сопствени средства, од кои, пак, најголем дел или 3.662.110.000 денари се наменети за изградба на патишта, рехабилитација, реконструкција, осветлување, сигнализација, патна опрема, мостови, свлечишта, а дел се наменети како сопствено учество во проекти финансирани со кредити.

Во однос на активностите поврзани со гасификација на државата и снабдување на стопанството, јавниот сектор и домаќинствата со евтина еколошка енергија, АД „НОМАГАС“, со планот за инвестиции во 2025 година планира средства во износ од 2.877.699.475 денари, од кои најголем дел се однесуваат за изградба на интерконективен гасовод на Република Северна Македонија со Грција (1.838.850.000 денари).

3. Други аспекти и унапредување на управувањето со јавните финансии

3.1 Програма за реформа на управувањето со јавните финансии 2022 - 2025 година

Ефективното управување со јавните финансии е од клучно значење не само за подобрување на фискалната дисциплина и стратешката распределба на оскудните јавни ресурси, туку и за обезбедување транспарентност, отчетност и ефикасност во буџетското трошење и во обезбедувањето висококвалитетни јавни услуги, кои се од суштинско значење за стекнување на довербата на јавноста и за зголемување на севкупната домашна поддршка за спроведување предизвикувачки реформи.

Скромниот економски раст и умерено високиот јавен долг – првенствено за справување со негативното влијание на пандемијата и енергетската криза – придонесоа за ограничен фискален простор. Потребни се повеќе јавни ресурси за зајакнување на инвестициите во инфраструктурата, образованието, здравството и дигиталната трансформација, кои се од суштинско значење за зголемување на продуктивноста, зајакнување на конкурентноста и подобрување на квалитетот на животот на граѓаните. Оттука, забрзувањето на реформите за зајакнување на мобилизацијата на приходите, оптимизирањето и повторното давање приоритет на јавните расходи и промовирањето на инвестициите во капитални проекти кои ја зголемуваат продуктивноста е од суштинско значење за создавање погодна средина за забрзување на економскиот раст и олеснување на конвергенцијата со ЕУ.

И покрај справувањето со глобалната ценовна и енергетска криза, Владата спроведе значајни реформи во јавните финансии со цел обезбедување забрзан и инклузивен одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните. Кризните епизоди се најдобри показатели за тоа каде има потреба од промени во системот. Меѓу спроведените крупни реформи е и новиот Закон за буџети, со кој се воведува среднорочно буџетирање, реформа за зајакнување на фискалната децентрализација од аспект на финансирањето и отчетноста, како и реформа за проширување на даночната основа.

Реформите во јавните финансии имаат за цел подолгорочно и поквалитетно планирање на буџетските програми и буџетите, одржливост и континуитет во спроведувањето на политиките и поправичен модел гледано од аспект на приходите, расходите и начинот на финансирање и следење и мерење на резултатите. Едни од главните столбови на реформите во јавните финансии се транспарентноста и отчетноста, како и алоцирањето на јавните средства онаму каде што даваат најголеми резултати според приоритетите на утврдување на оптималните политики во интерес на граѓаните и стопанството преку воведување на концептот „вредност на парите“ (Value for money) и т.н. клучни индикатори на успешност (Key Performance Indicators). Реформите во јавните финансии се неопходни со цел побрзо закрепнување од кризата, но и забрзување на економскиот раст. Тоа вклучува одржување стабилен Буџет на долг рок, како и понатамошно обезбедување квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти преку модерна и ефикасна јавна администрација базирана на дигитализација.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии е стратешки документ за развој на системот за управување со јавните финансии, во чија подготовка секогаш се вклучени граѓанското општество, развојните партнери и другите релевантни заинтересирани страни. Овој концепт на инклузивен и отворен дијалог со сите засегнати страни во врска со политиките за управување со јавни финансии, како добра практика се применува при подготовка на сите програми за УЈФ.

Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии ги опфаќа сите аспекти на УЈФ: економска анализа, макроекономска и фискална рамка, мобилизација и наплата на приходи, планирање на Буџетот, управување со јавни инвестиции, ефективни инструменти според Планот за забрзан раст, јавни набавки вклучувајќи ЈПП, воспоставување интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), Академија за јавни финансии, буџетско сметководство, јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна контрола и парламентарен надзор и УЈФ на локално ниво.

Целта на Програмата е подобрување на фискалната рамка, зајакнување на процесот на планирање, извршување и известување за јавните финансии, зголемување на наплатата на приходите, подобрување на системот на јавни набавки и зајакнување на внатрешната и надворешната контрола преку зголемување на транспарентноста и отчетноста во работењето се идентификувани како една од клучните цели на Владата, што треба да обезбеди забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните. Тоа вклучува одржување стабилен буџет на долг рок, притоа продолжувајќи со обезбедувањето квалитетни и брзи услуги за граѓаните и деловните субјекти преку модерна и ефикасна јавна администрација базирана на дигитализација. Понатамошното подобрување на управувањето со јавните финансии е неопходно не само за поткрепување на мерките насочени кон фискална консолидација и структурни реформи, туку и како процес кој го подобрува квалитетот на јавната администрација и обезбедува атрактивна и посакувана средина за инвеститорите. Владата, исто така, разви потсистемски реформски стратегии во областите јавна внатрешна финансиска контрола и даночен систем.

На 15 септември 2022 година, Собранието на Република Северна Македонија го донесе новиот Закон за буџети, кој стапи на сила на 27 септември 2022 година. Согласно член 25 од измените и дополнувањата на Законот („Сл. весник на Република Северна Македонија“ бр. 272/24), примената на Законот е планирана да започне од 1 јануари 2026 година, со исклучок на член 121, кој се применува од 1 јануари 2023 година.

Дополнително, од 1 јануари 2025 година започна примената на следните новини: Родово одговорната буџетска изјава, Образецот за процена на среднорочните фискални импликации и Анализата и прегледот на трошоците од спроведувањето одредена буџетска политика.

Со Законот се воведуваат нумерички фискални правила и фискални принципи усогласени со стандардите на Европската Унија со цел да се обезбеди поодговорна и попредвидлива фискална политика. Со Законот е предвидено и формирање на Фискален совет, кој е веќе формиран и функционален институционален орган, воспоставување среднорочно буџетско планирање, подобро управување со јавните фондови на државно и општинско ниво, како и засилено следење на финансиското работење на претпријатијата во државна сопственост.

Во текот на 2024 година и почетокот на 2025 година, Министерството за финансии донесе низа подзаконски акти со цел оперативна имплементација на Законот, и тоа:

- Правилник за функционална класификација,
- Правилник за економска класификација,

- Правилник за формата и содржината на прекршочниот платен налог,
- Правилник за програмска класификација,
- Правилник за буџетска класификација по извори на финансирање,
- Упатство за начинот на подготовка на макроекономските и фискалните проекции и процесот на координација помеѓу организациските единици и институции поврзани со макроекономското и фискалното проектирање,
- Правилник за организациската класификација,
- Правилник за формата, содржината, воспоставувањето и начинот на одржување на Регистарот на јавни субјекти,
- Правилник за формата и содржината на родово-одговорната буџетска изјава,
- Правилник за формата и содржината на Образецот Ф-1 и
- Правилник за формата и содржината на Образецот за процена на среднорочни фискални импликации.

Во согласност со новиот Закон, подготвени се и двата клучни стратешки документа:

- Изјава за фискална политика за периодот 2024 – 2028 година,
- Фискална стратегија на Република Северна Македонија за периодот 2025 – 2029 година и Фискална стратегија на Република Северна Македонија за периодот 2026 - 2030 година.

Со ова се поставуваат цврсти темели за целосна и ефективна имплементација на Законот за буџети, со што се унапредува транспарентноста, отчетноста и одржливоста на јавните финансии.

3.2 Извештај за пријавените обврски согласно Законот за пријавување и евиденција на обврските

Со цел обезбедување и одржување на транспарентноста и отчетноста и јакнење на одговорноста при располагање со јавни средства, во Законот за пријавување и евиденција на обврските уредено е пријавувањето, евидентирањето и објавувањето на податоците на преземени а доспеани обврски и на доспеани а неплатени обврски.

Со ваквото законско решение е регулирано пријавувањето на обврските на месечна основа во електронскиот систем од страна на органите на државната власт, единиците на локалната самоуправа, установите и институциите што вршат дејности од областа на културата, образованието, здравството, детската, социјалната заштита, како и во други дејности од јавен интерес утврден со закон, основани од Република Северна Македонија или од единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, трговските друштва во сопственост на државата и други правни лица чиј основач е Република Северна Македонија или единиците на локалната самоуправа.

Со цел информирање на јавноста и поголема транспарентност, а врз основа на евидентираниите податоци за пријавените обврски, пријавувањето се врши на месечна основа преку Електронскиот систем за пријавување и евиденција на обврските (ЕСПЕО), најдоцна до десетти во месецот за претходниот месец, а Министерството за финансии континуирано, на квартална основа објавува збирни извештаи на својата веб-страница.

На квартална основа, на веб-страницата на Министерството за финансии (<https://finance.gov.mk/espao/>) се објавуваат следниве извештаи:

- Извештај за пријавени обврски по субјекти,
- Извештај за пријавени обврски по групи субјекти,
- Извештај за пријавени обврски според вид расход и
- Извештај за пријавени обврски по видови комитенти.

Субјектите кои пријавуваат податоци во ЕСПЕО одговараат за целосно, точно и навремено пријавување на обврските.

Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон врши Министерството за финансии преку финансиската инспекција во јавниот сектор, согласно Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор.

Согласно податоците од ЕСПЕО, заклучно со март 2025 година, регистрирани и активни се 1.397 субјекти.

Во Табелата 15 Пријавени доспеани обврски по групи субјекти се прикажани неизмирениите доспеани обврски по групи субјекти за периодот 2017 - 2025 година и согласно пријавените обврски може да се забележи дека обврските во март 2025 година (последно објавен квартал) во однос на 2017 година се зголемени за 79% (17.742 милиона денари), а во однос на 2024 година (декември) за 4% (1.571 милион денари). Во вкупно неизмирениите доспеани обврски за март 2025 година, најголемо учество имаат јавните претпријатија/трговски

друштва основани од Република Северна Македонија (55%), а најголеми должници се: Номас АД Скопје, АД МЖ „Транспорт“ – Скопје, АД за производство на електрична енергија Електрани на Северна Македонија во државна сопственост, ЈП „Македонски железници – Инфраструктура“ - Скопје и АД Водостопанство. Од општинските јавни претпријатија најголеми должници се: ЈП Водовод и канализација -Скопје, Јавно сообраќајно претпријатие Скопје, ЈП Водовод Куманово СО Ц.О.Куманово, ЈП Колекторски систем Скопје и ЈП Комунална хигиена Скопје.

Ализирано како група субјекти, во однос на 2017 година обврските се зголемени кај шест групи субјекти: јавни здравствени установи, јавни претпријатија/трговски друштва основани од Република Северна Македонија, општински јавни претпријатија, регулаторни тела, плански региони и останати субјекти, а намалување на обврските се забележува кај четири групи субјекти: буџетски корисници (прва линија), буџетски корисници од втора линија - институции на национално ниво, општини и единки корисници од втора линија - локални установи финансирани преку блок дотации.

Во однос на 2024 година, обврските се зголемени речиси кај сите групи субјекти, освен кај планските региони и останати субјекти.

Табела 15. Пријавени доспеани обврски по групи субјекти за период 2019 – 2025 година(во милиони денари)

р.бр.	Групи на субјекти	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	03.2025
1	Буџетски корисници прва линија	5,158	1,044	468	510	591	654	760	843	983
2	Буџетски корисници втора линија - институции на национално ниво		326	106	96	130	74	256	434	400
3	Општини	4,613	5,248	3,306	3,698	4,252	4,084	3,613	3,738	3,901
4	Единки корисници од втора линија- локални установи финансирани преку блок дотации	893	861	446	312	263	289	355	381	548
5	Јавни здравствени установи	3,183	2,868	2,726	2,757	4,187	5,224	3,770	3,345	3,678
6	Јавни претпријатија/Трговски друштва основани од Република Северна Македонија	6,045	4,509	5,962	7,418	11,059	9,769	10,301	21,121	22,058
7	Локални претпријатија основани од општини	2,454	3,263	3,600	2,961	3,630	4,666	4,679	6,995	6,851
8	Регулаторни тела	0	1	6	2	11	2	2	1	1
9	Плански региони	0	36	22	59	35	39	49	40	22
10	Останати субјекти	0	583	54	6	1	1,028	1,360	1,617	1,644
	ВКУПНО	22,344	18,740	16,697	17,819	24,160	25,829	25,142	38,515	40,086

Извор: Министерство за финансии - Електронски систем за пријавување и евиденција на обврски

Забелешка: Податоците се однесуваат за субјектите кои пријавиле податоци

Според податоците за видот на расходите прикажани во Табела 16, во однос на 2019 година се зголемуваат неизмирени доспеани обврски за сите видови расходи, освен за тековни трансфери до единиците на локалната самоуправа и обврските за субвенции и трансфери. Во првиот квартал од 2025 година, најголемо учество во вкупните неизмирени доспеани обврски имаат обврските за стоки и услуги, а во однос на 2019 година значително се зголемени неизмирени доспеани обврски за резерви и недефинирани расходи, како и обврските за отплата на главнина.

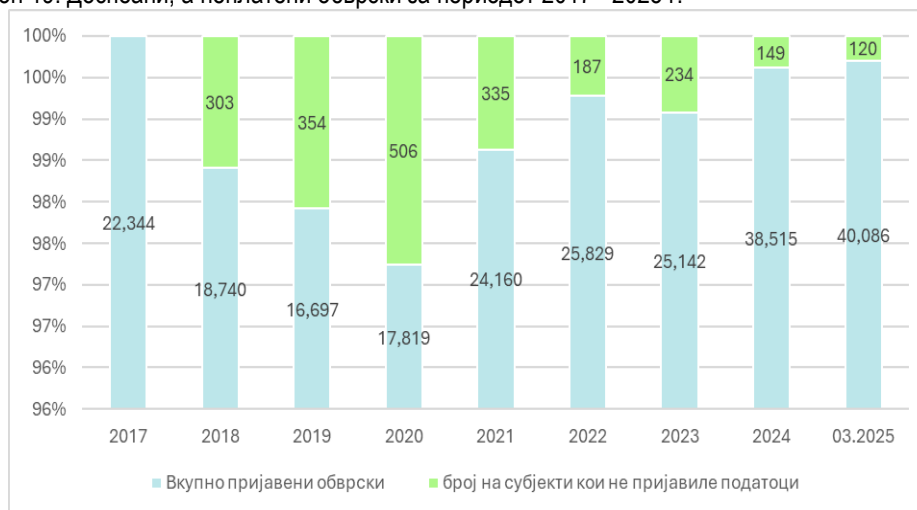
Анализирајќи го видот на расходите кај неизмирени обврски, согласно економската класификација, во однос на 2019 година зголемени се неизмирени доспеани обврски за плати и надоместоци, резерви и недефинирани расходи, стоки и услуги, каматни плаќања, капитални расходи и отплата на главнина, а се намалуваат обврските за тековни трансфери до единиците на локалната самоуправа и обврските за субвенции и трансфери, а на исто ниво остануваат обврските за социјални бенефиции.

Табела 16. Пријавени доспеани обврски според вид расход за периодот 2019 - 2025 г. (во милиони денари)

Вид на расходи	2019	2020	2021	2022	2023	2024	03.2025
Вкупно:	16,697	17,819	24,160	25,829	25,142	38,515	40,086
40 Плати и надоместоци	647	664	577	668	496	546	715
41 Резерви и недефинирани расходи	12	170	537	690	729	2,173	3,286
42 Стоки и услуги	10,566	10,211	12,990	16,570	16,784	19,996	21,450
43 Тековни трансфери до вонбуџетски фондови	0	7	7	8	0	0	0
44 Тековни трансфери до единиците на локалната самоуправа	2	0	0	1	0	0	0
45 Каматни плаќања	802	907	1,392	565	968	899	902
46 Субвенции и трансфери	1,280	1,214	1,308	1,019	1,022	1,023	1,131
47 Социјални бенефиции	3	3	2	1	2	2	3
48 Капитални расходи	2,763	3,026	3,470	3,353	2,870	4,131	4,196
49 Отплата на главнина	621	1,618	3,877	2,953	2,272	9,745	8,403
Број на субјекти кои не пријавиле податоци	354	506	335	187	234	149	120

Извор: Министерство за финансии - Електронски систем за пријавување и евиденција на обврски
Забелешка: Податоците се однесуваат на субјектите кои пријавиле податоци

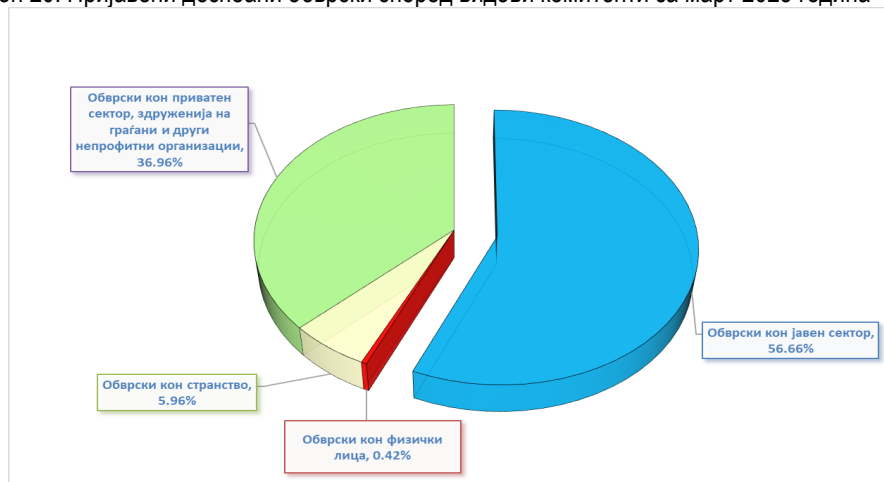
Во Графиконот 19 е прикажана споредба на доспеани, неплатени обврски за периодот 2017 – 2025 година и бројот на субјекти кои не пријавиле податоци согласно Законот за пријавување и евиденција на обврските. Најголемиот број субјекти кои не пријавиле податоци е во 2020 година, а најмал во март 2025 година. Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон врши Министерството за финансии преку финансиската инспекција во јавниот сектор согласно Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор. Графикон 19. Доспеани, а неплатени обврски за периодот 2017 - 2025 г.

Извор: Министерство за финансии - Електронски систем за пријавување и евиденција на обврски
Забелешка: Податоците се однесуваат за субјектите кои пријавиле податоци

Пријавените доспеани обврски според видови комитенти за март 2025 година се прикажани во Графиконот 20. Во однос на вкупно пријавените неизмирени обврски за овој период, најголемо учество имаат обврските кон јавниот сектор (56,66%), а најмал износ на обврски е пријавен кон физичките лица (0,42%).

Графикон 20. Пријавени доспеани обврски според видови комитенти за март 2025 година

Извор: Министерство за финансии - Електронски систем за пријавување и евиденција на обврски
Забелешка: Податоците се однесуваат за субјектите кои пријавиле податоци

4. Користење на претпристапната помош од ЕУ

На Република Северна Македонија, како земја кандидат за членство во Европската Унија, ѝ се достапни средства од Инструментот за претпристапна помош (ИПА) на Европската Унија. Средствата од ИПА се планирани во рамките на следниве финансиски перспективи: Финансиска перспектива на ИПА 2007 - 2013 (ИПА 1), Финансиска перспектива на ИПА 2014 - 2020 (ИПА 2) и Финансиска перспектива 2021 - 2027 (ИПА 3).

Тука е презентираан само делот на претпристапната помош од ЕУ кој се имплементира по метод на децентрализирано/индиректно управување. Од друга страна, пак, при централизирано управување овие одговорности ги има Европската комисија преку Делегацијата на ЕУ во РСМ.

Методот на децентрализирано/индиректно управување со ИПА е метод на управување во чии рамки Европската комисија доверува задачи на акредитираната структура во Република Северна Македонија да спроведува одредени програми на ИПА, како што се спроведување тендерски постапки, склучување договори, мониторинг на проекти и извршување исплати.

Средствата за национално кофинансирање на проектите се планирани во Буџетот на раздел 09002 Министерство за финансии – Функции на држава, со исклучок на националното кофинансирање потребно за финансирање на проектите од ИПАРД, коешто се планира во Буџетот на раздел 14004 Агенција за финансиска поддршка и рурален развој, како и националното кофинансирање за исплата на финансиската контрибуција кон ЕК за учество во програми на Унијата, коешто се планира во ресурсите на министерства.

4.1. ИПА 1 - Финансиска перспектива 2007 - 2013

Во рамките на ИПА 1 - финансиска перспектива 2007 - 2013 година, Република Северна Македонија преку петте компоненти од ИПА имаше на располагање 614 милиони евра (37,8 милијарди денари) од кои околу 467 милиони евра (28,7 милијарди денари) или околу 76% од вкупните алокации се имплементираа преку методот на децентрализирано управување (преку структури што се акредитирани од страна на службите на Европската комисија со цел самостојно управување со европските фондови).

4.2. ИПА 2 - Финансиска перспектива 2014 - 2020

Во рамките на ИПА 2 - финансиска перспектива 2014 - 2020 година, на Република Северна Македонија ѝ беа ставени на располагање 664 милиони евра. Во однос на начинот на имплементација, околу 50% од вкупните алокации за ИПА 2 се планира да се имплементираат преку индиректен систем на управување т.е. преку акредитираните структури на ИПА.

Со доделената помош се финансираат проекти во следниве области: правда и внатрешни работи, патна и железничка инфраструктура, заштита на животната средина, образование, вработување, промоција на родова еднаквост и развој на човечки ресурси и земјоделство и рурален развој.

Средствата од програмите на ИПА што се имплементираат преку индиректно управување се наменети за финансирање на следните годишни и повеќегодишни програми:

- Акциска програма за 2014 година во чии рамки се финансираат проекти во следните сектори: Правосудство, Систем за опоравување од катастрофи и обезбедување континуитет во работењето, Развивање капацитети за вршење увиди на лице место, Влезни билети за програми на Унијата, Локална и регионална конкурентност, со фокус во делот на туризмот и Поддршка на интеграцијата во ЕУ (СЕП);

- Акциска програма за 2015, Акциска програма за 2016, Акциска програма за 2018 и Акциска програма за 2020 година во чии рамки се финансираат влезни билети за програми на Унијата;

- Акциска програма за 2017 година во чии рамки се финансираат проекти во секторите Труд и образование и Влезни билети за програми на Унијата;

- Повеќегодишна секторска програма за транспорт и животна средина и климатски акции за периодот 2014 - 2020 година;

- Програма ИПАРД 2.

Во рамки на Акциската програма за 2014 година, на Република Северна Македонија на располагање ѝ беа доделени 20 милиони евра средства од ИПА и по истата исплатите завршија во 2022 година.

Во рамки на Повеќегодишната програма за животна средина и климатски активности и транспорт предвидено е финансирање проекти од областа на патниот и железничкиот сообраќај, како и проекти за изградба на пречистителни станици, канализациски мрежи и управување со отпад и климатски промени.

Во рамки на секторот Животна средина и климатски активности беа доделени 114,95 милиони евра средства од ИПА, а во рамки на секторот Транспорт беа доделени 110,91 милион евра. Од овие вкупно доделени 225,86 милиони евра, поради нивно ненавремено искористување согласно правилото Н+5, заклучно со 31.12.2024 година изгубени се 122 милиона евра средства од донации. Според тоа, на претходно планираните 39,9 милиони евра обезбедени како национално кофинансирање од Буџетот на Република Северна Македонија дополнително е планирано да се обезбедат и 122 милиона евра во рамките на Буџетот со цел да се испланат планираните проекти. Согласно потпишаната Финансиска спогодба за оваа програма, краен рок за исплата и завршување на договорите е 31.12.2026 година.

Во рамки на Акциската програма за 2017 година се финансираат договори од областа на Труд и образование со цел намалување на високата стапка на невработеност, зголемување на учеството на пазарот на работна сила, особено на младите луѓе и жените, зголемување на пристапот до квалитетно образование и обука, подобрување на резултатите и вештините и воспоставување модерен и флексибилен систем за социјална заштита. За постигнување на општата цел предвидени се повеќе проекти во сферата на: Институционално јакнење на капацитетите за одржливи секторски реформи; Зајакнување на системот на образование и обука; Промовирање на развој на вештини, вработување и работни услови; Социјална заштита, социјално вклучување и еднакво учество на пазарот на трудот и општеството.

Во рамки на Програмата ИПАРД 2 поддржани се проекти кои ќе овозможат достигнување на стандардите на ЕУ воспоставени во областа на земјоделското производство, преработката на храна и руралниот развој. Во рамките на оваа Програма, на Република Северна Македонија ѝ беа ставени на располагање вкупно 60 милиони евра средства од ИПА. Спроведувањето на Програмата ИПАРД 2014 - 2020 се врши преку 4 мерки (Инвестиции во физички (материјални) средства на земјоделските стопанства, Инвестиции во основни средства за преработка на земјоделски и рибни производи, Диверзификација на фармите и развој на бизниси и Техничка помош за спроведување на Програмата). До крајот на 2024 година, под оваа Програма беа склучени 2416 договори на вкупно единаесет јавни повици. Оваа Програма се затвори со вкупна реализираност од 85%.

4.3. ИПА 3 - Финансиска перспектива 2021 – 2027

Новиот финансиски пакет 2021 - 2027 се очекува да биде зголемен за 6% во однос на претходниот пакет ИПА 2. Фокусот на ИПА 3 е ставен на повеќе фондови за инвестиции преку грантови и заеми и за зголемена конвергенција. Исто така, со ИПА 3 фокусот на Европската Унија е ставен на соработката со ЕИБ и ЕБРД, но и со другите меѓународни финансиски институции, кои ќе нудат т.н. „leverage“ заеми. ИПА 3 ќе треба да придонесе за спроведување на „Економскиот и инвестициски план за Западен Балкан“ усвоен на мајскиот самит што се одржа во Загреб 2020 година со цел поттикнување динамично среднорочно закрепнување, создавање работни места и зголемување на трговската размена помеѓу земјите од Западен Балкан и ЕУ преку финансирање големи инфраструктурни проекти во секторите транспорт, животна средина, дигитализација и енергетика, кои се значајни за регионалното поврзување, како и проекти зрели за спроведување во наредните 4 години.

Користењето на средствата од ИПА 3 ќе се врши на национално и на регионално ниво. Користењето на средствата преку Инструментот за претпристапна помош ИПА 3 за периодот 2021 - 2027 година, предвидува 5 т.н. прозорци, и тоа:

- Прозорец 1: Владеење на правото, фундаментални права и демократија;
- Прозорец 2: Добро владеење, усогласување на законодавството, добрососедски односи и стратешка комуникација;
- Прозорец 3: Зелена агенда и одржлива поврзаност;
- Прозорец 4: Конкурентност и инклузивен раст;
- Прозорец 5: Територијална и прекугранична соработка.

На национално ниво, пакетот финансиски средства ќе се движи во рамките на досегашните 80-100 милиони евра на годишно ниво. Во рамките на националниот пакет, фокусот останува на почетокот на преговорите, на прилагодување на администрацијата на забрзаното темпо на реформи и на координативните механизми кои треба да го придвижат процесот на преговори, согласно новата методологија за преговори, групирањето во кластери и усогласувањето на преговорите со користењето на средствата од ИПА за потребите на процесот на преговори и структурните реформи во целото општество. Висината на финансиските средства на национално ниво ќе зависи од спремноста на администрацијата да подготви релевантни и зрели проекти коишто произлегуваат од потребите на евроинтеграцискиот процес, како и од политичката посветеност во спроведувањето на овие проекти бидејќи ИПА 3 е натпревар помеѓу земјите кориснички (земјите од Западен Балкан и Турција) во рамките на т.н. фер распределба („fair share“).

На регионално ниво, голем дел од најавените средства од ИПА 3 ќе се пласираат преку регионалните програми, наменети за поддршка на секторите транспорт, животна средина, енергетика, социјална поддршка и дигитализација. Затоа, за овие сектори ќе биде важно успешно да ги спроведуваат своите долгорочно развиени стратегии во кои се дефинирани националните приоритети, но и трендовите што произлегуваат од европската агенда, како што се дигитализацијата, широкопојасниот и брз интернет, енергетските проекти и трансформација кон декарбонизација, обновливи извори на енергија, гасна инфраструктура, циркуларна економија, чиста животна средина, гаранции за приватниот бизнис и сообраќајна поврзаност итн. На нашата земја и понатаму ќе ѝ стојат на располагање средства од Инвестициската рамка за Западен Балкан по принципот на т.н. спојување („blending“) грантови и заеми. Предност за финансирање ќе имаат зрели проекти, спремни за брзо спроведување. Притоа, новата фискална стратегија ќе биде порелаксирана во однос на позајмувањето капитал од меѓународните финансиски институции.

Во рамки на новиот Инструмент за претпристапна помош (ИПА 3), согласно Рамковниот договор за партнерство и Финансиската рамка 2021 - 2027 година, беше воспоставен нов систем за индиректно управување со средствата од ИПА. Во однос на Годишната акциска програма 2022, преку системот за индиректно управување се предвидени изградба и модернизација на системи за пречистителни станици.

Во рамки на Програмата ИПАРД 2021 - 2027 година, на Република Северна Македонија ѝ беа ставени на располагање вкупно 97 милиони евра средства од ИПА, а националното кофинансирање изнесува 31.073.333 евра.

4.4 Листа на планирани проекти во периодот од 2025 до 2029 година:

ИПА 2 Повеќегодишна програма за транспорт:

- Договор за градежни работи - Изградба на патна делница Градско – клучка Дреново како дел од патниот Коридор 10-д. проектот е реализиран и официјално пуштен во употреба, а од февруари 2025 година тој е во период на известување за дефекти, во времетраење од 24 месеци, односно до февруари 2027 година;

- Договор за услуги - Надзор на изградбата на патната делница Градско – клучка Дреново како дел од патниот Коридор 10-д. Периодот на имплементација на овој договор треба да заврши во првиот квартал од 2027 година;

- Договор за градежни работи – Рехабилитација на државен пат А2, делница Куманово – Страцин (фаза 1). Периодот на имплементација на овој договор заврши во третиот квартал од 2024 година. Сертификатот за изведба е издаден на 7.3.2025 година од страна на Надзорниот орган.

- Договор за услуги - Надзор на рехабилитацијата на државен пат А2, делница Куманово – Страцин (фаза 1). Периодот на имплементација на овој договор треба да заврши во првиот квартал од 2025 година.

- Договор за услуги – Подготовка на проектна документација за мултимодален јазол Трубарево. За овој договор треба да се потпише Амандман за продолжување на периодот на имплементација до четвртиот квартал од 2025 година.

ИПА 2 Повеќегодишна програма за животна средина и климатски акции:

- Договор за услуги - Подобрување на капацитетите за „NATURA 2000“ и „CITES“. Договорот е склучен во 2022 година, а имплементацијата заврши во декември 2024 година;

- Договор за услуги - Подобрено спроведување на Директивата на ЕУ за поплави преку усогласување на националното законодавство и подготовка на планови за управување со ризици од поплави. Договорот е склучен во третиот квартал од 2024 година, а имплементацијата започна во првиот квартал од 2025 година. Таа ќе трае 30 месеци, односно до третиот квартал од 2027 година;

- Договор за услуги - Спроведување на приоритетните акции во секторот за климатски промени. Договорот е склучен, а имплементацијата започна во првиот квартал од 2024 година. Таа ќе трае 30 месеци, односно до третиот квартал од 2026 година;

- Договор за услуги - Поддршка на имплементацијата на регионалните системи за управување со отпад во Источниот и Североисточниот Регион. Договорот е склучен во четвртиот квартал од 2023 година, а имплементацијата започна во првиот квартал од 2024 година, со времетраење од 24 месеци, односно до првиот квартал од 2026 година;

- Договор за услуги - Подготовка и ревизија на националните документи за планирање на отпадот. Договорот е склучен во третиот квартал од 2023 година со период на имплементација 18 месеци, односно до третиот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Поддршка во спроведувањето на законодавството за управување со отпад и проширена шема за одговорност на производителот. Почнувајќи од четвртиот квартал од 2022 година, овој проект е во фаза на имплементација во период од 27 месеци, односно до вториот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Поддршка во спроведувањето на директивите за квалитет на воздухот. Договорот е склучен во третиот квартал од 2024 година, а имплементацијата започна во четвртиот квартал од 2024 година, со времетраење од 24 месеци, односно до четвртиот квартал од 2026 година;

- Договор за услуги - Понатамошна поддршка во спроведувањето на реформите во секторот води. Овој договор е планирано да се склучи во првиот квартал од 2024 година, со времетраење од 30 месеци;

- Твининг договори - Зајакнување на капацитетот за спроведување на законодавството за животна средина и климатски промени. Договорот е склучен, а имплементацијата започна во вториот квартал од 2024 година, со времетраење од 24 месеци, односно до вториот квартал од 2026 година;

- Твининг договор - Понатамошно зајакнување на капацитетите за ефективно спроведување на законодавството на ЕУ во областа на индустриското загадување. Договорот е склучен во првиот квартал од 2023 година со период на имплементација 27 месеци, односно до првиот квартал од 2025 година;

- Договор за набавка на опрема - Набавка на специфична опрема за информативен систем за следење на водата. Договорот е склучен во третиот квартал од 2024 година, а имплементацијата започна во четвртиот квартал од 2024 година, со времетраење од 24 месеци и вклучен гарантен период;

- Договор за градежни работи и договор за услуги - Изградба на прочистителна станица за отпадни води во Општина Битола и рехабилитација и надградба на канализациската мрежа во Општина Битола, Надзор на договорот за изградба на прочистителна станица за отпадни води и рехабилитација и надградба на канализациската мрежа во Општина Битола. Планирано е договорите да се склучат во вториот квартал од 2025 година, со период на имплементација 36 месеци за градежните активности, односно 39 месеци за договорот за надзор;

- Договор за градежни работи и договор за услуги - Изградба на прочистителна станица за отпадни води во Општина Тетово и продолжување на канализациската мрежа во Општина Тетово, Надзор на договорот за изградба на прочистителна станица за отпадни води и рехабилитација и надградба на канализациската мрежа во Општина Тетово. Планирано е договорите да се склучат во вториот и третиот квартал од 2025 година, со период на имплементација 36 месеци за градежните активности, односно 39 месеци за договорот за надзор;

- Договор за услуги - Техничка ревизија за големи проекти за отпадни води. Договорот е склучен во првиот квартал од 2024 година, а имплементацијата започна во вториот квартал од 2024 година, со времетраење од 18 месеци, односно до третиот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Техничка ревизија за инвестициски проекти за отпадни води. Планирано е Договорот да се склучи во третиот квартал од 2025 година, со времетраење од 40 месеци, односно до првиот квартал од 2029 година;

- Договор за градежни работи и договор за услуги - Затворање на нерегуларните депонии и диви депонии во Источниот Регион - Лот 1, Договор за надзор на градежните работите за затворање депонии и диви

депонии кои не се усогласени, во Источниот и Североисточниот Регион – прва фаза. Договорот е во фаза на имплементација и се очекува да биде завршен во третиот квартал од 2025 година;

- Договор за градежни работи - Изградба на централен капацитет за управување со отпад за Источниот и Североисточниот Регион во Општина Свети Николе. Планирано е Договорот да се склучи во третиот квартал од 2025 година, со времетраење од 30 месеци и вклучен гарантен период, односно до првиот квартал од 2028 година;

- Договор за градежни работи - Изградба на шест (6) локални капацитети за управување со отпад за Источниот и Североисточниот Регион - општини Берово, Македонска Каменица, Винаца, Штип, Ранковце и Куманово. Планирано е Договорот да се склучи во третиот квартал од 2025 година, со времетраење од 30 месеци и вклучен гарантен период, односно до првиот квартал од 2028 година;

- Договор за услуги - Супервизија на договор за градежни работи за воспоставување интегриран и самоодржлив регионален систем за управување со отпад во Источниот и Североисточниот Регион. Планирано е Договорот да се склучи во вториот квартал од 2025 година, со период на имплементација 33 месеци, односно до првиот квартал од 2028 година;

- Договор за услуги - Техничка ревизија на големи проекти за отпад. Планираното склучување на Договорот треба да се случи во првиот квартал од 2026 година со период на имплементација 32 месеца, односно до третиот квартал од 2029 година;

- Договор за услуги - Евалуација на оперативната програма. Планираното склучување на Договорот е во вториот квартал од 2026 година, со период на имплементација 12 месеци, односно вториот квартал од 2027 година.

ИПА 2 Акциска програма 2017 година - Образование, вработување и социјална политика:

- Договор за услуги - Зголемување на квалитетот на предучилишната едукација и грижа – завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Подобрување на условите за работа – Договорот е затворен во третиот квартал од 2024 година;

- Директен грант на АВРМ - Активирање на ранливите групи на пазарот на труд – завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година;

- Договор за градежни работи и договор за услуги - Изградба на градинки во општините Тетово и Теарце и Надзор на градежен договор - завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година;

- Твининг договор - Понатамошна поддршка за спроведување на Националната рамка на квалификации - завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Подобрување на квалитетот на образованието - завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година;

- Договор за услуги - Зголемување на атрактивноста, инклузивноста и релевантноста на ВЕТ и образованието за возрасни - завршена имплементација, со програмска исплата до четвртиот квартал од 2025 година.

ИПА 3 Годишна акциска програма 2022 година:

- Договори за градежни работи и договор за услуги - Инвестициски проект за собирање и третман на отпадни води во Општина Штип - Лот 1, Проектирање и изградба на пречистителна станица за отпадни води во Општина Штип и Лот 2, Изградба, рехабилитација и проширување на канализациската мрежа во Општина Штип и надзор над изградбите. Планирано е договорите да се склучат во третиот и четвртиот квартал од 2025 година со период на имплементација 36, односно 39 месеци;

- Договор за градежни работи и договор за услуги - Поврзување на Винаца со пречистителна станица Кочани, со делумна санација и проширување на канализациските и атмосферските системи во Општина Винаца и надзор над изградбата. Планирано е договорите да се склучат во вториот квартал од 2026 година и четвртиот квартал од 2025 година, со период на имплементација 36, односно 39 месеци.

Програма ИПАРД 2021 – 2027:

Договори за грантови во областа на земјоделското производство, преработката на храна и руралниот развој. До крајот на 2024 година склучени се 362 договора на вкупно четири јавни повици.

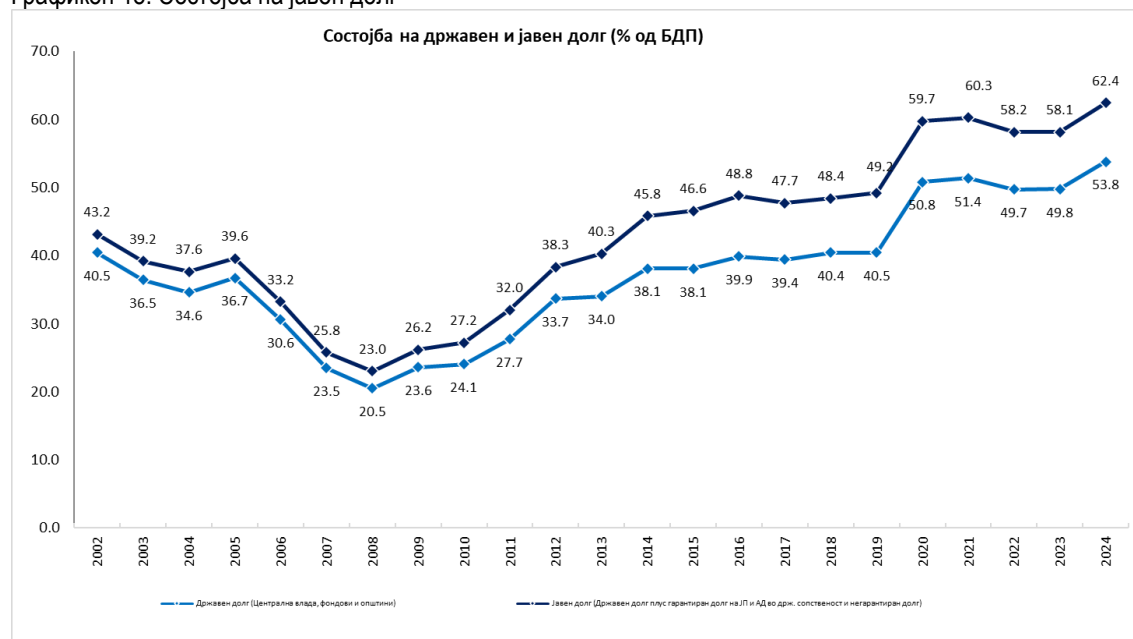
5. Јавен долг

Ефикасното управување со јавниот долг е од суштинско значење и подразбира намалување на ризиците при конципирањето на структурата и политиката за управување со долгот со цел избегнување на евентуалната неможност за редовно и навремено сервисирање на долгот. Основната цел е да се обезбедат неопходните средства за финансирање на буџетскиот дефицит и за отплата на долгови што достасуваат како резултат на задолжувања од претходни години, како и средства за проектно финансирање, без притоа да се предизвика неоправдано зголемување на долгот до ниво кое може да ја загрози стабилноста на економијата и економскиот раст на државата. Квалитетното управување со долгот, покрај останатото, е детерминирано од институционалната рамка и капацитетот за поставување и спроведување на политиката за управување со јавен долг. Тоа подразбира јасно дефинирање на целите и мерките за управување со јавниот долг.

5.1. Висина на јавниот и државниот долг

Државниот долг на Република Северна Македонија на 31.12.2024 година изнесува 8.298,0 милиони евра, односно 53,8% од БДП. Во рамките на државниот долг, доминантно учество има долгот на централната влада кој изнесува 8.288,0 милиони евра, додека долгот на општините изнесува 10,0 милиони евра. Вкупниот јавен долг го вклучува државниот долг и долгот на јавните претпријатија и трговски друштва во доминантна или целосна државна сопственост (гарантиран и негарантиран долг), а на 31.12.2024 година тој изнесуваше 9.619,4 милиони евра, што претставува 62,4% од БДП.

Графикон 18. Состојба на јавен долг

Долгот на централната влада претставува 99,9% од вкупниот државен долг на крајот од 2024 година и овој долг е директно управуван од страна на Министерството за финансии. Кај другите нивоа на долг, како што се долгот на општините и долгот на јавните претпријатија и трговските друштва во доминантна сопственост на државата или општините, Министерството за финансии учествува во процесот на задолжување, но не може да влијае врз интензитетот на повлекување средства кај склучените заеми.

Подетални проекции за движењето на државниот и јавниот долг ќе бидат презентирани во Стратегијата за управување со јавен долг за периодот 2026 - 2028 (со изгледи до 2030 година).

6. Компаративна анализа на макроекономските и фискалните проекции

6.1 Споредба со Фискалната стратегија 2025 - 2029 година

Фискалната стратегија на РСМ за периодот 2026 - 2030 година споредено со Фискалната стратегија на РСМ 2025 - 2029 година има незначителни отстапувања кај макроекономските проекции. Притоа, кај стапките на економски раст, со новата стратегија се предвидува нешто поумерено забрзување на економската

активност, имајќи во вид дека неизвесностите поврзани со глобалното окружување се произраени што, пак, резултира со дополнително намалување на очекувањата за раст на глобално ниво, како и кај главните трговски партнери, и тоа и на краток и на среден рок. На почетокот од периодот на проекции, ефектите од неповолното надворешно окружување се очекува да бидат неутрализирани од зголемената инвестициска активност преку подинамична реализација на крупните инфраструктурни проекти, како и со мерките за поддршка на приватните инвестиции и почетокот на реализацијата на најавените странски директни инвестиции. Со очекуваното стабилизирање на надворешното окружување и јакнењето на извозниот капацитет на земјата се очекува и позитивен придонес од нето-извозот, и тоа од средината на проектираниот период.

Во однос на инфлацијата, во 2025 година се очекува повисока стапка, како резултат на остварувањата од почетокот на годината. Сепак, со помош на мерките на Владата кои придонесоа кон значително намалување на инфлацијата во март, се очекува тој тренд да продолжи и до крајот на годината. Од 2026 година се очекува стабилизирање на инфлацијата на ниво од 2% годишно.

Споредено со претходната фискална стратегија, кај проекциите на платниот биланс се очекува позабавено стеснување на дефицитот на тековната сметка, во услови на понеповолно надворешно окружување и поумерено намалување на трговскиот дефицит, како и очекуваната пониска стапка на раст на трансферите од странство.

Во делот на пазарот на труд се забележуваат незначителни отстапувања во однос на претходните проекции, во услови на континуиран раст на вработеноста и намалување на невработеноста и раст на платите согласно продуктивноста.

Табела 17. Споредба на макроекономските проекции со Фискалната стратегија 2025 - 2029 г.

Индикатори	Фискална стратегија 2025-2029					Фискална стратегија 2026-2030				
	2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029
БДП, реална стапка на раст (%)	3,7	4,0	4,4	5,0	5,0	3,7	4,0	4,2	4,6	4,8
Стапка на инфлација (просек)	2,2	2,0	2,0	2,0	2,0	2,8	2,0	2,0	2,0	2,0
Салдо на тековна сметка (% од БДП)	-1,8	-1,7	-1,5	-1,5	-1,4	-2,2	-2,1	-2,0	-2,0	-1,9
Нето-плата - номинален пораст (%)	7,5	5,5	5,0	5,0	5,0	7,6	5,5	4,6	4,8	5,0
Стапка на невработеност (просек)	11,2	10,1	9,0	7,5	7,3	11,1	10,1	9,0	7,6	7,4
Стапка на вработеност (просек)	47,1	48,2	49,4	50,6	51,6	47,0	48,0	49,1	50,3	51,3

Извор: Проекции на Министерство за финансии

Табела 18. Споредба на среднорочните проекции за Буџетот на РСМ со Фискалната стратегија на РСМ 2025 - 2029 година (во мил. денари)

	Фискална стратегија 2025-2029							Фискална стратегија 2026-2030							Отстапување (Фискална 2025-2029/Фискална 2026-2030)							% на отстапување							
	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	
Буџет на Република Северна Македонија	277.129	318.151	348.553	376.121	405.219	437.230	471.785	277.129	305.622	358.838	376.093	402.477	431.760	464.128	0	8.023	18.273	23.802	26.232	30.974	-7.657	0	-4	3	0	-1	-1	-2	
Вкупни приходи	250.355	284.469	311.134	339.537	367.211	399.772	433.936	250.355	283.558	319.234	337.029	362.653	392.376	424.343	0	-911	8.100	-2.508	-4.558	-7.396	-9.993	0	0	3	-1	-1	-2	-2	
Даночни приходи и придонеси	157.733	179.257	196.539	214.690	231.792	252.884	274.606	157.733	177.890	202.139	211.750	228.618	248.972	270.914	0	-1.367	5.600	-2.940	-3.174	-3.912	-3.692	0	1	4	6	6	6	-1	
Придоноси	92.622	105.212	114.595	124.847	135.419	146.888	159.330	92.622	105.668	117.095	125.279	134.035	143.404	153.429	0	456	2.500	432	-1.384	-3.484	-5.901	0	4	6	8	10	11	-4	
Неданочни приходи	16.866	22.541	24.520	24.228	24.778	24.228	24.619	16.866	16.988	26.302	27.062	27.622	27.182	27.583	0	-5.553	1.782	2.834	2.844	2.954	2.964	0	11	11	8	8	5	12	
Капитални приходи	2.071	3.240	3.510	3.530	3.730	3.730	3.730	2.071	1.851	3.510	2.510	2.710	2.710	2.710	0	30	-20	0	0	0	1.457	0	1	-1	0	0	0	-27	
Донесии	7.836	7.900	9.389	8.826	9.500	9.500	9.500	7.836	3.225	9.792	9.492	9.492	9.492	9.492	0	421	1.589	0	0	0	6.063	0	6	20	0	0	0	0	
Вкупни расходи	318.539	362.816	387.923	413.146	439.274	473.630	508.311	318.539	347.667	402.626	415.483	438.362	470.289	503.254	0	-15.149	12.265	850	-2.442	-4.916	-6.673	0	6	7	7	6	8	-1	
Тековни расходи	275.015	318.118	342.672	364.759	386.413	413.643	443.009	275.015	318.969	355.470	364.290	381.369	403.170	426.220	0	851	10.360	-1.956	-6.574	-12.048	-18.405	0	7	9	10	10	11	-4	
Плати и надоместоци	36.877	44.537	49.585	53.294	56.560	59.925	63.327	36.877	43.889	48.141	50.579	52.066	53.596	55.171	0	-648	-1.444	-2.715	-4.494	-6.329	-8.156	0	8	16	17	16	14	-13	
Стоки и услуги	21.117	25.509	26.797	26.612	28.512	30.012	33.112	21.117	22.923	26.325	25.857	26.882	28.490	29.553	0	-2.586	-472	-755	-1.630	-1.522	-3.559	0	2	12	6	11	12	-11	
Трансфери до ЕПС	27.459	30.787	33.297	36.292	39.509	43.527	48.603	27.459	30.784	33.239	35.202	36.271	42.223	45.567	0	-3	-58	-1.090	-1.238	-1.304	-3.036	0	3	6	11	13	16	-6	
Субвенции и трансфери	27.754	29.858	26.115	28.655	30.155	37.155	42.155	27.754	33.358	33.436	33.380	35.800	38.930	43.930	0	3.500	7.321	4.725	5.675	1.775	1.775	0	26	4	-2	-10	8	4	
Социјални трансфери	148.867	169.794	187.544	198.533	208.145	218.069	227.732	148.867	170.203	191.046	196.508	203.150	213.496	222.452	0	409	3.502	-2.025	-4.995	-4.573	-5.280	0	5	11	13	13	13	-2	
Каметни плаќања	12.941	17.632	19.333	21.373	23.532	24.955	28.080	12.941	17.812	20.845	21.277	23.640	24.860	27.931	0	180	1.512	-96	108	-95	-149	0	5	-6	-5	-6	-6	-1	
Капитални расходи	43.524	44.698	45.251	48.387	52.861	59.987	65.302	43.524	28.698	47.156	51.193	56.993	67.119	77.034	0	-16.000	1.905	2.806	4.132	7.132	11.732	0	-1	-5	-12	-13	-11	18	
Буџетско салдо	-41.410	-44.666	-39.370	-37.025	-34.055	-36.400	-36.526	-41.410	-42.045	-43.788	-39.390	-35.885	-38.929	-39.126	0	2.621	-4.418	-2.365	-1.830	-2.129	-2.600	0	33	24	9	0	11	7	
Примарно буџетско салдо	-28.469	-27.033	-20.037	-15.652	-10.523	-11.445	-8.446	-28.469	-24.233	-22.943	-18.113	-12.245	-13.669	-11.195	0	2.800	-2.906	-2.461	-1.722	-2.224	-2.749	0	62	81	35	17	86	33	
Вкупни приходи, % од БДП	33,0	35,2	35,8	36,0	36,1	36,1	36,3	36,9	32,2	35,1	34,6	34,7	34,7	34,8															
Вкупни расходи, % од БДП	37,9	40,2	39,8	39,5	39,1	39,1	39,1	35,5	36,6	39,4	38,3	37,8	37,8	37,8															
Буџетско салдо, % од БДП	-4,9	-4,9	-4,0	-3,5	-3,0	-3,0	-2,8	-4,6	-4,4	-4,3	-3,6	-3,1	-3,1	-2,9															
Примарно буџ. салдо, % од БДП	-3,4	-3,0	-2,1	-1,5	-6,9	-6,9	-6,6	-3,2	-2,6	-2,2	-1,7	-1,1	-1,1	-0,8															

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерство за финансии (*)

6.2 Споредба со проекциите на други домашни и меѓународни институции

Последните случувања поврзани со геополитичките тензии и воведувањето царини од страна на САД, чиј исход сè уште е неизвесен, се очекува да влијаат врз глобалните економски движења и движењата кај

главните трговските партнери. Имајќи ги предвид присутните ризици на глобален план, како и остварувањата во домашната економија наспроти претходните очекувања, постојат одредени разлики во проекциите кај одделни институции. Исто така, треба да се земат предвид претпоставките и периодот што се користи при подготовката на проекциите, кои дополнително придонесуваат за тоа да постојат одредени разлики помеѓу проекциите на одделните институции (Табела 19).

Табела 19. Споредба на проекциите за растот на БДП и инфлацијата за Северна Македонија

Институција	Реален раст на БДП (%)						Стапка на инфлација (%)					
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ММФ	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,0	3,4	2,2	2,0	2,0	2,0	2,0
Светска банка	2,6	2,7	2,8	:	:	:	2,5	2,3	2,0	:	:	:
Европска комисија	2,6	2,9	:	:	:	:	2,2	2,1	:	:	:	:
НБРСМ	3,3	4,0	:	:	:	:	2,5	2,0	:	:	:	:
Министерство за финансии	3,7	4,0	4,2	4,6	4,8	4,7	2,8	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

Извор: ММФ (World Economic Outlook, април 2025 г.), Светска банка (Western Balkans Regular Economic Report, пролет 2025 г.), Европска комисија (European Economic Forecast, ноември 2024 г.) и НБРСМ (Квартален извештај, ноември 2024 г.).

6.3 Споредба со Стратегијата за управување со јавен долг 2025 – 2029 година

Споредено со Стратегија за управување со јавен долг 2025 – 2029 година, во Стратегија за 2026 – 2030 година се предвидуваат зголемени потреби за странско и домашно задолжување, како резултат на зголемените буџетски потреби за финансирање капитални инфраструктурни проекти.

И покрај зголемувањето на странското и домашното задолжување, нивото на државниот и јавниот долг како процент од БДП, проектирано во Стратегија за управување со јавен долг 2026 – 2030 година, бележи тренд на благо намалување, како резултат на ревидираните проекции за повисок раст на БДП.

Подолу следува компаративна анализа на нивото на државниот и јавниот долг во однос на БДП, според новата и претходната стратегија.

	СЈД 2025-29					СЈД 2026-30					отстапување (во п.п.)				
	Стратегија за управување со јавен долг 2025-2029					Стратегија за управување со јавен долг 2026-2030									
	2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029
како % од БДП															
Државен долг	55,9	54,6	54,4	53,1	52,8	53,3	53,9	54,6	53,8	52,5	-2,6	-0,7	0,2	0,7	-0,3
Гарантиран долг	8,9	8,4	7,5	6,7	5,8	8,3	8,1	7,4	6,5	5,9	-0,6	-0,3	-0,1	-0,2	0,1
Јавен долг	65,2	63,5	62,4	60,4	59,0	62,1	62,5	62,5	60,8	58,8	-3,1	-1,0	0,1	0,4	-0,2

Извор: Министерство за финансии и проекции на Министерство за финансии (*)

звор: Министерство за финансии и проекции на Министерство за финансии

6.4 Споредба на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) на Европската Унија со Буџетот за 2024 година и неговата реализација и со Буџетот за 2023 година и неговата реализација, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните отстапувања

Во Буџетот за 2024 година, за спроведување на проектите финансирани од ИПА, односно во делот Интеграција во ЕУ, беа обезбедени вкупно 210 милион денари како задолжително национално кофинансирање и дополнителни 2,872 милијарди денари како донации.

износите се изразени во илјада денари

Области	Буџет 2023 г.	Реализација во 2023 година	% на реализација во 2023 година со Буџетот за 2023 г.	Буџет 2024 г.	Реализација во 2024 година	% на реализација во 2024 година со Буџетот за 2023 г.
Програма						
Транспорт, Животна средина, Образование, Вработување						
МЕ / сметка 603	100.922	87.963	87%	210.453	163.058	77%
МЕ / сметка 785	1.597.560	613.335	38%	2.872.974	982.705	34%
МВ / сметка 603	2.000	1.618	81%	0.049	0.0481	98%
Рурален развој						
МД / сметка 785	805.090	616.383	77%	502.028	450.037	89%

Во Буџетот за 2024 година за спроведување на проектите финансирани од ИПА, во делот Интеграција во ЕУ за областите транспорт, животна средина, труд и образование беа обезбедени вкупно 210 милиони денари како задолжително национално кофинансирање и дополнителни 2,9 милиони денари како донации. Од вкупно обезбедените средства од Буџетот за 2024 година, беа искористени 77% од предвидените национални средства, односно 34% од предвидените донации. Слабата искористеност на средствата се должи на недоволниот квалитет на подготвените тендерски документи од страна на линиските министерства, застојот во процесот на спроведување и следење на склучените договори поради нерешени имотнотправни односи, експропријација, ненавремена подготовка на зрели проекти и сл.

Во програмата за Рурален развој (ИПАРД) има добра реализација на средствата затоа што постои голем интерес од страна на крајните корисници и пристигнати се голем број апликации, а склучени се и голем број договори со Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој ИПАРД.

6.5 Споредба на проекциите на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) на Европската Унија со претходната Фискална стратегија, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните промени, вклучително и на промените во политиките

Во програмите МЕ, во Фискалната стратегија 2026 - 2030 година предвидено е зголемување на средствата од Буџетот бидејќи сите договори од програмите ИПА предвидени да се склучат ќе бидат во процес на реализација или во крајна фаза на имплементација, а дополнително ќе започне и имплементацијата на договорите во областа на животната средина од програмата ИПА 3. Намалувањето на средствата од донации се должи на откажување на проектот „Изградба на железничка делница од Крива Паланка - Граница со Република Бугарија; Надзор на изградба на железничка делница од Крива Паланка - Граница со Република Бугарија“ кој зафаќаше значителен износ на средства од ИПА.

Во Програмата за рурален развој (ИПАРД), со Фискалната стратегија 2026 - 2030 година средствата се зголемени за 178% во однос на планираните со претходната Фискална стратегија 2025 – 2029 година, како резултат на започнатата имплементација на новата програма ИПАРД 3, каде што износот на склучени договори со земјоделците, како и исплатите по нив е предвидено да достигне 23 милиони евра во текот на 2025 година.

износите се изразени во илјади денари

	Фискална стратегија 2025 - 2029	Фискална стратегија 2026 - 2030	% на зголемување/намалување на проекциите
МЕ / сметка 603	2.589.313	2.949.645	14%
МЕ / сметка 785	3.386.858	1.112.919	-67%
МД / сметка 785	810.184	2.251.914	178%

7. Фискални ризици и анализа на сензитивност

Фискалните ризици ја претставуваат изложеноста на јавните финансии на одредени околности кои можат да предизвикаат отстапувања од проектираната фискална рамка, најчесто предизвикани од макроекономски шокови и реализација на одредени неизвесни обврски. Евентуалната материјализација на тие ризици, кои претпоставуваат поинакви услови од оние земени како основа за среднорочните проекции дискутирани погоре, би резултирала со отстапувања од основното среднорочно сценарио, односно поинаква реализација на клучните фискални податоци. Идентификувањето на најголемите фискални ризици кои може да влијаат врз јавните финансии на среден рок претставува појдовен чекор во процесот за подобро управување со фискалните ризици. За одредени фискални ризици има податоци и тие може да се идентификуваат, а може и да се процени нивната веројатност за влијание врз фискалните индикатори на среден рок, додека за други ризици нема доволно детални податоци, но нивната идентификација ја подигнува свеста за можноста дека во следниот период ќе доведат до отстапување од планираната фискална рамка.

Извори на фискални ризици специфични за нашата земја се: макроекономските ризици, трансфери кон јавните претпријатија, реализацијата на јавните инвестиции и ЈПП, општините, јавниот долг и неплатените обврски, правните побарувања од држава и ризиците по животната средина. Оттаму, во овој дел на Фискалната стратегија се анализираат можните ефекти од евентуалното остварување на неколкуте главни макроекономски и други ризици врз буџетскиот дефицит и државниот долг.

7.1 Макроекономска анализа на ризици

Во изминатиот период, економската активност на земјата беше под влијание на предизвиците и неизвесностите предизвикани од глобалните фактори, што имаше негативно влијание врз изгледите за раст на глобалната, но и на домашната економија. Пандемијата на Ковид-19 предизвика значително намалување на економската активност, а преземените мерки за справување со економските последици од кризата доведоа до зголемување на буџетскиот дефицит и на јавниот долг. Во текот на 2021 година, домашната економија сè уште беше под влијание на пандемијата, а спроведените мерки придонесоа за ублажување на негативните ефекти и нејзино постепено закрепнување. Изгледите за раст во текот на 2022 година во голема мера беа ограничени од случувањата на глобално ниво, пред сè од војната во Украина, проследено со продлабочување на енергетската криза, високите цени на енергенсите и на храната на меѓународните пазари и заострените финансиски услови како одговор на засилените инфлациски очекувања. Во овие околности, инфлацијата достигна 14,2%, а високите цени на примарните производи на меѓународните пазари се пренесоа во домашната економија, главно преку зголемените цени на прехранбените производи, електричната енергија и нафтените деривати. Во текот на 2023 година, економијата продолжи да се соочува со предизвиците од енергетската криза и високата инфлација од претходниот период, во услови на забавена активност и негативни стапки на раст кај економиите кои се наши главни трговски партнери и нарушувања на глобалните синџири на снабдување. Преземените мерки за справување со последиците од енергетската криза придонесоа кон ублажување на негативните ефекти и постепено закрепнување на економијата. Во 2024 година, економската активност покажа знаци на подобрување, при што растот на БДП изнесуваше 2,8%. Зголемените цени на енергенсите и храната продолжија да имаат влијание врз инфлацијата, но со помал интензитет во споредба со претходните години. Инфлацијата се стабилизира на ниво од 3,5%, што беше во рамки на очекуваното.

Во наредниот период, земјата би можела да се соочи со некои макроекономски ризици, коишто се поврзани со економската и фискалната стабилност на земјата и кои можат да влијаат врз економскиот раст и развој. Земјата е зависна од глобалните економски услови, особено од економските движења во ЕУ и соседните земји, а промените во глобалните пазари и трговските политики на други земји, како што се воведувањето тарифи, царини или други трговски бариери, промените на глобалните цени на енергенсите и храната, можат да влијаат врз домашната активност.

Табела. Преглед на макроекономските показатели по години

		2020	2021	2022	2023	2024
Реална стапка на раст на БДП (%)	проектирано	3,8	4,1	4,6	2,9	3,4
	остварено	-4,7	4,5	2,8	2,1	2,8
Инфлација (%)	проектирано	1,7	1,5	2,4	7,1	3,6
	остварено	1,2	3,2	14,2	9,4	3,5

Буџетски дефицит (% од БДП)	проектирано	-2,3	-4,9	-4,3	-4,6	-3,4
	остварено	-8,0	-5,3	-4,4	-4,6	-4,4
Државен долг (% од БДП)	проектирано	40,9	53,2	53,4	51,1	53,4
	остварено	50,8	51,4	49,7	49,8	53,8
Јавен долг (% од БДП)	проектирано	50,4	63,4	63,5	60,6	63,2
	остварено	59,7	60,3	58,2	58,1	62,4

Извор: Министерство за финансии (Буџет на РСМ и ФС, по години) и Државен завод за статистика

Во овој дел на Фискалната стратегија е даден преглед на резултатите од анализата на сензитивноста на буџетскиот дефицит и нивото на државен долг на евентуалното остварување на четирите главни идентификувани ризици за фискалната политика на среден рок. Притоа, сите ризици се анализирани одделно и во сите сценарија се претпоставува отсуство на други отстапувања од основното сценарио и реализација само на одделните ризици:

Сценарио 1 - Намален економски раст;

Сценарио 2 - Пониски даночни приходи за 5%;

Сценарио 3 - Пониска реализација на капиталните расходи за 25%;

Сценарио 4 - Сервисирање на обврските по основ на издадени гаранции со средства од Буџетот на РСМ.

Со оглед на тоа дека основната среднорочна фискална проекција се темели на одредени макроекономски претпоставки, тие се сметаат за примарен фактор со потенцијално влијание врз фискалните движења. Оттаму, како прво ризично сценарио претпоставуваме материјализација на надолните ризици поврзани со тарифите на САД и реципрочните мерки, геополитичките тензии, економската активност кај главните трговски партнери, но и домашните ризици, како што е евентуалното понатамошно одлагање на реализацијата на големите инфраструктурни проекти. Согласно ваквото сценарио, проекцијата за просечниот реален раст на БДП меѓу 2026 и 2030 година е за 1,2 процентни поена пониска отколку во основното сценарио. Притоа, евентуалниот понизок економски раст ќе имплицира и пониска реализација на цикличната компонента на буџетските приходи. Оттаму, во однос на основната проекција, ова сценарио би резултирало со поголем буџетски дефицит за 0,6 процентни поени од БДП во просек на годишно ниво помеѓу 2026 и 2030 година, додека државниот долг би бил повисок за 4,4 п.п. од БДП на крајот на 2030 година.

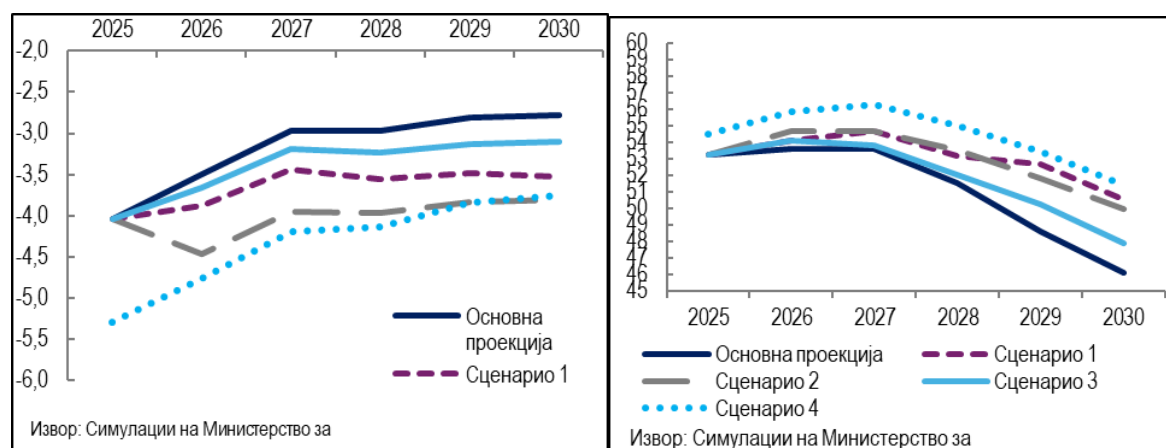
Како второ сценарио се претпоставува намалена наплата на даночните приходи за 5% годишно во однос на основната проекција. Во услови на непроменето ниво на буџетски расходи и непроменет економски раст, намалените даночни приходи би придонеле за зголемување на буџетскиот дефицит за 1,0 процентен поен од БДП во просек на годишно ниво во периодот од 2026 до 2030 година во споредба со основната проекција, додека државниот долг би бил повисок за 3,9 п.п. од БДП на крајот на 2030 година во однос на основната проекција.

Во третото сценарио се претпоставува пониска реализација на бруто-инвестициите, односно нивна реализација на ниво од 75% во однос на предвидените со основната проекција. Намалената реализација на инвестициите би имала негативни последици врз растот на економската активност во однос на основното сценарио за 0,6 процентни поени во просек на годишно ниво. Ова сценарио би имало негативен одраз и кај даночните приходи, со што би се надминал ефектот на намалените капитални расходи. Оттаму, согласно ова сценарио, буџетскиот дефицит би бил повисок за 0,3 процентни поена од БДП во просек на годишно ниво во периодот на предвидување споредено со основната проекција, додека државниот долг би бил повисок за 1,8 п.п. од БДП на крајот на 2030 година во однос на основната проекција.

Четвртото сценарио претпоставува обврските што достасуваат по основ на главнина и камата на заеми гарантирани од државата да бидат целосно сервисирани од Буџетот на Република Северна Македонија, што е екстремна претпоставка. Евентуалната материјализација на ова екстремно сценарио ќе предизвика зголемување на нивото на буџетски расходи во наредниот период. Во услови на непроменето ниво на буџетски приходи и непроменет економски раст, ова би придонело кон зголемување на буџетскиот дефицит за 1,1 п.п. од БДП во просек на годишно ниво во периодот 2025 - 2030 година споредено со основната проекција, а државниот долг на крајот на 2030 година би бил повисок за 5,4 п.п. во однос на основната проекција. Притоа, ефектот на ова сценарио врз долгот би бил присутен во целиот среднорочен период.

Сумарно, остварувањето на кое било од четирите ризици сценарија, коишто ги одразуваат главните идентификувани макроекономски ризици во наредниот период, во најголем дел би резултирало со релативно ограничени ефекти врз буџетскиот дефицит и државниот долг (Графикон 21). Поточно, во ниту еден случај не доаѓа до загрозување на одржливоста на фискалната политика на среден рок.

Графикон 21. Анализа на сензитивноста на буџетскиот дефицит (лево) и на државниот долг (десно) на главните макроекономски ризици (во % од БДП)

Преглед на реализацијата на даночните приходи

Отстапувањата меѓу буџетските проекции и реалните јавни приходи во земјата се резултат на повеќе економски, политички и технички фактори. Разликите често настануваат поради нереализирани прогнози на макроекономските индикатори (економскиот раст, инфлацијата, финалната потрошувачка, растот на платите и вработеноста и др.), коишто се важен инпут во проектирањето на даночните приходи, што доведува до нивно преценување или потценување. Промените во даночната политика, како и доцнењата во нивната имплементација, исто така, влијаат врз приходите. Неформалната економија, даночната евазија и бавните дигитални реформи предизвикуваат дополнителни отстапувања. Надворешните фактори, како што се политичката нестабилност, глобалните кризи и економските шокови може да доведат до помало остварување на приходите од проектираното.

Табела. Преглед на проектирани и реализирани даночни приходи

Буџет на РСМ	2020		2021		2022		2023		2024	
% од БДП	проектирано	остварено	проектирано	остварено	проектирано	остварено	проектирано	остварено	проектирано	остварено
ВКУПНИ ПРИХОДИ	33,2%	28,3%	29,1%	29,9%	29,3%	29,8%	31,4%	30,9%	32,4%	31,9%

Даночни приходи и придонеси	29,5%	25,9%	25,5%	26,9%	25,8%	27,0%	27,9%	27,9%	29,2%	29,6%
Даноци	19,1%	15,8%	15,9%	17,0%	16,4%	17,2%	17,9%	17,4%	18,3%	18,4%
Данок од личен доход	3,0%	2,8%	2,8%	2,8%	2,6%	2,9%	3,0%	3,0%	3,3%	3,3%
Данок на добивка	2,4%	1,6%	1,6%	1,5%	1,5%	1,9%	1,6%	1,9%	2,0%	2,1%
ДДВ (нето)	8,3%	7,0%	7,2%	8,0%	7,6%	7,9%	8,7%	7,8%	8,4%	8,5%
Акцизи	4,3%	3,4%	3,5%	3,5%	3,5%	3,1%	3,3%	3,0%	3,2%	3,0%
Увозни давачки	0,9%	1,0%	0,8%	1,2%	1,1%	1,2%	1,2%	1,3%	1,3%	1,3%

Извор: Министерство за финансии

При дизајнирање на проекциите на буџетските приходи, се земаат предвид одредени ризици, и позитивни и негативни, кои можат да влијаат врз приходите на следниве начини:

- прекумерен или потценет раст на БДП: проекциите за приходите се засноваат на очекуваниот економски раст, но отстапувањата се јавуваат поради неочекувани рецесии, забавувања или надворешни шокови (на пр., глобални кризи, економски трендови во ЕУ);
- варијабилност на инфлацијата: ако инфлацијата е пониска од прогнозираната, приходите од индиректните даноци (ДДВ и увозни давачки) може да се намалат. Спротивно на тоа, инфлација повисока од очекуваната може да ги прецени номиналните приходи;
- даночни реформи: промените во стапките на даноците или акцизите често доведуваат до поместувања на приходите кои не биле целосно земени предвид при изготвување на проекциите;
- доцнење во спроведувањето на политиката: доколку планираните даночни реформи се одложат или не се спроведуваат ефективно, постои веројатност дека приходите нема да се реализираат во проектираните износи;
- даночна усогласеност пониска од очекуваната: проекциите за приходите претпоставуваат одредено ниво на даночна усогласеност, но поголемата даночна евазија, неформалноста или слабото спроведување може да предизвикаат недостатоци;
- влијание на дигиталните реформи: ако мерките за подобрување на усогласеноста (на пр., дигиталното собирање даноци, е-фактура) стапуваат на сила побавно од очекуваното, остварувањето на проектираните приходи може значително да отстапи;
- неформалната економија влијае врз отстапувањето на проектираната наплата на буџетските приходи. Недоволен даночен морал, даночна дисциплина и толеранција на неформалноста го нарушува интегритетот на даночниот систем, ја ерозира даночната основа и со тоа се отежнува прибирањето на буџетските приходи во проектираните износи;
- неконзистентноста во текот на годините поради одложувањата на пристапувањето во ЕУ и флукуациите на странските инвестиции предизвикуваат неисполнување на очекуваните проекции кои можеби претпоставувале посилни приливи, инвестиции и придобивки од економската интеграција во единствениот пазар;
- надворешни шокови (пандемии, енергетски шокови, климатски непогоди, геостратешки случувања и војни): ненадејните глобални економски падови влијаат врз надворешнотрговската размена, притоа намалувајќи ги економската активност и даночните приходи.

7.2 Јавен долг⁹

Ризиците на кои е изложено портфолиото на државниот и јавниот долг детално се елаборираат во Стратегијата за управување со долгот за периодот 2026-2030 (СУЈД), која содржи прогнози за динамиката на

⁹ За целите на овој дел, јавниот долг и државниот долг се дефинирани во согласност со националната методологија утврдена во Законот за јавен долг според која долгот на општата власт ги опфаќа сите финансиски обврски настанати врз основа на задолжување од страна на субјектите на централната власт, локалната самоуправа и вонбуџетските фондови, додека јавниот долг ги опфаќа обврските настанати врз основа на долгот на општата влада и долгот на јавните претпријатија основани од државата или општините.

државниот и јавниот долг на среден рок, и ги утврдува краткорочните и среднорочните лимити и таргети за индикаторите што се однесуваат на ризиците на кои е изложено должничкото портфолио, а со крајна цел оптимизирање на структурата на долгот за постигнување најниски можни трошоци со умерено ниво на ризик.

Дополнително, за постигнување на оваа цел значително придонесува и прецизното проектирање на каматните трошоци во процесот на подготовка на државниот буџет. Врз основа на податоците од табелата во која се прикажани проектираните и реализираните износи на каматни трошоци во периодот од 2019 до 2024 година, евидентно е дека реализираните трошоци се во рамки на проектираните износи, со минорни несовпаѓања во одредени години. Од аспект на учеството на каматните трошоци во БДП, може да се констатира дека во периодот 2019 – 2021 година, нивното учество се одржува на ниво од 1,2% од БДП, бележејќи пад за 0,1 п.п. во 2022 година. Како резултат на порастот на каматните стапки на финансиските пазари проследено со забавен економски раст предизвикан од стагнацијата на светската економија во 2023 и 2024 година, учеството на каматните трошоци во БДП се зголеми и го достигна нивото од 1,4% и 1,9%, респективно.

Табела. Проектирани и реализирани каматни трошоци во периодот 2019 - 2024 година

Година	Проекција		Реализација	
	(милиони ЕУР)	% од БДП	(милиони ЕУР)	% од БДП
2019	149,3	1,3%	131,7	1,2%
2020	134,1	1,2%	130,2	1,2%
2021	153,8	1,3%	147,4	1,2%
2022	163,4	1,2%	148,3	1,1%
2023	209,7	1,4%	209,6	1,4%
2024	286,4	1,8%	289,4	1,9%

Пазарните ризици кои произлегуваат од промените на каматните стапки на домашните и меѓународните финансиски пазари (каматен ризик), како и ризикот од промена на девизните курсеви претставуваат значаен предизвик во управувањето со јавниот долг, следствено и во управувањето со ризиците на кои е изложен.

Оттука, еден од главните фокуси на СУЈД е да се одржи оптимална каматна структура на државниот долг со цел заштита од негативни флукуации на каматните стапки кои ќе влијаат врз порастот на каматните трошоци во државниот буџет. Во таа насока, со лимитот за каматната структура утврден во СУЈД се предвидува минималниот праг на долгот со фиксна каматна стапка да изнесува 60%, што ќе влијае врз задржување на стабилниот тренд на планирани каматни трошоци и нивното учество во однос на БДП.

Ризиците што произлегуваат од промените на девизните курсеви се однесуваат на делот од должничкото портфолио индексиран или деноминиран во странски валути и тие се рефлектираат на нивото на долгот и на висината на каматните трошоци. Иако најголем дел (90,6% на 31.12.2024 година) од портфолиото на државниот долг во странска валута е деноминиран во евра, поради де факто фиксниот режим на девизниот курс на денарот во однос на еврото, може да се констатира дека овој ризик е значително ублажен.

Влијанието на пазарните ризици врз надворешниот државен долг се оценува со анализа на сензитивноста на трошоците за камата на надворешниот државен долг во услови на промена на каматните стапки, како и при намалување на вредноста на еврото. Повеќе детали за резултатите од сензитивната анализа се презентирани во СУЈД.

7.3 Државни гаранции

Државна гаранција е потенцијална обврска за плаќање преземена од Република Северна Македонија во име на носителот на јавен долг за чија сметка е издадена гаранцијата.¹⁰

На 31.12. 2024 година, државните гаранции изнесуваа 1.264,4 милиони евра, односно 8,2% од БДП, што претставува благо зголемување од 0,3 п.п. во однос на крајот на 2023 година.

Табела. Состојба на државни гаранции на 31.12.2024 година

¹⁰ Закон за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр.62/05, 88/08, 35/11 и „Службен весник на РСМ“ бр.98/19, 151/21 и 12/2025)

Деловен субјект/главен должник (корисник на државни гаранции)	мил. ЕУР	% од Вкупно	% од БДП
АД ЕСМ	190,5	15,1	1,2
АД МЕПСО	6,7	0,5	0,04
Развојна банка на Северна Македонија	239,7	19,0	1,6
АД Македонски железници - Транспорт	14,8	1,2	0,1
ЈП за државни патишта	806,4	63,8	5,2
ЈСП Скопје	5,7	0,4	0,04
Национални шуми	0,6	0,0	0,00
Вкупно	1.264,4	100,0	8,18

Имајќи ја предвид потенцијалната обврска кон државниот буџет која произлегува од државните гаранции, потребна е претпазливост и нивна одржливост. Имено, со повеќето гаранции доделени на заеми на Јавното претпријатие за државни патишта наменети за финансирање проекти од патна инфраструктура, одржувањето одржливо ниво на издадени гаранции е од клучно значење, придржувајќи се до лимитот утврден во СУЈД, каде што е утврдено на среден рок (2026 – 2030 година) државните гаранции да не надминат 15% од БДП.

Во однос на претпазливоста, процесот на издавање државни гаранции е регулиран со Законот за јавен долг и со негови подзаконски акти. Согласно овие акти, Министерството за финансии при носењето на одлука за издавање државна гаранција врши кредитна анализа, односно процена на кредитната способност на барателот на државна гаранција преку оцена на неговата ликвидност, солвентност и профитабилност. На овој начин управувањето со потенцијалните обврски е значително унапредено и усогласено со меѓународните практики при издавањето државни гаранции.

7.4 Јавни инвестиции

Зголемувањето на дефицитот, како последица на растот на капиталните расходи, дополнително има влијание врз макроекономските текови, а со тоа и врз забрзувањето на растот на економијата. Паралелно со тоа, потребно е да се обезбеди простор за навремена реакција на фискалната политика на економските шокови. Меѓународната ситуација сè уште е неизвесна во однос на глобалните економски текови, така што евентуалната фискална интервенција на државата со цел да се минимизираат негативните надворешни ефекти ќе биде комбинирана со настојувањата да продолжат развојните програми и инфраструктурните проекти финансирани од Буџетот.

Кога се анализира ризикот кој произлегува од финансирањето на јавните инвестиции, се анализира колку средства од Буџетот на Република Северна Македонија се издвојуваат за реализација на капитални расходи и кои се импакт-факторите кои непосредно влијаат врз нивната реализација, особено ако се има предвид фактот дека тие непосредно влијаат врз растот на бруто-инвестициите и врз економскиот раст.

Историски гледано, реализацијата на капиталните расходи/јавните инвестиции значително отстапува од иницијално одобриениот буџет, па оттука, во текот на годината се прават прераспределби на средства и пренасочување на одобрените средства за капитални расходи за реализација на помалку продуктивни расходи. Ова, самото по себе, претставува ризик од аспект на планирање висок износ на капитални расходи, потреба за обезбедување средства за нивно финансирање и следствено зголемување на буџетскиот дефицит по овој основ. Во оваа насока е и укажувањето на Фискалниот совет дека доколку не дојде до целосна реализација на оваа ставка, средствата за капитални инвестиции да не се пренаменуваат во тековни расходи со ребаланс на Буџетот, туку да се заштедат и потрошат за истата намена во наредните години.

Табела. Капитални расходи

КАПИТАЛНИ РАСХОДИ 2019 - 2025 година							мил. денари
Година	БДП	Планирани капитални инвестиции	Реализирани капитални инвестиции	% на реализација на капитални инвестиции	% на планирани капитални расходи/БДП	% на реализација на капитални расходи/БДП	
2019	692.683	22.709	17.813	78,4	3,3	2,6	
2020	669.280	19.063	16.115	84,5	2,8	2,4	
2021	729.444	29.871	23.408	78,4	4,1	3,2	
2022	816.083	32.109	28.637	89,2	3,9	3,5	
2023	897.693	44.977	43.524	96,8	5,0	4,8	
2024	948.904	38.349	28.698	74,8	4,0	3,0	
Буџет 2025	1.022.542	47.156			4,6		

Со цел придвижување на македонската економија, значително се инвестира во продуктивни проекти: инфраструктурни и енергетски проекти коишто се во функција на бизнис-секторот, капитални проекти од транспортната, комуналната и друга локална инфраструктура со цел подобрување на општите услови за живот на македонските граѓани.

За таа цел преку Буџетот на Република Северна Македонија значителен износ на средства се обезбедуваат за финансирање на проектот КОРИДОР 8/10д. Планираните средства се наменети за проектирање и изградба на дел од Коридорот 8, планирање, проектирање, изградба и користење на Коридорот 8, делница: Тетово - Гостивар/проширување на автопатот, изградба на нов автопат Требеништа - Струга - Кафасан, изградба на делниците Гостивар - Букојчани и Букојчани - Кичево, како и на Коридорот 10д, делница Прилеп - Битола.

Согласно Законот за утврдување јавен интерес и номинирање на стратешки партнер за имплементација на проектот за изградба на инфраструктурниот Коридор 8 и Коридорот 10д, овој проект е утврден како проект од национален интерес и за него се номинира стратешки партнер за реализација со цел да се постигне одржлив и безбеден развој на регионалното поврзување на Република Северна Македонија преку комплетирањето на паневропските коридори 8 и 10д.

Средствата за реализација на овој значаен инфраструктурен проект се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија преку Министерството за транспорт, по претходно донесена програма од Владата на Република Северна Македонија, во форма на трансфер до Јавното претпријатие за државни патишта. Притоа, битно е исплатата на средствата да биде поврзана со физичката градба, а не како трансфер на средства од централната власт кон јавните претпријатија во форма на авансно плаќање.

илјади денари													
проект	имплентатор	2022		2023		2024		2025	2026	2027	2028	2029	2030
		Буџет	Завршна	Буџет	Завршна	Буџет	Завршна	Буџет	План	План	План	План	План
Коридор 8 и 10д	ЈП за државни патишта	5,938,874	0	15,000,000	14,500,000	15,100,000	4,100,000	8,000,000	8,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000

Ризиците на инфраструктурните проекти обично се материјализираат како зголемени проектни трошоци или доцнење во реализацијата во фазата на нивната имплементација, но факторите на ризик се утврдуваат уште во фазата на подготовка и оцена на проектот. Затоа, процената на ризиците треба да започне уште во фазата на подготовка на проектот, почнувајќи од проектниот концепт, а потоа да бидат подетално утврдени во физибилиити студијата, со што ќе се придонесе кон преземање навремени и подобро информирани дејствија за нивно надминување или ублажување. Со донесувањето на Законот за буџети во септември 2022 год., Министерството за финансии добива нова значајна улога на чувар на јавните финансии во процесите на управување со јавните инвестиции. Со цел регулирање на постапката за утврдување среднорочни приоритети и селекција на новите иницијативи во форма на проекти за јавни инвестиции, беше подготвена Предлог-уредба за управување со јавните инвестиции, со која, меѓу другото, се пропишува постапката за подготовка на проектите, како и следењето на проектите. Внимателниот мониторинг и барањата за периодично известување ѝ обезбедуваат на Владата информации за напредокот на финансираните проекти, притоа промовирајќи ги транспарентноста, отчетноста и навременото интервенирање, доколку е потребно, за да се обезбеди успешна имплементација на проектот.

Владата ќе воведо централизиран мониторинг заснован на ризик, кој вклучува мониторинг на високо ниво од страна на МФ за повеќето проекти и повнимателна контрола на проектите со поголем ризик на испорака. При обезбедувањето финансирање за проект, одговорноста за неговото спроведување е на

имплементаторите на проектот. Овие субјекти не се одговорни само за извршувањето на проектот, туку и за внимателно следење на неговиот финансиски и физички напредок во текот на фазата на имплементација. Овој двоен надзор гарантира дека проектот останува на вистинскиот пат и се придржува до буџетските и временските очекувања. Покрај континуираниот мониторинг, задолжителен услов треба да биде овие субјекти да подготвуваат и доставуваат извештаи за напредокот до МФ. Овие извештаи служат како клучна документација за следење на развојот на проектот и се во функција на подобро буџетско планирање и процена на фискалните ризици од проектите за јавни инвестиции, а воедно претставуваат и инструмент за одржување на транспарентноста и отчетноста.

)
Министерството за финансии, врз основа на податоците обезбедени од имплементаторите на проектите, ќе подготвува извештаи за напредокот на портфолиото на јавните инвестициски проекти и ќе ја информира Владата. Исто така, Владата ќе постави посебни правила за фундаментално разгледување на проектите кај кои има отстапување од првичниот план за имплементација во поглед на зголемување на проектните трошоци над првично планираните и доцнење во реализацијата. На тој начин, проактивно ќе се делува врз управувањето со ризиците на проектите со цел да се минимизира нивното фискално влијание.

7.5 Трансфери кон јавни претпријатија

Претпријатијата во државна сопственост играат клучна улога во обезбедувањето социјална вредност и поттикнувањето на економскиот раст, но истовремено тие претставуваат потенцијален извор на фискален ризик кој би можел да резултира со одредени отстапувања од основното среднорочно сценарио. Овој фискален ризик обично се јавува кога приходите од јавните претпријатија во Буџетот на државата се пониски од очекуваните или кога исплатите направени од Буџетот кон јавните претпријатија се повисоки од планираните. Првиот вид девијации најчесто се јавуваат кога државните претпријатија ќе уплатат помалку средства од проектираните уплати на дивиденди и даноци, како и исплати за сервисирање на долгот на државните заеми во Буџетот. Од друга страна, пак, исплатите од државниот Буџет кон јавните претпријатија се повисоки од проектираните кога мора да се исплатат поголеми од очекуваните субвенции, заеми или капитални трансфери, како и плаќања кои произлегуваат од непредвидените обврски. Најчесто, ова се должи на ризиците што се материјализираат на ниво на Секторот на јавните претпријатија, поради на пример, влошување на перформансите на економијата, промени во девизниот курс или цените на стоките, регулирани тарифи коишто се несоодветни за покривање на трошоците или коишто не се прилагодуваат брзо на промените во тарифите, ризици поврзани со спроведувањето големи реформи во секторите во кои работат јавните претпријатија и сл.

Во делот 2.4.2 Расходи е прикажана реализацијата на трансферите од Буџетот на РСМ кон ЈП и АД во државна сопственост во периодот од 2019 до 2024 година. Притоа, може да се забележи дека учеството на овие трансфери во вкупните расходи на Буџетот се движи во просек од 1,85%. Повисокиот процент (6,73%) во 2023 година се однесува на реализиран трансфер од Буџетот кон Министерството за транспорт за реализација на јавната инвестиција - Коридор 8 и Коридор 10д.

Ако се анализираат трансферите од Буџетот на РСМ кон ЈП во периодот од 2019 – 2024 година, може да се констатира дека тие речиси целосно се однесуваат за редовни трансфери кои се исплаќаат согласно однапред утврдени и донесени акти (закони, договори, одлуки, програми и сл.), а многу е мал процентот (под 1%) на непредвидени трансфери кон јавните претпријатија дадени како финансиска поддршка на одредени јавни претпријатија кои се соочувале со одредени финансиски проблеми.

Проекциите за наредниот среднорочен период 2026 - 2030 година генерално се однесуваат на реализацијата на редовните трансфери и утврдената динамика на капиталните проекти во овој период.

7.6 Локална самоуправа

Во текот на своето работење општините се соочуваат со разни предизвици поврзани со реализација на приходите и расходите. Како резултат на одредени влијанија, од објективен или субјективен карактер се јавуваат фискални ризици при реализацијата на приходите и расходите на општините.

Во изминатиот период, еден од најголемите ризици за општините беше нереалното планирање на буџетите. Но, со воведувањето на фискалното правило за планирање на буџетите ваквата девијација се намалува. Така, во 2024 година општините реализираа над 90% од нивните планирани буџети, што од една страна во голема мера го намалува фискалниот ризик, а од друга страна го намалува и ризикот да креираат високи износи на неизмирени обврски, што влијае врз нивното финансиско работење. Анализата на финансиското работење на општините е прикажана во делот 2.5 Буџет на локална власт.

Како ризик во работењето на општините, во голем дел беа детектирани и високите износи на трансфери кон локалните јавни претпријатија, кои беа наменети за надминување на лошата финансиска состојба. Субвенциите кон локалните јавни претпријатија во 2024 година изнесуваа околу 1,2 милиона денари, што укажува на фактот дека голем дел од локалните јавни претпријатија се наоѓаат во лоша финансиска состојба и имаат потреба од дополнителна поддршка за нивно стабилизирање. Обврските на локалните јавни претпријатија во 2024 година изнесуваа 6.995 милиони денари и забележаа тренд на пораст од околу 50% во споредба со претходната година. Анализата на доспеаните неплатени обврски е прикажана во делот 3.2 Извештај за пријавените обврски согласно Законот за пријавување и евиденција на обврските.

7.7 Јавно приватно партнерство

Согласно постојниот Закон за концесии и јавно приватно партнерство, Министерството за енергетика, рударство и минерални сировини е надлежен орган за јавно приватно партнерство (ЈПП) и го води Регистарот на доделени договори за воспоставување ЈПП. Регистарот се води во хартиена и електронска форма (ексел табела) и во него се евидентирани податоците за доделените договори за воспоставување јавно приватно партнерство, кои јавните партнери, односно органите надлежни за реализација на конкретните договори, ги доставиле врз основа на пропишан образец. Во Регистарот се внесени генералните податоци за 62 договора за воспоставување ЈПП и концесии, во области коишто се однесуваат на: модернизација и одржување на системите за јавно осветлување, организирање пазари на големо, изградба на административно-деловни објекти и подземен паркинг простор, изградба на мали хидроцентрали, изградба на спортски комплекси, собирање и депонирање комунален отпад итн. Регистарот не располага со комплетни податоци, односно параметри од склучените договори и презентира ограничени финансиски информации, а притоа се дадени делумни информации за: вредноста на склучениот договор (проценета вредност на инвестицијата), процентуален износ на концесискиот надоместок и одреден податок за пренос на стварни права, како и плаќање надоместок во пари од страна на јавниот партнер онаму каде што тоа е предвидено.

Во процесот на имплементација на постојното законодавство, евидентирани се одредени слабости во однос на регулирање на материјата што се однесува на планирањето, селекцијата, подготовката и одобрувањето на проектите за ЈПП, како и во однос на мониторирањето и надзорот во спроведувањето на постапките за доделување на договорите за воспоставување ЈПП и реализација на склучените договори. Оттука, поради потребата од нивно надминување, во насока на воспоставување ефективен систем за ЈПП и концесии и усогласување на постојното со европското законодавство, подготвен е нов Предлог на Законот за јавно приватно партнерство, којшто е во фаза на финализирање. Во соработка со Светската банка, планирано е да се воспостави Единствен електронски систем за ЈПП, со што ќе се овозможи следење на целокупната постапка за доделување договори за воспоставување јавно приватно партнерство, од објавувањето до склучувањето на договорот, при што се планира и воспоставување нов Регистар на склучени/доделени договори како единствена дигитална база на податоци за целокупната постапка за доделување на договорите во оваа област, на централно и локално ниво. Целта е да се обезбеди доследно следење на имплементацијата

на ЈПП и концесиските проекти (планирање, подготовка и одобрување проект, тендерска постапка и избор на најповолен понудувач, склучување договор, следење на реализацијата и мониторинг на договорот и сл.). На тој начин ќе се создадат предуслови за подобро управување со фискалните ризици што произлегуваат од овие проекти.

7.8 Правни побарувања

Во изминатиот период плаќањата со буџетски средства за подмирување на судските побарувања против државата бележат тренд на зголемување, а сличен тренд се забележува и кај бројот на судски постапки против државата. Бројот на парнични постапки во 2020 година изнесуваше 14.871, а во 2024 година 29.690, што претставува зголемување од 99,7%. За истиот период, од Буџетот беа исплатени 16,5 милиони евра во 2020 година, а 36 милиони евра во 2024 година (0,6% од буџетските расходи) или зголемување од 118,7%.

Најголем дел од парничните постапки (над две третини) се работни спорови поведени од вработени во државните органи и институции согласно трудовото законодавство (Закон за административни службеници, Закон за работни односи, колективни договори и други *lex specialis* закони и подзаконски акти од областа на работните односи). Следни се парничните стопански спорови за договорни и облигациони односи (по основ на ЗОО и договори по основ на јавни набавки, капитални инвестициски вложувања/инфраструктурни проекти и концесиски договори). Останатите (околу една десетина) се сопственички и спорови по друг основ. Дополнително има и парнични судски постапки против јавните претпријатија, акционерските друштва во државна сопственост, единиците на локалната самоуправа и арбитражни постапки, за кои Државното правобранителство не располага со информации.

Табела. Исплатени средства по години и број на парнични постапки

Година	Во мил. денари	Број на парнични постапки*
2020	1.016,6	14.871
2021	1.436,4	18.278
2022	1.304,7	23.459
2023	2.157,0	26.717
2024	2.223,7	29.690

Извор: Министерство за финансии; * Државно правобранителство (состојба крај на година)

Државното правобранителство не располага со единствен информациски систем за автоматско управување со предмети, што го отежнува процесот на анализа на судските побарувања против државата вклучително и за потенцијалните фискални ризици. Се преземаат активности за воведување информациски систем кој ќе обезбеди евиденција, автоматска распределба, движење, управување со документи и создавање бази на податоци за статистички податоци, со што ќе се зајакне капацитетот за анализирање, следење и планирање на ефектите од фискалните ризици поврзани со судски спорови.

7.7 Ризици за животната средина

Согласно одредбите од Законот за буџети, во буџетскиот план на државата треба да се предвидат средства како резерва која ќе се користи за отстранување на последиците од елементарни непогоди, еколошки несреќи, вонредни и кризни состојби, како и пандемии и епидемии. Оттука, во однос на планираните средства за резерви за отстранување на последиците од вонредни ситуации и елементарни непогоди за 2025 година, со Буџетот на Република С. Македонија за 2025 година се планирани 200 милиони денари, од кои 100 милиони денари (ставка Постојана резерва) се наменети за отстранување на последици од елементарни непогоди, епидемии и еколошки катастрофи.

Табела. Планирани и реализирани средства од ставка Постојана резерва за елементарни непогоди

Година	Планирани средства	Реализирани средства
2020	100 мил. денари	126,3 мил. денари
2021	100 мил. денари	93,5 мил. денари
2022	100 мил. денари	268,5 мил. денари
2023	100 мил. денари	50,7 мил. денари
2024	100 мил. денари	9,2 мил. денари

Извор: Министерство за финансии

Нашата земја е изложена на низа елементарни непогоди: поплави, шумски пожари, суши, свлечишта, земјотреси, други временски непогоди, епидемии на заразни болести кај луѓето и животните итн. Според меѓународната база на податоци за елементарни непогоди, поплавите се најчеста појава во земјата со околу 50% во вкупно регистрираните елементарни непогоди, по што следат екстремните временски услови (25%), шумските пожари (12,5%), сушата (6,3%) и бурите (6,3%). Во периодот 2020 - 2024 година, беа обезбедени финансиски средства за справување со кризните состојби како последица од: зголемена појава на пожари во повеќе општини, поплави и справување со последиците од поплавите на подрачјата на општините Делчево и Крива Паланка, како и за справување со недостиг од електрична енергија во земјата и недостиг на топлинска енергија на подрачјето на Град Скопје.

Во изминатата деценија штетите од природните катастрофи беа умерени, но се очекува климатските промени да влијаат врз зачестена појава на елементарни непогоди. Центарот за управување со кризи и Дирекцијата за заштита и спасување имаат развиено систем за управување со ризици од катастрофи на национално ниво. Се изготвува Процена на загроеноста на безбедноста на земјата од сите видови ризици и опасности, којашто ја усвојува Владата, а слични процени се изготвуваат и за општините и се усвојуваат од страна на советите. Наодите во овие процени се изготвуваат согласно Уредба со која се пропишани видот на плановите, програмите, потпрограмите, активностите за управување и заштита од кризи, како и проценка на потребните ресурси за нивна реализација, вклучително и на финансиските средства. Природните катастрофи предизвикуваат штета на продуктивниот капитал и инфраструктура што следствено води кон контракција на домашната економска активност и понизок раст на БДП. Овој ефект е најизразен во годината кога се случила природната непогода. Дополнително, поради намалените јавни приходи и зголемени јавни расходи, шокот предизвикан од природната катастрофа води кон зголемување на фискалниот дефицит, што, пак, во крајна линија доведува до потреба од дополнително финансирање и резултира со зголемен јавен долг.

8. Очекувани резултати од среднорочните проекции

На среден рок од фискалните проекции се очекува:

- зачувување на макроекономската стабилност и на фискалната одржливост со што ќе се создадат поповолни услови за динамизирање на економската активност;
- активна и одговорна фискална политика во функција на економски раст, со постигнување на нумеричките фискални правила;
- дисциплинирана буџетска потрошувачка преку ефикасно искористување на средствата и реализација на зголемени перформанси од работењето со подобрен квалитет на јавните услуги и дигитализација на услугите од јавниот сектор;
- реализација на капиталните расходи и на инфраструктурните проекти во приоритетните области, во согласност со владините политики, кои ќе генерираат позитивни ефекти врз економскиот раст на среден рок.

прилог 1					
Буџетски корисник	План 2026	План 2027	План 2028	План 2029	План 2030
01001 ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	119.471.000	122.245.000	130.479.000	134.089.000	141.098.000
01002 АГЕНЦИЈА ЗА РАЗУЗНАВАЊЕ	376.334.000	387.623.000	403.947.000	418.017.000	432.873.000
02001 СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	1.032.065.000	1.069.705.000	1.128.469.000	1.161.928.000	1.186.900.000
02002 ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА	212.839.000	218.357.000	228.552.000	236.081.000	243.408.000
02003 ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА	99.105.000	101.038.000	107.367.000	111.055.000	110.759.000
02004 ДРЖАВНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	103.907.000	100.531.000	1.044.524.000	1.565.339.000	118.154.000
02005 КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА	38.583.000	38.207.000	42.010.000	44.029.000	45.709.000
02006 АГЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ	23.540.000	22.658.000	25.951.000	27.404.000	28.470.000
02007 ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА ЖАЛБИ ПО ЈАВНИ НАБАВКИ	28.057.000	27.359.000	30.785.000	32.534.000	33.695.000
02009 РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ДОМУВАЊЕ	13.638.000	12.481.000	15.368.000	16.579.000	17.105.000
02010 СОВЕТ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ И НАДЗОР НА РЕВИЗИЈАТА	12.544.000	11.351.000	14.358.000	14.645.000	16.005.000
02011 КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА	36.039.000	35.852.000	39.607.000	41.004.000	41.947.000
02012 ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ ВО УПРАВНА ПОСТАПКА, ПОСТАПКА ОД РАБОТЕН ОДНОС И ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР ВО ВТОР СТЕПЕН	139.278.000	142.160.000	149.468.000	153.173.000	157.755.000
02013 РЕВИЗОРСКО ТЕЛО ЗА РЕВИЗИЈА НА ИНСТРУМЕНТОТ ЗА ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ	56.360.000	56.626.000	61.203.000	62.823.000	63.045.000
02015 ОПЕРАТИВНО - ТЕХНИЧКА АГЕНЦИЈА	83.270.000	85.094.000	116.789.000	128.616.000	140.608.000
02016 ФИСКАЛЕН СОВЕТ	14.290.000	13.220.000	16.291.000	16.392.000	16.779.000
03001 УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	83.447.000	84.634.000	90.171.000	93.198.000	95.837.000
04001 ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	6.872.483.000	6.995.796.000	7.078.967.000	8.396.164.000	9.556.828.000
04002 СЛУЖБА ЗА ОПШТИ И ЗАЕДНИЧКИ РАБОТИ НА ВЛАДАТА НА РСМ	1.202.148.000	1.226.747.000	1.165.223.000	1.179.388.000	1.356.202.000
04003 СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО	31.717.000	31.119.000	32.159.000	33.376.000	34.626.000

04006 ДРЖАВНО ПРАВОБРАНИТЕЛСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	223.778.000	229.292.000	237.667.000	245.545.000	254.693.000
04008 АГЕНЦИЈА ЗА АДМИНИСТРАЦИЈА	49.870.000	49.974.000	54.237.000	55.848.000	58.329.000
04009 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА	193.292.000	199.775.000	210.926.000	218.632.000	231.747.000
04010 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДНОСИ МЕЃУ ЗАЕДНИЦИТЕ	251.847.000	258.658.000	269.500.000	278.499.000	292.353.000
04012 АГЕНЦИЈА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА НА ЗАЕДНИЦИТЕ	19.896.000	18.901.000	19.575.000	20.425.000	21.334.000
04013 АГЕНЦИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОДЗЕМЕН ИМОТ	40.746.000	40.522.000	44.590.000	45.639.000	48.153.000
04014 ИНСПЕКЦИСКИ СОВЕТ	38.450.000	38.359.000	42.269.000	42.450.000	44.131.000
04015 АГЕНЦИЈА ЗА ПРИМЕНА НА ЈАЗИКОТ	42.267.000	42.210.000	46.319.000	48.777.000	50.124.000
05001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА	16.827.029.000	16.979.977.000	17.037.206.000	17.163.542.000	17.252.184.000
05002 ДИРЕКЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА КЛАСИФИЦИРАНИ ИНФОРМАЦИИ	37.578.000	37.189.000	41.174.000	43.180.000	45.109.000
05003 ДИРЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТА И СПАСУВАЊЕ	269.789.000	275.132.000	291.423.000	303.020.000	320.920.000
05004 ЦЕНТАР ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ	282.140.000	289.726.000	304.119.000	313.545.000	324.216.000
06001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ	14.395.647.000	14.627.268.000	15.093.554.000	15.392.823.000	15.715.509.000
06003 АГЕНЦИЈА ЗА НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ	548.237.000	565.057.000	586.912.000	606.084.000	620.622.000
07001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА	826.177.000	833.347.000	846.692.000	857.880.000	873.490.000
07002 УПРАВА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА САНКЦИИТЕ	1.499.466.000	1.553.411.000	1.611.888.000	1.668.294.000	1.712.035.000
07003 УПРАВА ЗА ВОДЕЊЕ НА МАТИЧНИТЕ КНИГИ	293.668.000	302.290.000	315.655.000	324.630.000	338.684.000
07004 БИРО ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ НА РСМ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА	9.936.000	8.661.000	11.519.000	13.864.000	14.107.000
08001 МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ И НАДВОРЕШНА ТРГОВИЈА	1.693.943.000	1.737.193.000	1.772.852.000	1.815.344.000	1.877.554.000
09001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ	966.721.000	1.001.182.000	1.043.924.000	1.080.346.000	1.133.493.000
09003 ЦАРИНСКА УПРАВА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	1.468.256.000	1.513.586.000	1.597.535.000	1.670.157.000	1.766.625.000
09004 АГЕНЦИЈА ЗА СТОКОВНИ РЕЗЕРВИ	127.712.000	135.646.000	151.130.000	163.076.000	167.264.000
09005 УПРАВА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ	3.796.699.000	3.911.395.000	3.961.183.000	4.630.305.000	5.405.548.000
09006 УПРАВА ЗА ФИНАНСИСКА ПОЛИЦИЈА	101.953.000	103.610.000	109.728.000	113.972.000	117.366.000

10001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА И ТРУД	4.633.019.000	4.769.452.000	5.398.547.000	5.945.346.000	6.498.964.000
10002 АГЕНЦИЈА ЗА СТРАНСКИ ИНВЕСТИЦИИ И ПРОМОЦИЈА НА ИЗВОЗОТ НА РСМ	57.669.000	58.132.000	63.059.000	65.992.000	67.340.000
10003 АГЕНЦИЈА ЗА ПРОМОЦИЈА И ПОДДРШКА НА ТУРИЗМОТ	44.840.000	44.976.000	49.656.000	54.669.000	56.794.000
10004 ДИРЕКЦИЈА ЗА ТЕХНОЛОШКИ ИНДУСТРИСКИ РАЗВОЈНИ ЗОНИ	2.477.358.000	2.557.049.000	2.584.665.000	2.617.632.000	2.639.250.000
10101 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕНЕРГЕТИКА, РУДАРСТВО И МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ	489.355.000	602.064.000	774.087.000	970.714.000	1.019.166.000
11002 ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ	5.000.000	5.250.000	5.678.000	5.788.000	6.500.000
12101 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ	1.577.999.000	1.619.991.000	1.669.716.000	1.533.263.000	1.357.375.000
13001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ	15.346.880.000	15.478.337.000	16.017.747.000	16.294.197.000	15.915.651.000
14001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО	1.534.393.000	1.587.376.000	1.651.460.000	1.711.855.000	1.741.325.000
14002 АГЕНЦИЈА ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО - БИТОЛА	78.767.000	79.663.000	84.952.000	89.064.000	93.391.000
14003 УПРАВА ЗА ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКИ РАБОТИ	114.759.000	116.308.000	123.742.000	128.134.000	132.512.000
14004 АГЕНЦИЈА ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РУРАЛНИОТ РАЗВОЈ	8.205.345.000	8.388.139.000	8.504.732.000	9.781.894.000	11.091.515.000
14005 АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	493.040.000	507.239.000	523.455.000	525.165.000	538.326.000
15001 МИНИСТЕРСТВО ЗА СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА, ДЕМОГРАФИЈА И МЛАДИ	68.196.351.000	66.463.405.000	67.426.074.000	66.380.996.000	68.314.238.000
16001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	40.187.406.000	43.054.843.000	46.454.285.000	49.543.449.000	53.132.586.000
16002 БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО	253.132.000	265.715.000	275.462.000	285.207.000	302.497.000
16003 НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ	34.117.000	33.625.000	37.319.000	39.367.000	41.901.000
16201 МИНИСТЕРСТВО ЗА СПОРТ	1.093.102.000	1.141.494.000	1.157.588.000	1.292.840.000	1.315.149.000
17001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА	2.588.768.000	2.714.845.000	2.911.478.000	3.153.031.000	3.409.184.000
17101 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЈАВНА АДМИНИСТРАЦИЈА	180.512.000	186.729.000	197.270.000	203.280.000	209.035.000
18001 МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА И ТУРИЗАМ	247.691.000	255.068.000	272.928.000	286.383.000	300.509.000

18010 ФИНАНСИРАЊЕ НА ДЕЈНОСТИТЕ ОД ОБЛАСТА НА КУЛТУРАТА	4.820.187.000	5.103.466.000	5.448.633.000	5.863.239.000	6.255.673.000
19001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО	6.324.757.000	6.478.086.000	6.695.643.000	7.186.061.000	7.249.032.000
19101 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	263.685.000	274.201.000	285.783.000	291.574.000	307.317.000
19201 АГЕНЦИЈА ЗА ИСЕЛЕНИШТВО	21.979.000	21.169.000	24.535.000	25.775.000	27.679.000
19302 АГЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ПРАВОТО НА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИТЕ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР	23.603.000	22.685.000	26.003.000	26.715.000	27.876.000
20001 КОМИСИЈА ЗА ОДНОСИ СО ВЕРСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ И РЕЛИГИОЗНИ ГРУПИ	13.454.000	12.122.000	15.210.000	15.954.000	16.764.000
21001 АГЕНЦИЈА ЗА КАТАСТАР НА НЕДВИЖНОСТИ	266.343.000	274.333.000	282.563.000	291.040.000	299.771.000
22001 ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА	236.965.000	243.986.000	255.817.000	257.441.000	266.662.000
24001 ДРЖАВЕН АРХИВ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	204.512.000	209.626.000	219.098.000	225.088.000	232.881.000
25001 БИРО ЗА ПРОЦЕНА	23.876.000	24.592.000	25.330.000	26.090.000	26.873.000
26001 МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ	162.662.000	167.106.000	176.357.000	180.877.000	190.351.000
28001 БИРО ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ	242.654.000	255.258.000	262.808.000	280.575.000	249.499.000
29010 СУДСКА ВЛАСТ	2.995.773.000	3.095.940.000	3.202.745.000	3.308.592.000	3.436.115.000
31010 ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	924.800.000	956.551.000	994.299.000	1.029.754.000	1.078.536.000
31011 СОВЕТ НА ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ	36.480.000	36.069.000	39.946.000	41.974.000	44.694.000
31101 НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ	101.828.000	104.439.000	110.424.000	113.919.000	118.772.000

Буџетски корисник	План 2026	План 2027	План 2028	План 2029	План 2030
ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	56.228.000.000	59.135.000.000	62.887.000.000	66.615.000.000	70.819.000.000
АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	4.326.000.000	4.637.000.000	4.965.000.000	5.313.000.000	5.701.000.000
ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	139.766.000.000	143.679.000.000	150.593.000.000	156.021.000.000	164.952.000.000

сметка 786

раздел	План 2026	План 2027	План 2028	План 2029	План 2030
07002 УПРАВА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА САНКЦИИТЕ	184.500.000	184.500.000	307.500.000	430.500.000	369.000.000
09001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ	966.745.000	612.875.000	123.000.000	184.500.000	307.500.000
12101 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ	1.476.000.000	1.845.000.000	2.732.445.000	2.310.555.000	2.186.788.000
13001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ	5.942.646.000	10.650.719.000	17.471.357.000	25.115.000.000	32.230.000.000
14001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО	307.500.000	615.000.000	1.353.000.000	2.337.000.000	2.905.112.000
15001 МИНИСТЕРСТВО ЗА СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА, ДЕМОГРАФИЈА И МЛАДИ	399.750.000	399.750.000	455.100.000	458.175.000	481.268.000
16001 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	639.600.000	738.000.000	1.107.000.000	917.137.000	1.045.500.000